

Извјештај о финансијској стабилности

2020

CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE

ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОЈ СТАБИЛНОСТИ ЗА 2020. ГОДИНУ

ИЗДАВАЧ

Централна банка Босне и Херцеговине
Маршала Тита 25, 71000 Сарајево
Тел. (387 33) 278 100
Факс (387 33) 278 299
www.cbbh.ba
e-mail: contact@cbbh.ba

За све информације контактирати:
Одјељење за финансијску стабилност

Уредништво:
др Сенад Софтић
др Милица Лакић
Желимира Распудић
мр Ернадина Бајровић
Весна Папић
др Дејан Ковачевић
др Белма Чолаковић
мр Амир Хациомерагић

Припрема:
Штампарија Фојница д.о.о

Штампа:
Штампарија Фојница д.о.о

Тираж:
50 примјерака

Публиковање и умножавање у образовне и некомерцијалне сврхе је
дозвољено уз обавезно навођење извора.

© Централна банка Босне и Херцеговине/ сва права задржана.

ISSN 1840-4111

Садржај

Скраћенице	6
Увод	7
Извршни сажетак	8
1. Трендови и ризици из међународног окружења	10
1.1 Трендови у међународном окружењу	10
1.2 Преглед главних ризика у ЕУ и еврозони	14
1.2.1 Ефекти на банкарски сектор	14
1.2.2 Ефекти на реални сектор	15
2. Макроекономски трендови у БиХ	18
3. Домаћинства	27
4. Предузећа	33
5. Финансијски посредници	39
5.1. Банкарски сектор	39
5.2. Небанкарски финансијски сектор	56
6. Финансијска инфраструктура	58
6.1. Платни системи	58
6.2. Регулаторни оквир	60
Статистички додатак	61

Текстни оквир:

Текстни оквир 1: Оцјена главних макрофинансијских ризика по финансијску стабилност	18
Текстни оквир 2: Преглед мјера за стабилизацију и помоћ привреди које су предузете у БиХ у току пандемије КОВИД-19	24
Текстни оквир 3: Мрежна анализа прелијевања системских ризика	43
Текстни оквир 4: Тестови на стрес	51

Табеле:

Табела 1.1: Реални БДП, годишња стопа раста	10
Табела 2.1: Потраживања комерцијалних банака од сектора владе	24
Табела 2.2: Индикатори ризика фискалне одрживости	26
Табела 3.1: Потраживања од становништва, картице	28
Табела 3.2: Кредити становништву, рочна и валутна структура	30
Табела 4.1: Кредити предузећима, рочна и валутна структура остатка дуга	37
Табела 5.1: Вриједност имовине финансијских посредника	39
Табела 5.2: Поједностављени биланс стања микрокредитних организација	56
Табела 6.1: Трансакције у међубанкарском платном промету	58
Табела 6.2: Концентрација трансакција у међубанкарском платном промету (ННI)	59

Графикони:

Графикон 1.1: Годишња стопа раста БДП-а, по групама земаља	11
Графикон 1.2: Кретање референтних каматних стопа водећих централних банака	12
Графикон 1.3: Цијене хране и нафте	13
Графикон 1.4: Цијена злата и курс EUR/USD	14
Графикон 1.5: Кретање цијена акција банака мајки домаћих банака	15
Графикон 1.6: Промјене у јавном дугу израженом у процентима БДП-а у 2020. години	16
Графикон 1.7: Приноси десетогодишњих државних обвезница	16
Графикон 1.8: Кретање главних тржишних индекса	17
Графикон 1.9: Стопа незапослености у ЕУ	17
Графикон 1.10: Извоз БиХ у земље главне трговинске партнере	18
Графикон 2.1: БДП БиХ (годишња промјена и допринос расту по категоријама)	18
Графикон 2.2: БДП, извоз роба и инд. производња (% годишње промјене)	20
Графикон 2.3: Индекс цијена некретнина, годишњи просјеци, 2015 = 100	20
Графикон 2.4: Тржиште рада на крају 2020. године	21
Графикон 2.5: Нето плате и инфлација	22
Графикон 2.6: Структура текућег рачуна БиХ	22
Графикон 2.7: Јавни дуг БиХ и буџетски салдо (% БДП-а)	23
Графикон 2.8: Девизне резерве и спољни дуг	25
Графикон 3.1: Задуженост становништва према финансијским институцијама	27
Графикон 3.2: Задуженост становништва према институцијама и типу задужења, 2020. година	28
Графикон 3.3: Кредити становништву по намјени и кредитни раст	29
Графикон 3.4: Новоодобрени кредити становништву	29

Графикон 3.5: Валутна структура кредита становништву	30
Графикон 3.6: Неквалитетни кредити у сектору становништва по намјени	31
Графикон 3.7: Неквалитетни у укупним кредитима становништву, по банкама	31
Графикон 3.8: Новоодобрени кредити и просјечне пондерисане каматне стопе	32
Графикон 3.9: Новоодобрени кредити према периоду фиксације каматне стопе	32
Графикон 3.10: Депозити становништва по рочности	33
Графикон 3.11: Орочени депозити становништва и каматне стопе на депозите	33
Графикон 4.1: Задуженост предузећа према финансијским институцијама на крају 2020. године	35
Графикон 4.2: Потраживања од предузећа према одабраним дјелатностима у 2019. и 2020. години	36
Графикон 4.3: Просјечна задуженост предузећа по одабраним дјелатностима у 2019. и 2020. години	36
Графикон 4.4: Просјечно доспијеће по кредитима	37
Графикон 4.5: Учешће неквалитетних у укупним кредитима предузећа, по дјелатностима	37
Графикон 4.6: Каматне стопе на кредите предузећима, по банкама	38
Графикон 4.7: Новоодобрени кредити према периоду фиксације каматне стопе	38
Графикон 5.1: Актива и кредити у процентима БДП-а	39
Графикон 5.2: Промјене најважнијих ставки биланса банкарског сектора	40
Графикон 5.3: Актива банкарског сектора	41
Графикон 5.4: Изложеност ка сектору владе, по банкама, у 2020. години	42
Графикон 5.5: Страна актива и пасива комерцијалних банака	42
Графикон 5.6: Токови стране пасиве у банкарском сектору	43
Графикон 5.7: Секторска структура депозита	45
Графикон 5.8: Структура укупних депозита по преосталој рочности	46
Графикон 5.9: Дијаграм индикатора финансијског здравља банкарског сектора	47
Графикон 5.10: Ефекат смањења регулаторног капитала на CAR, по банкама, Q4 2020. године	48
Графикон 5.11: Квалитет кредитног портфеља	49
Графикон 5.12: Учешће неквалитетних у укупним кредитима, по банкама на крају 2020. године	49
Графикон 5.13: Добит банкарског сектора	50
Графикон 5.14: Индикатори профитабилности	51
Графикон 5.15: Индикатори ликвидности	51

Статистички додатак:

Табела А1: Промјене сувереног рејтинга	63
Табела А2: Индекс цијена некретнина	65
Табела А3: Главне ставке спољнотрговинске размјене роба	66
Табела А4: Индикатори финансијског здравља	67
Табела А5: Статусне промјене у банкама у периоду од 2001. до 2020. године	68

Скраћенице

АБРС	Агенција за осигурање депозита	ROAA	Поврат на просјечну активу
БДП	Бруто домаћи производ		(Return on Average Assets)
БХАС	Агенција за статистику БиХ	ROAE	Поврат на просјечни капитал
БиХ	Босна и Херцеговина		(Return on Average Equity)
BOE	Централна банка Енглеске	PC	Република Српска
BOJ	Централна банка Јапана	RTGS	Бруто поравнање у реалном времену
BLSE	Бањалучка берза		(Real Time Gross Settlement)
CAC 40	Индекс француске берзе	S&P	Standard & Poor's
	(Cotation Assistée en Continu)	САД	Сједињене Америчке Државе
CAR	Стопа адекватности капитала	SASE	Сарајевска берза
	(Capital Adequacy Ratio)	СТО	Свјетска трговинска организација
ЦББиХ	Централна банка Босне и Херцеговине	USD	Амерички долар
CET 1	Основни капитал првог реда	WEO	Свјетски економски преглед
	(Common Equity Tier 1)		(World Economic Outlook)
CHF	Швајцарски франак	WTI	Цијена брент нафте на америчком тржишту
CPI	Индекс потрошачких цијена		– West Texas Intermediate
ЦРК	Централни регистар кредита		
DAX	Индекс на берзи хартија од вриједности		
	у Франкфурту (Deutscher Aktien Index)		
ЕБА	Европска банкарска агенција		
	(European Banking Authority)		
ЕЦБ	Европска централна банка	Земље:	
ЕУ	Европска унија	BE	Белгија
EUR	Евро	BG	Бугарска
ФБА	Агенција за банкарство Федерације	CY	Кипар
	Босне и Херцеговине	DE	Њемачка
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине	ES	Шпанија
FED	Систем федералних резерви	FR	Француска
FTSE	Индекс лондонске берзе	GR	Грчка
	(Financial Times Stock Exchange)	HR	Хрватска
GBP	Британска фунта	IE	Ирска
HNI	Herfindahl–Hirschman Indeks	IT	Италија
JRTP	Јединствени регистар	PT	Португал
	трансакционих рачуна	RS	Србија
КМ	Конвертибилна марка	SI	Словенија
МФТ БиХ	Министарство финансија и трезора БиХ	SK	Словачка
МКО	Микрокредитне организације	TR	Турска
ММФ	Међународни монетарни фонд		
NPL	Неквалитетни кредити		
	(Nonperforming loans)		
OPEC	Организација земаља извозница нафте		

Увод

Под финансијском стабилношћу ЦББиХ подразумијева стање у којем финансијски систем може апсорбовати шокове без значајних поремећаја у свом тренутном и будућем функционисању и чије функционисање нема негативне утицаје на економију.

Мандат ЦББиХ за праћење стабилности финансијског система индиректно произлази из Закона о ЦББиХ. ЦББиХ има активну улогу у развоју и имплементацији политике стабилности и одрживог економског раста БиХ, кроз осигурање стабилности домаће валуте и укупне финансијске и економске стабилности у земљи. Једна од темељних задаћа ЦББиХ је успостава и одржавање одговарајућих платних и обрачунских система као дијела финансијске инфраструктуре. ЦББиХ доприноси очувању финансијске стабилности кроз законом утврђену надлежност координације дјелатности ентитетских агенција за банкарство. ЦББиХ, у складу с одлуком Управног одбора, учествује у раду међународних организација које раде на учвршћивању финансијске и економске стабилности кроз међународну монетарну сарадњу. Активности ЦББиХ на пољу праћења стабилности финансијског система обухватају и специјализовану комуникацију с релевантним међународним и домаћим институцијама којом се осигурава континуитет процеса праћења системских ризика. Допринос очувању финансијске стабилности ЦББиХ даје у оквиру чланства у Сталном комитету за финансијску стабилност БиХ.

Публиковањем Извјештаја о финансијској стабилности ЦББиХ настоји допринијети финансијској стабилности у БиХ кроз:

- Унапређење разумијевања и подстицање дијалога о ризицима за финансијске посреднике у макроекономском окружењу;
- Упозоравање финансијских институција и других учесника на тржишту на могући колективни утицај њихових појединачних акција;
- Стварање консензуса о финансијској стабилности и побољшање финансијске инфраструктуре.

Иако је фокус овог извјештаја на догађајима из 2020. године, његов обухват је проширен и на најважнија дешавања из прве половине 2021. године, у складу с доступним подацима у вријеме израде. Извјештај

о финансијској стабилности за 2020. годину је организован по поглављима како слиједи. У извршном сажетку су наглашени најважнији ризици по стабилност финансијског система. У првом поглављу су представљени главни трендови и ризици из међународног окружења. У склопу овог поглавља посебно су издвојени главни ризици из ЕУ и еврозоне, те су описани њихови ефекти на банкарски сектор и реалну економију овог географског подручја, са фокусом на ризике који могу имати утицај на банкарски сектор и реалну економију БиХ. Друго поглавље даје преглед трендова и потенцијалних ризика из домаћег окружења који се одражавају на функционисање финансијског система у БиХ, укључујући и преглед главних трендова и ризика који долазе из фискалног сектора. Треће поглавље илуструје ефекте ризика идентификоване у претходним поглављима на потраживања од становништва. Фокус четвртог поглавља су ефекти идентификованих ризика на сектор правних лица. У петом поглављу се оцјењују ефекти ризика на стабилност финансијског сектора, са фокусом на банкарски сектор. Шесто поглавље илуструје основне трендове у финансијској инфраструктури: платним системима и регулаторном оквиру. Извјештај о финансијској стабилности за 2020. годину садржи четири текстна оквира: Оцјена главних макрофинансијских ризика по финансијску стабилност, Преглед мјера за стабилизацију и помоћ привреди које су подузете у БиХ у току пандемије КОВИД-19, Мрежна анализа прелијевања системских ризика и Тестови на стрес.

На крају, потребно је нагласити да се овај извјештај бави искључиво питањима од значаја за системски ризик, јер је надзор пословања финансијских посредника, у складу с важећим законима у БиХ, задатак надлежних супервизора за финансијски сектор. Његов основни циљ је да укаже на ризике који долазе из финансијског система, као и макроекономског окружења, те процијени способност система да апсорбује те шокове.

Извршни сажетак

Основне карактеристике глобалне економије у 2020. години су: снажан пад глобалне економске активности изазван пандемијом коронавируса која је уз предузете епидемиолошке мјере довела до тренутног застоја економских и социјалних активности у цијелом свијету, истовремено успоравање економског раста како развијених земаља тако и земаља у развоју, слабљење свјетске трговине и глобалних инфлаторних притисака као резултат успоравања привредне активности, турбуленције на међународним финансијским тржиштима те изразито експанзивна монетарна политика водећих централних банака у циљу ублажавања економских посљедица пандемије. У току 2020. године и даље су били изражени и геополитички ризици услед наставка трговинске напетости између САД и Кине као и неизвјесности око уређења трговинских односа Велике Британије и ЕУ.

Кључни ризици по финансијску стабилност у еврозони су снажан раст фискалних неравнотежа у еврозони који поновно доводи у питање одрживост јавног дуга појединих земаља чланица, презадуженост сектора нефинансијских предузећа и појачан ризик у погледу редовног сервисирања обавеза у дужем року, ниска профитабилност банака и раст резервисања за очекиване кредитне губитке те висока изложеност банака сектору владе.

Ризици из домаћег макроекономског окружења значајно су ојачали током 2020. године. Мала и отворена бх. економија није остала имуна на глобалну рецесију, па је током 2020. године забиљежена највећа контракција бх. реалног БДП-а у новијој бх. историји (-4,3%). Међутим, бх. економија би, као и већина глобалних економија захваћених пандемијом, требала забиљежити "U" облик опоравка, уколико се оптимизам у погледу вакцинације и борбе против пандемије материјализује током 2021. године. Упркос очекиваном расту јавног дуга и повећаном притиску на фискалну стабилност, вјероватноћа за значајније нарушавање фискалне позиције БиХ је минимална. Сличног стајалишта су и међународне рејтинг агенције, које су задржале дугорочни кредитни рејтинг БиХ, наглашавајући да умјерен ниво дуга и фискално ограничавање посљедњих година пружа фискални простор који може пружити одговоре на економске шокове.

Економски опоравак који се очекује у 2021. години, још увијек са собом носи висок степен неизвјесности и финансијских ризика а материјализација позитивних очекивања ће доминантно зависити од брзине глобалног економског опоравка, прије свега у земљама ЕУ, али и економско-стабилизационих мјера унутар саме земље.

Смањење економске активности и неповољна кретања на тржишту рада повећали су неизвјесност код сектора домаћинства и умањили њихову спремност за потрошњу и додатно задуживање. Иако у 2020. години није евидентирано погоршање квалитета кредитног портфеља у сегменту становништва, те је на нивоу сектора забиљежен пад некавалитетних кредита, оваква кретања су у значајној мјери резултат отписа некавалитетних потраживања, а кредитни ризик се није материјализовао ни захваљујући мораторијумима који су уведени на отплату кредита клијентима погођеним пандемијом КОВИД-19. Вишегодишњи тренд пада каматних стопа на кредите становништву у 2020. години је заустављен, као и вишегодишњи тренд раста дугорочних орочених депозита становништва. Расту укупних депозита доприноси само пораст средстава на трансакционим рачунима и депозита по виђењу. За разлику од активних, пасивне каматне стопе су се наставиле снижавати и у 2020. години.

Укупна задуженост сектора нефинансијских предузећа према домаћим финансијским посредницима у 2020. години није се значајније мијењала у односу на претходну годину. У финансирању својих пословних активности сектор предузећа се, као и претходних година, највише ослањао на кредитну подршку банака. И поред раста ризика у сектору предузећа који произилази из слабљења економске активности у свим кључним секторима, каматне стопе на кредите задржале су се на релативно ниским нивоима. Смањење некавалитетних кредита у сектору нефинансијских предузећа, првенствено је под утицајем почетка примјене нових регулаторних прописа и мјера које су банке предузимале према клијентима у циљу ублажавања негативних посљедица пандемије. Валутни ризик и даље не представља значајнији извор ризика, док је каматни ризик благо повећан. Материјализацију ризика у сектору нефинансијских предузећа је могуће очекивати у наредним периодима, након истека мјера подршке владе и регулатора.

Посљедице пандемије коронавируса одразиле су се и на банкарски сектор БиХ, а оне су дјелимично ублажене или одложене предузетим мјерама од стране ентитетских агенција за банкарство у виду одобрених мораторијума за отплату доспјелих обавеза те другим посебним мјерама. Одсуство кредитног раста у 2020. години је посљедица смањења тражње за кредитима, као и поштравања кредитних стандарда у пословним политикама банака у условима неповољних економских кретања. И поред неповољних околности пословања у 2020. години, банкарски сектор БиХ је остао адекватно капитализован, побољшан је квалитет активе, а индикатори ликвидности су на задовољавајућем нивоу. Ипак, услијед пада економске активности значајно је смањена нето добит у односу на претходне године. Такође, изложеност сектору владе је порасла услед повећане куповине ентитетских хартија од вриједности, а неповољна рочна структура извора финансирања и даље представља један од кључних ризика по финансијску стабилност. Добре капиталне и ликвидносне позиције банака требале би бити кључни фактор у ублажавању негативних посљедица пандемије, а резултати top-down тестова на стрес такође указују да је банкарски сектор у могућности да амортизује снажне макроекономске шокове.

Централна банка БиХ је у 2020. години извршавала своју законску обавезу одржавања одговарајућих платних система. Платни промет се одвијао несметано кроз системе жиро клиринга и бруто поравнања у реалном времену (БПРВ). Одржавани су Централни регистар кредита (ЦРК) и Јединствени регистар рачуна пословних субјеката (ЈРРПС), а реализација трансакција путем међународног клиринга плаћања с иностранством се одвијала несметано.

У 2020. години домаће институције су наставиле са доношењем нових подзаконских аката, којима је у значајној мјери комплетиран кључни сет регулаторних прописа у оквиру ентитетских закона о банкама, а у току године је донесен и низ привремених мјера за банкарски сектор, сектор лизинга и микрокредитних организација, са циљем ублажавања негативних економских посљедица узрокованих појавом коронавируса. Усвајањем новог Закона о осигурању депозита у банкама БиХ, у јуну 2020. године, коначно је комплетиран законски оквир за пословање банака.

1. Трендови и ризици из међународног окружења

Снажан пад глобалне економске активности изазван пандемијом коронавируса која је уз предузете епидемиолошке мјере довела до тренутног застоја економских и друштвених активности у цијелом свијету обиљежио је 2020. и прву половину 2021. године. Основне карактеристике глобалне економије у 2020. години су: успоравање економског раста развијених земаља и земаља у развоју, слабљење свјетске трговине услед смањења тражње (смањења потрошње) али и понуде (престанка производње), слабљење глобалних инфлаторних притисака као резултат успоравања привредне активности, турбуленције на међународним финансијским тржиштима, те изразито експанзивна монетарна и фискална политика у циљу ублажавања економских посљедица пандемије.

У току 2020. године и даље субили изражени геополитички ризици услед наставка трговинске напетости између САД и Кине, као и неизвјесност око уређења трговинских односа Велике Британије и ЕУ. У условима повећаних трговинских напетости, удар пандемије на потражњу и претходно уведене царине довели су до снажног пада међународне трговине. Уз снажну и наглу контракцију глобалне економије, погоршање свјетске економске климе услед неизвјесности око даљњег развоја и трајања пандемије представљаће један од главних ризика по стабилност глобалног финансијског система и у наредном периоду.

1.1. Трендови у међународном окружењу

Након што је у 2019. години дошло до успоравања глобалног економског раста, 2020. годину је обиљежила снажна контракција глобалне економске активности узрокована изненадим избијањем пандемије коронавируса. У 2020. години на глобалном нивоу забиљежен је пад економске активности од 3,3%, при чему су развијене земље биљежиле пад економске активности од 4,7%, док је у групи земаља у развоју пад економске активности био нешто блажи и износио је 2,2% (табела 1.1). Највећи пад економске активности у групи развијених земаља у 2020. години имале су земље еврозоне и Велика Британија и то 6,6% и 9,9% респективно. С друге стране, Кина је једина од водећих свјетских економија у 2020. години остварила позитиван економски раст и то по стопи од 2,3%, што је утицало и на блажи пад економске активности групе земаља у развоју. Према пројекцијама ММФ-а из априла 2021. године, у овој години очекује се раст глобалне економије

од 6,0%, док се у 2022. години пројичира глобални економски раст од 4,4%. Пројекције глобалног економског раста за 2021. и 2022. годину повећане су за 0,8% и 0,2% респективно у односу на пројекције из октобра 2020. године, што се базира на претпоставци нормализације епидемиолошке ситуације, најприје захваљујући напретку у масовној имунизацији те додатним фискалним подстицајима у неколико великих свјетских економија. Ово се посебно односи на САД за које се пројичира да ће се у току друге половине 2021. године вратити на ниво економске активности прије избијања пандемије, док се за земље еврозоне и Велику Британију не очекује опоравак на ниво економске активности прије кризе до 2022., односно 2023. године.

Табела 1.1: Реални БДП, годишња стопа раста

	Реални БДП, годишња стопа раста						Промијена у односу на пројекцију из октобра 2020.
	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2020.	2021.
Свијет	3,6	2,8	-3,3	6,0	4,4	1,1	0,8
Развијене економије	2,3	1,6	-4,7	5,1	3,6	1,1	1,2
САД	3,0	2,2	-3,5	6,4	3,5	0,8	3,3
ЕУ	2,3	1,7	-6,1	4,4	3,9	1,5	-0,6
Еврозона	1,9	1,3	-6,6	4,4	3,8	1,7	-0,8
Велика Британија	1,3	1,4	-9,9	5,3	5,1	-0,1	-0,6
Јапан	0,6	0,3	-4,8	3,3	2,5	0,5	1,0
Земље у развоју и тржишта у настајању	4,5	3,6	-2,2	6,7	5,0	1,1	0,7
Русија	2,8	2,0	-3,1	3,8	3,8	1,0	1,0
Кина	6,7	5,8	2,3	8,4	5,6	0,4	0,2
Европске земље у развоју и тржишта у настајању	3,4	2,4	-2,0	4,4	3,9	2,6	0,5
Главни спољнотрговински партнери							
Њемачка	1,9	2,0	-3,4	2,0	4,3	2,6	-0,6
Хрватска	2,8	2,9	-9,0	4,7	5,0	0,0	-1,3
Србија	4,5	4,2	-1,0	5,0	4,5	1,5	-0,5
Италија	0,9	0,3	-8,9	4,2	3,6	1,7	-1,0
Словенија	4,4	3,2	-5,5	3,7	4,5	1,2	-1,5
Аустрија	2,6	1,4	-6,6	3,5	4,0	0,1	-1,1
Црна Гора	5,1	4,1	-15,2	9,0	5,5	-3,2	3,5

Извор: World Economic Outlook, IMF, April 2021, ЦББХ

Погоршање економских кретања забиљежено је у свим дијеловима свијета, међутим није било једнаког интензитета, с обзиром на различиту епидемиолошку ситуацију и различито вријеме и начин увођења епидемиолошких мјера. Економија Кине је под утицајем ширења епидемије на остатак свијета и затварања њихових главних трговинских партнера, у првом кварталу 2020. године забиљежила снажан годишњи пад економске активности од 6,8%. Услијед побољшања епидемиолошке ситуације и

укидања рестриктивних мјера, Кина је већ у другом кварталу остварила раст годишње стопе БДП-а од 3,2%, а раст економске активности се наставио убрзаним темпом и у трећем и четвртном кварталу 2020. године. И поред значајног успоравања економске активности, Кина је једина велика економија свијета која је успјела избјећи рецесију и остварила је економски раст од 2,3% у 2020. години. Кинеска економија се наставила опорављати и у првом кварталу 2021. године, али успореним темпом и по стопи од 0,6% у односу на четврти квартал 2020. године.

Погоршање епидемиолошке ситуације у САД-у у другом кварталу 2020. године је довело до снажне контракције економске активности. Након снажног пада у другом кварталу, упркос наставку неповољне епидемиолошке ситуације током љета, америчка економија се опоравила у трећем кварталу највише захваљујући изразито експанзивним мјерама монетарне политике ФЕД-а, као и значајним фискалним мјерама помоћи владе. Ипак, на годишњем нивоу и у трећем кварталу 2020. забиљежен је пад економске активности од 2,9%. У четвртном кварталу економски опоравак се поново успорава услјед погоршане епидемиолошке ситуације, неизвјесности коју су изазвали амерички предсједнички избори, као и непостизања договора о новом фискалном пакету помоћи финансираном из савезног буџета. САД је у 2020. години на годишњем нивоу забиљежила пад економске активности од 3,5%. Економија САД-а је убрзано расла у првом кварталу 2021. године и то по стопи од 6,4% у односу на први квартал претходне године, те 4,3% у односу на четврти квартал 2020. године, подстакнута додатним пакетима фискалне помоћи становништву и предузећима, те отварању економије услјед великог броја вакцинисаног становништва и посљедишно смањења броја заражених коронавирусом.

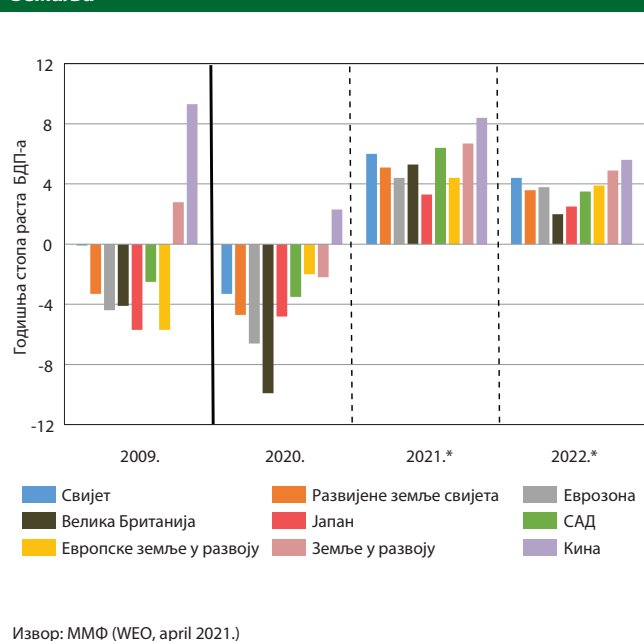
Први талас пандемије погодио је државе ЕУ и еврозоне углавном у периоду од марта до априла 2020., а у већини је држава био праћен строгим мјерама за спречавање ширења заразе на нивоу цијеле економије. Као резултат наведених мјера економска активност земаља еврозоне смањена је за укупно 15,3% у првој половини 2020. године. Обуздавање пандемије и попуштање рестриктивних мјера, које је у већини земаља почело у мају 2020. године, довело је до снажног економског опоравка у трећем кварталу који је убрзо прекинут другим таласом пандемије, што је за посљедицу имало поновно успоравање економске активности у посљедњем кварталу. На годишњем нивоу у земљама ЕУ и еврозоне забиљежен је пад економске активности од 6,1% и 6,6% респективно. При томе је пад економске активности био најизраженији у земљама

које су најтеже погођене пандемијом те земљама са развијеним туризмом и високим учешћем услужних дјелатности у стварању националног дохотка. Ово се нарочито односи на земље попут Италије, Француске и Шпаније које биљеже највећу контракцију економске активности у 2020. години. У првом кварталу 2021. године земље еврозоне биљеже поновни пад реалног БДП-а, и то 0,6% у односу на претходни квартал те 1,8% у односу на први квартал претходне године услјед наставка пандемије и повезаних мјера за спречавање ширења заразе као и недовољног напретка у процесу вакцинације становништва.

Велика Британија је у групи развијених земаља које су биљежиле највећи пад економске активности од 9,9% у 2020. години. Према прогнозама ММФ-а у 2021. и 2022. години очекује се постепени опоравак економске активности земље са стопама раста од 5,3% и 5,1% респективно. Пројекција опоравка економске активности заснива се на успјешном процесу имунизације те на чињеници да је у децембру 2020. године коначно постигнут дуго очекивани трговински споразум између Велике Британије и Европске уније, који коначно дефинише услове будућег односа и сарадње између Велике Британије и остатка ЕУ након Брексита.

И поред бројних мјера фискалне и монетарне политике, смањење глобалне економске активности било је много снажније у поређењу са претходном кризом из 2009. године, при чему је снажан годишњи пад БДП-а забиљежен у свим водећим свјетским економијама осим Кине (графикон 1.1).

Графикон 1.1: Годишња стопа раста БДП-а, по групама земаља

У циљу ублажавања негативних посљедица пандемије на економску активност као и стабилизације финансијских тржишта, водеће централне банке свијета су у току 2020. године водиле изразито експанзивну монетарну политику.

ФЕД је у марту 2020. године у два наврата смањио референтне каматне стопе и то за укупно 1,5% на циљани распон од 0,0%-0,25%, док је ЕЦБ задржала референтне каматне стопе на досадашњем рекордно ниском нивоу. БоЕ је такође у марту смањила референтну каматну стопу у два наврата за укупно 65 базних поена на рекордно низак ниво од 0,1% (графикон 1.2). С циљем осигурања ликвидности у систему, те одржавања повољних услова финансирања свих сектора економије, ФЕД и ЕЦБ су увеле низ мјера квантитативног попуштања, попут додатних хитних програма откупа државних и корпоративних обвезница због пандемије, те нових операција дугорочног финансирања банака. Надаље, додатно су ублажиле правила о колатералима прихватљивим у својим операцијама прихватајући и државне и корпоративне обвезнице као колатерал. Такође су склопили валутне своп линије с великим бројем централних банака како би им се олакшао приступ доларима и еврима с циљем да финансијски системи земаља које су зависне од ових валута и даље несметано функционишу. Захваљујући свим наведеним мјерама као и фискалним стимулансима влада и супервизорским мјерама спријечена је паника на финансијским тржиштима која је настала након ескалације пандемије те су се финансијска тржишта стабилизovala, а услови финансирања за све секторе економије су остали релативно повољни.

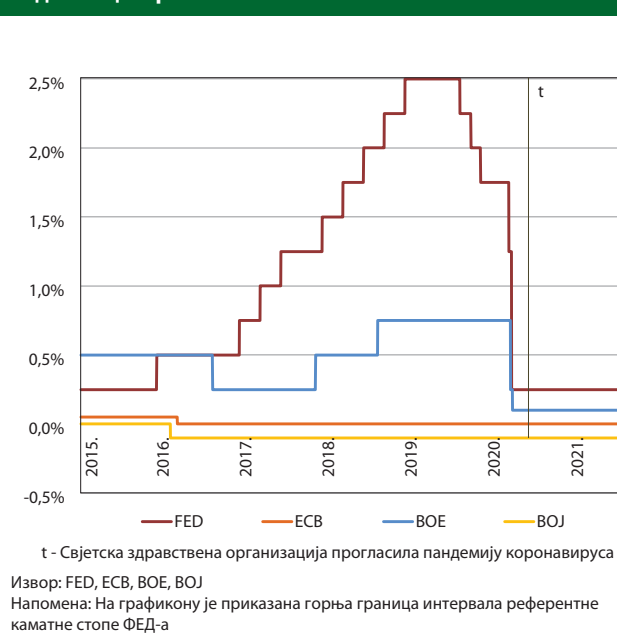
У складу с најављеним политикама и мјерама, наставак експанзивне монетарне политике водећих централних банака може се очекивати и у току 2021. и 2022. године.

ЕЦБ је у децембру 2020. године повећала износ хитног програма куповине хартија од вриједности приватног и јавног сектора под називом Пандемијски програм куповине обвезница (PEPP) за 500 милијарди евра, на укупно 1.850 милијарди EUR, те продужила трајање програма најмање до краја марта 2022. године. У 2021. години ЕЦБ је најавила три додатне операције дугорочног рефинансирања банака у склопу програма (TLRTO III) уз још повољније услове финансирања. Референтне каматне стопе су у првом дијелу 2021. године задржане на истом нивоу, уз могућност даљњег смањења. Фокус монетарне политике ЕЦБ и у 2021. години ће бити на одржавању повољних услова финансирања и неутрализовања негативних посљедица пандемије на кретање инфлације. ФЕД је у мају 2021. године одлучио задржати циљани распон референтних

каматних стопа те наставак програма откупа хартија од вриједности једнаком мјесечном динамиком докле год се не достигне циљани ниво инфлације и максимална стопа запослености. Одлука ФЕД-а је да ће неко вријеме тежити да достигне инфлацију умјерено изнад 2,0%, тако да инфлација током дужег временског периода у просјеку буде око 2,0%, а дугорочна инфлаторна очекивања инфлације буду на циљаном нивоу.

Продужени период ниских каматних стопа и провођења експанзивне монетарне политике могао би представљати ризик у условима убрзаног економског раста, што би довело до наглог раста инфлације и наглог погоршања услова финансирања, те у коначници неповољно утицало на очекивани опоравак глобалне економије.

Графикон 1.2: Кретање референтних каматних стопа водећих централних банака

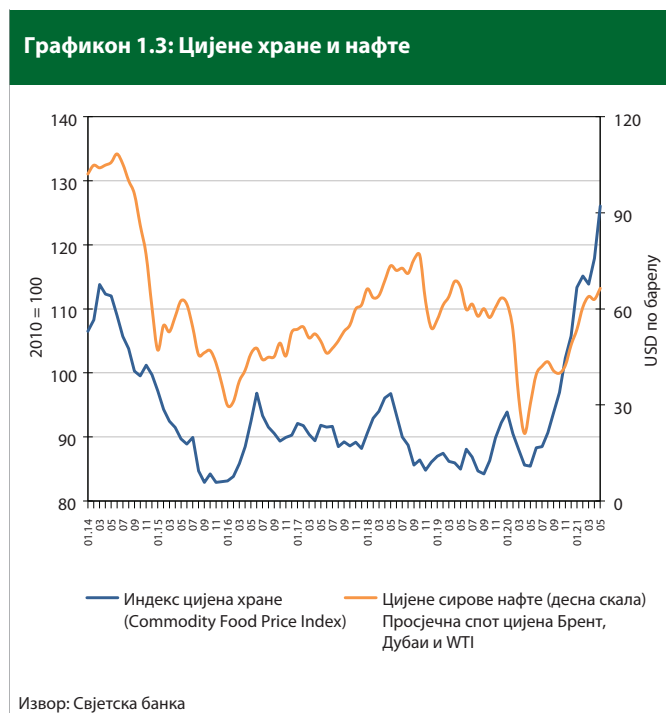

Пад економске активности и цијена сирове нафте дјеловали су на даље слабљење глобалних инфлаторних притисака у 2020. години.

Просјечна цијена сирове нафте на глобалном нивоу је током 2020. године смањена за око 20,0% у односу на претходну годину под утицајем пандемије која је угрозила глобалну економију и смањила тражњу за овим енергентом (графикон 1.3). Након снажног пада у прва четири мјесеца, цијена нафте се у наставку године дјелимично опоравила, али се до краја године задржала испод нивоа прије избијања пандемије. Крајем априла цијена нафте је износила око 20 USD по барелу, а затим је расла до приближно 40 USD по барелу до краја јуна. Цијена нафте наставила је расти и у трећем кварталу, чему су

допринијели договор између земаља чланица ОПЕК-а и других произвођача нафте о смањењу производње због пада потражње, смањење залиха сирове нафте у САД-у те попуштање мјера након првог таласа затварања економија и постепеног опоравка глобалне економске активности. Почетком четвртог квартала цијена нафте спустила се на 39 USD по барелу услјед поновног раста броја случајева заразе коронавирусом као и увођења нових мјера за спречавање ширења вируса. У посљедња два мјесеца 2020. године цијена нафте углавном је имала тенденцију раста, чему је увелико допринијела вијест о почетку примјене вакцине против коронавируса, повећање квота за увоз нафте у Кину у 2021. години, као и смањење залиха сирове нафте у САД-у. У прва три мјесеца 2021. године цијена нафте је наставила расти, те достигла ниво од око 63 USD по барелу, углавном због појачаног оптимизма око вакцинације, очекивања да ће стимулативне мјере у САД појачати тражњу за нафтом, али и због одлуке великих произвођача чланица ОПЕК-а да смање обим понуде.

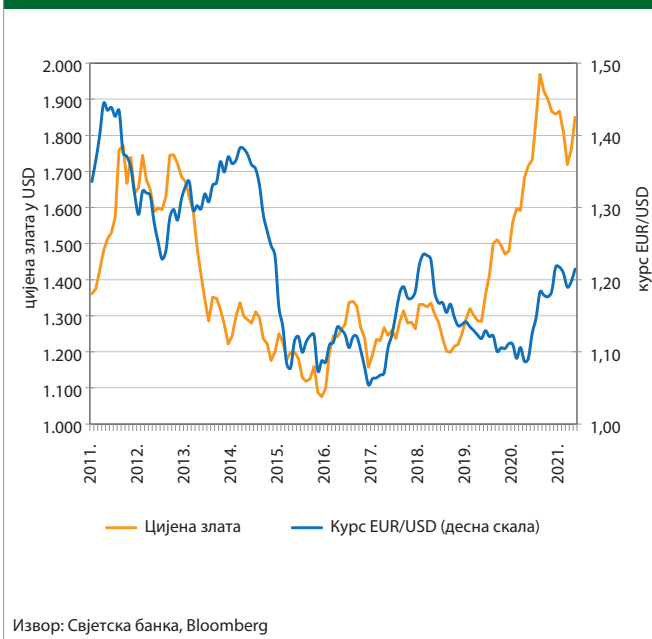
Цијене осталих сировина без енергената су се након пада у прва четири мјесеца 2020. године у наставку године повећале ублажавањем мјера за спречавање ширења пандемије коронавируса. Најизраженији је био раст цијена метала услјед поновног активирања индустрија широм свијета, а цијене хране такође биљеже константан раст од јуна 2020. године, те су у марту 2021. године досегле највећи ниво у готово седам година. Највеће повећање цијена хране је у групи биљних уља, меса и млијечних производа, што је одраз повећане тражње, а нарочито повећања увоза Кине.

Кретања на свјетским девизним тржиштима у 2020. години такође су обиљежена неповољним догађајима у међународном окружењу (графикон 1.4). Јачање склоности инвеститора ка сигурној ликвидној имовини повећали су потражњу за америчким доларом у првом дијелу године тако да је долар апрецирао у односу на евро и већину свјетских валута. Просјечан курс долара према евр у је на крају априла 2020. године износио 1,09 EUR/USD, што је за 2,3% мање у односу на децембар 2019. године. Назнаке економског опоравка крајем другог квартала те неизвјесност око резултата америчких избора утицали су на слабљење долара према евр у другом дијелу године, док је с друге стране, јачању евра допринио договор о успостави фонда на нивоу ЕУ за опоравак економије. На крају септембра 2020. године курс долара према евр износио је 1,17 EUR/USD, а у децембру је први пут од априла 2018. године премашио ниво од 1,22 EUR/USD, под утицајем снажнијих економских индикатора еврозоне и наде инвеститора око напретка у трговинским преговорима Велике Британије и ЕУ. Курс евра у односу на фунту такође је ојачао, уз знатна колебања током цијеле 2020. године, најприје због промјенивих очекивања у вези с Брежитом. У првом дијелу 2021. године дошло је до јачања курса долара према евр услед повећане наде у одобравање најављеног стимулативног пакета у САД, напретка у вакцинасању и раста очекивања постпандемијског опоравка на глобалном нивоу.

Цијена злата је у 2020. години забиљежила највећи раст у посљедњих десет година услјед повећане тражње за сигурним видовима улагања. Просјечна цијена злата у 2020. години износила је 1.770 USD за унцу, што је за 27,1% више у односу на цијену злата у 2019. години. Почетком 2021. године цијена злата је имала тенденцију пада услјед напретка у примјени вакцина против коронавируса, бољих економских индикатора који сугеришу на глобални опоравак након пандемије, јачања долара, као и раста приноса на државне обвезнице САД-а.

Графикон 1.4: Цијена злата и курс EUR/USD

1.2. Преглед главних ризика у ЕУ и еврозони

Као највећи ризик у 2020. години издваја се изненадна појава пандемије коронавируса те посљедице како на глобалну економију и међународна финансијска тржишта тако и на економски раст у ЕУ и еврозони. Геополитички ризици су такође били изражени у току 2020. године услед неизвјесности око постизања финалног договора о уређењу трговинских односа Велике Британије и ЕУ, али су до краја године значајно умањени.

Кључни ризици по финансијску стабилност су: снажан раст фискалних неравнотежа у еврозони који поново доводи у питање одрживост јавног дуга појединих земаља чланица, презадуженост сектора нефинансијских предузећа и становништва и појачан ризик у погледу редовног сервисирања обавеза у дужем року услед раста каматних стопа и укидања мјера подршке владе, ниска профитабилност банака и раст резервисања за очекиване кредитне губитке те висока изложеност банака сектору владе.

1.2.1. Ефекти на банкарски сектор

Банкарски сектор је успјешно апсорбовао ризике из макроекономског окружења у 2020. години, углавном захваљујући високом нивоу капитализованости и ликвидности. За разлику од финансијске кризе из 2008. године, овај пут се показало да банкарски сектор еврозоне може да апсорбује макроекономске шокове захваљујући заштитним слојевима капитала и

ликвидности које су банке у ЕУ и еврозони оформиле у претходном периоду на захтјеве регулатора. Банке еврозоне су биле адекватно капитализоване, а стопа редовног основног капитала (СЕТ1) за системски важне институције на крају четвртог квартала 2020. године износила је 15,62% и биљежи побољшање у односу на крај претходне године. На индикаторе капитализованости с једне стране је негативно утицао пад профитабилности банака, али с друге стране позитиван утицај имало је повећано учешће активе с ниским пондером ризика услед повећане изложености сектору владе.

С друге стране, банке се у току 2020. године суочавају са значајним падом профитабилности услед повећаних трошкова резервисања за очекиване кредитне губитке и смањења каматних маржи у условима ниских каматних стопа. Неповољно макроекономско окружење, односно криза проузрокована пандемијом коронавируса, зауставила је тренд побољшања квалитете активе банака у посљедњим годинама. Пораст ризика солвентности сектора предузећа и већи кредитни ризик у сектору становништва утицали су на погоршање квалитете кредитног портфеља, смањење каматних прихода те повећање трошкова исправки вриједности. Укупни поврат на акцијски капитал (ROE) системских банака еврозоне износи 1,53% и биљежи значајно смањење у односу на претходну годину када је износио 5,16%. У случају изостанка економског опоравка у 2021. години, те продуженог периода ниских каматних стопа, као и истека гаранција владе на кредите, профитабилност банака би могла бити додатно угрожена.

Европска комисија је у априлу 2020. године донијела пакет мјера којима су извршене брзе измјене банкарских прописа којима је банкама омогућено отпуштање формираних заштитних слојева капитала како би се максимално повећала способност банака за наставак кредитирања и апсорпцију губитака повезаних с пандемијом коронавируса.

У склопу ових мјера, већина земаља чланица еврозоне понудила је државне гаранције на кредите сектору предузећа под повољнијим условима кредитирања, што је осигурало несметано кредитирање сектора нефинансијских предузећа која су имала највеће потребе за финансирањем, због чега је у току године дошло до значајног раста кредитирања овог сектора. Већи обим кредитирања предузећа могао би подразумевати додатну изложеност кредитном ризику, посебно за банке у земљама са значајним нивоом NPL-ова у овом сектору. Захваљујући знатно повољнијим условима кредитирања те гаранцијама владе и мораторијумима на отплату

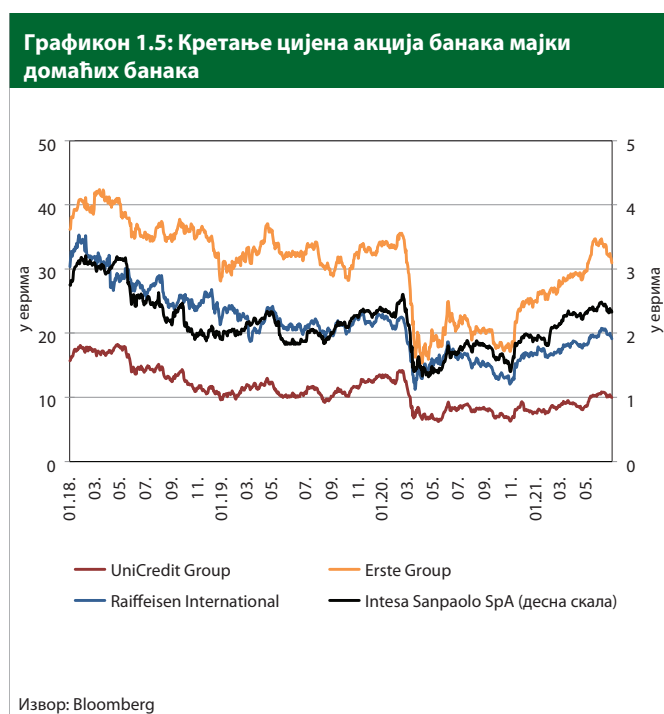
кредита, кредитни ризик у сектору нефинансијских предузећа се још увијек није материјализовао, али се по истеку ових мјера у 2021. години може очекивати значајнији пораст неквалитетних кредита.

Банке су у периоду кризе значајно повећале и изложеност према сектору владе који је имао појачане потребе за финансирањем. Волатилност приноса на обвезнице земаља са високим јавним дугом излаже банке које имају значајне изложености у овој врсти финансијске имовине појачаном тржишном ризику.

Кредитни рејтинзи већине банкарских групација из еврозоне које послују у БиХ су остали непромијењени али су изгледи за дугорочно задуживање банака ревидирани наниже услјед раста ризика у банкарском сектору еврозоне који произлазе из економских и финансијских импликација пандемије.

Агенција Fitch је у априлу 2020. године снизила кредитни рејтинг Италије за један ниво на BBB-, а у складу са рејтингом земље, снижен је и кредитни рејтинг италијанских банкарских групација које послују у БиХ (Intesa Sanpaolo i UniCredit S.p.A.) на BBB-.

Цијене акција банака еврозоне су у току 2020. године забиљежиле значајан пад услјед наступања рецесије и пада профитабилности банака. Када је ријеч о банкарским групацијама које послују у БиХ, највећи пад вриједности акција биљежила је UniCredit S.p.A и то 41,0% у односу на претходну годину, затим Erste Group и Raiffeisen Bank International AG по 25,0%, док је Intesa Sanpaolo S.p.A биљежила смањење вриједности акција од 18,0%.

1.2.2. Ефекти на реални сектор

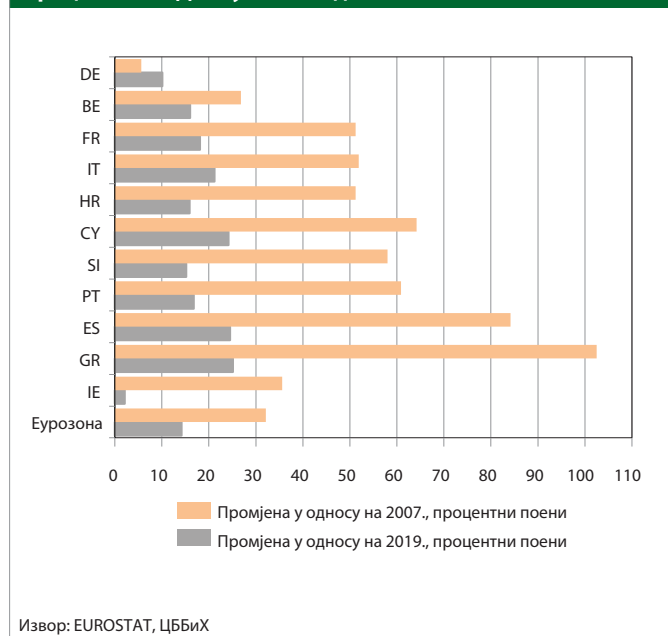
У 2020. години забиљежена је оштра контракција економског раста земаља еврозоне. Контракција економске активности је била најизраженија у другом кварталу 2020. године и то код земаља које су претрпиле највеће погоршање епидемиолошке ситуације, те код земаља код којих услужне дјелатности у великој мјери учествују у БДП-у. Значајан пад потрошње и неповољна кретања на тржишту рада, уз отежано пружање одређених услуга које захтијевају блиски физички контакт услјед ограничавања кретања и пословања, довеле су до знатног смањења обима услужних и трговинских дјелатности, највише у првом дијелу године. Потрошња становништва у еврозони смањења је за укупно 8,0% у току 2020. године. Због увођења мјера затварања и посљедишног снажног пада прихода предузећа су одгађала одлуке о улагањима, због чега су инвестиције у току године такође значајно смањене. На пад економске активности значајан утицај је имало и успоравање спољнотрговинске размјене земаља еврозоне услјед смањења потражње али и понуде. Мјере затварања у Кини утицале су и на смањење спољнотрговинске размјене еврозоне у првом кварталу 2020. године, а мјере за спречавање ширења вируса у Европи довеле су до пада увоза и извоза у другом кварталу, при чему је извоз био најтеже погођен привременим затварањем пословних активности. У трећем кварталу дошло је до дјелимичног опоравка трговинских токова, који до краја године није био потпун услјед новог таласа пандемије у четвртм кварталу.

Фискалне мјере подршке које су земље чланице еврозоне проводиле како би подржале своје економије у знатној мјери су неутрализовале негативне економске посљедице пандемије, али у условима економског шока значајно су повећале буџетски дефицит и јавни дуг земаља чланица у 2020. години¹. Буџетски дефицит земаља еврозоне у 2020. је износио 7,2% БДП-а у односу на 0,6% БДП-а у 2019. години. Јавни дуг земаља чланица еврозоне повећан је са 83,9% колико је износио у 2019. години, на 98,0% на крају 2020. године. С обзиром да све земље чланице нису једнако погођене пандемијом, те немају једнаке капацитете за пружање помоћи својим економијама, разлике између земаља чланица еврозоне су додатно продубљене. Доводи се у питање одрживост јавног дуга појединих земаља чланица еврозоне које су и прије кризе биле презадужене (Грчка, Италија, Португал,

¹ ЕУ је у марту 2020. године активирала одредбу о одступању од правила Пакта о стабилности и расту која осигуравају фискалну дисциплину држава чланица, по којем буџетски дефицит опште државе не смије прелазити 3,0% БДП-а, а јавни дуг 60,0% БДП-а.

Белгија, Француска, Шпанија и Кипар). Додатно је појачан ризик прелијевања заразе кроз канале међубанкарске изложености у еврозони услед високе изложености банака сектору домаће владе, што се нарочито односи на Италију.

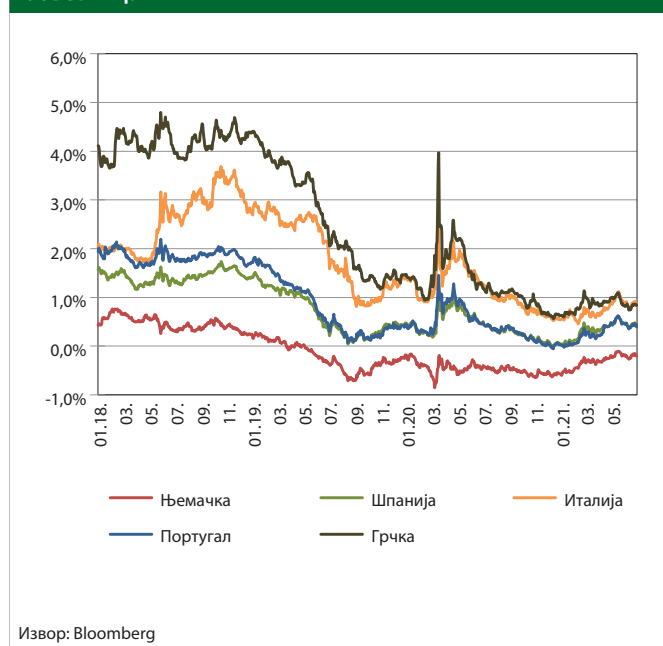
Графикон 1.6: Промјене у јавном дугу израженом у процентима БДП-а у 2020. години

Погоршање економских прилика крајем првог и почетком другог квартала 2020. резултирало је и снажним погоршањем услова на финансијским тржиштима, што се одразило и на оштар раст приноса на државне обвезнице већине земаља еврозоне те повећање распона између приноса на обвезнице земаља са периферије еврозоне у односу на приносе на њемачке државне обвезнице. Приноси на њемачке 10-годишње државне обвезнице су на крају априла 2020. године смањени за 400 базних поена у односу на почетак године, на ниво од -0,586%. Истовремено, приноси на италијанске обвезнице, гдје се биљежио најбржи раст броја заражених у Европи, повећани су за 350 базних поена у односу на почетак године и на крају априла су износили 1,763%. Приноси десетогодишњих обвезница Грчке, Шпаније и Португала такође су биљежили снажан раст у истом периоду (графикон 1.7). Захваљујући изразито експанзивној монетарној политици водећих свјетских централних банака, финансијска тржишта су се врло брзо стабилизовала, а услови финансирања остали су сразмјерно повољни. Стабилизација приноса на државне обвезнице еврозоне у другој половини 2020. године најбоље одражава повољне услове финансирања на тржиштима, упркос чињеници да су фискалне позиције великог броја земаља знатно погоршане услед смањења буџетских прихода с једне стране те с друге стране изразитог повећања расхода за потребе

финансирања мјера за сузбијање негативних економских последица пандемије. На крају децембра приноси на италијанске десетогодишње обвезнице износили су 0,534%, док су приноси на десетогодишње обвезнице њемачке износили -0,569% те је распон између приноса на обвезнице смањен са 2,35% колико је износио на крају априла, на 1,1% на крају 2020. године.

Графикон 1.7: Принос десетогодишњих државних обвезница

Агенција S&P је у току 2020. године снизила изгледе за кредитни рејтинг Италије, Шпаније, Португала и Грчке као резултат значајног утицаја пандемије на економски раст и финансије земаља еврозоне.

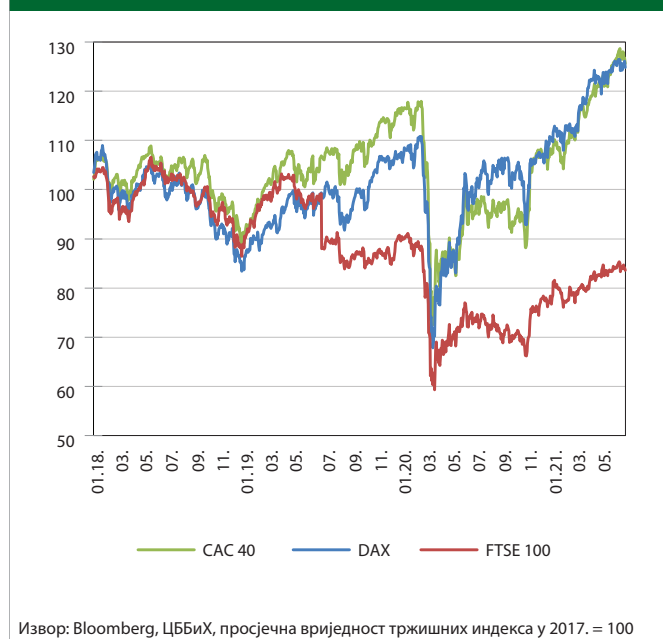
Агенција Fitch је у априлу 2020. године снизила и кредитни рејтинг Италије за један ниво на BBB- са стабилним изгледима. Јавни дуг Италије изражен у процентима БДП-а на крају 2020. године је нарастао на 155,8%, чиме је Италија постала друга најзадуженија земља еврозоне после Грчке. Ипак услед значајне подршке ЕЦБ-а и европског програма за опоравак од кризе преко којих ће Италија добити повољне кредите и грантове у вриједности од укупно 12,5% БДП-а, условљене реформама за подстицање раста, агенција S&P је побољшала изгледе за кредитни рејтинг Италије у октобру 2020. године из негативних у стабилне.

У априлу 2021. године агенција S&P повећала је дугорочни кредитни рејтинг Грчке са BB- на BB са позитивним изгледима. Повећање рејтинга резултат је очекивања да ће влада својим политикама убрзати структурне реформе и консолидацију буџета потпомогнута значајним средствима из ЕУ фонда за опоравак од кризе у виду грантова и позајмица.

Посматрани берзански индекси су крајем првог квартала 2020. забиљежили нагли и оштар пад те су изгубили преко 35,0% своје вриједности у односу на крај 2019. године (графикон 1.8). Захваљујући мјерама монетарне и фискалне политике које су довеле до стабилизације финансијских тржишта те снажном опоравку економске активности након укидања рестриктивних мјера у мају 2020. године, дошло је до постепеног опоравка вриједности главних берзанских индекса еврозоне. Главни индекс Њемачке берзе DAX је на годишњем нивоу биљежио раст од 3,5%, док француски CAC 40 до краја године није у потпуности успио надокнадити изгубљену вриједност те је биљежио пад вриједности од 7,1%.

Британски FTSE 100 је крај године завршио са највећим падом вриједности од 14,3% на годишњем нивоу, на што је додатно утицала неизвјесност око рјешавања питања Бреگزита која је трајала до самог краја године. Посматрани берзански индекси еврозоне наставили су расти и у првој половини 2021. године.

Графикон 1.8: Кретање главних тржишних индекса

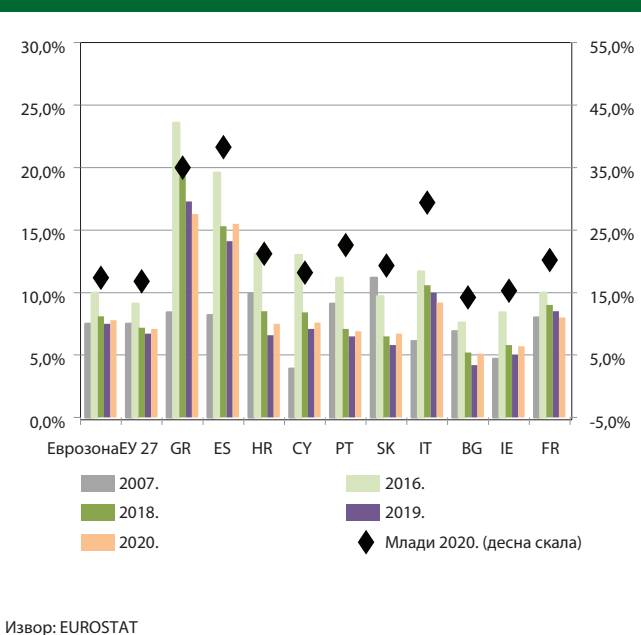

Мјере фискалне подршке земаља чланица еврозоне које су у великој мјери биле усмјерене на тржиште рада кроз програме очувања радних мјеста и гаранције на кредите предузећима допринијеле су много мањем губитку радних мјеста него што је то забиљежено у претходним економским и финансијским кризама. Услови на тржишту рада ЕУ и еврозоне су ослабили у току 2020. године, међутим у поређењу са оштрим и брзим падом економске активности у првој половини 2020. године, смањење запослености у земљама ЕУ и еврозоне било је много

мање. Стопа незапослености у земљама еврозоне је на крају 2020. године износила 7,8% и повећана је за 0,3 процентна поена у односу на претходну годину. Промјенама које је на тржиште рада унијела пандемија су значајније погођени млади који су већином запослени на одређено вријеме, сезонски радници те људи са нижим степеном формалног образовања. Повећање стопе незапослености младих у односу на претходну годину износило је 1,8 процентних поена.

Иако је утицај пандемије на раст стопе незапослености био ограничен, посљедице би се могле одразити на раст дугорочне незапослености у ЕУ и еврозони. У идућем би периоду дугорочне посљедице за мобилност радне снаге, као и све веће прихватање дигитализације, могли довести и до знатне прерасподјеле радних мјеста. Шок који је изазвала пандемија коронавируса убрзао је структурне промјене у привреди, што ће заузврат вјероватно подстаћи неусклађеност квалификација радника и захтјева послова које обављају, због чега ће бити потребно додатно усавршавање вјештина радника на постојећим радним мјестима.

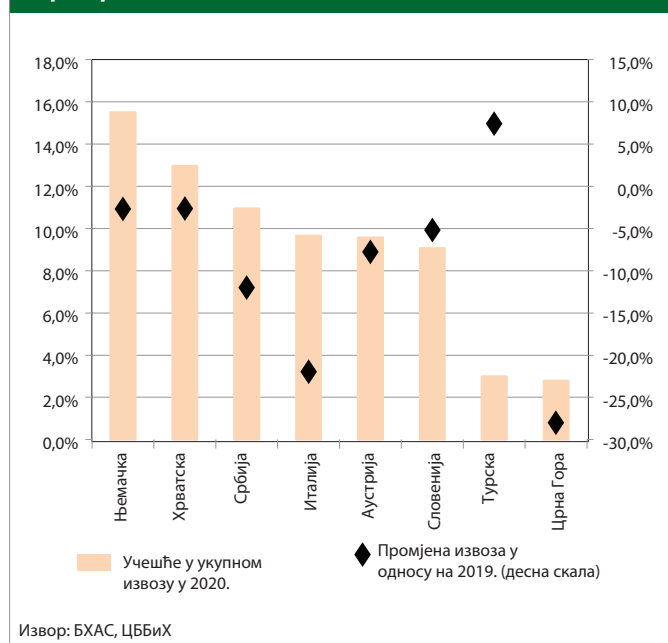
Графикон 1.9: Стопа незапослености у ЕУ

Ширење глобалне пандемије веома негативно се одразило на свјетску трговину и самим тим и на спољнотрговинску размјену у Босни и Херцеговини. Код свих најважнијих спољнотрговинских партнера БиХ у току 2020. забиљежена су изразито неповољна економска кретања. Индикатори спољнотрговинске размјене БиХ указују на неповољну слику размјене, која је узрокована пандемијом, прије свега смањењем извоза на тржишта главних трговинских партнера. У 2020. години укупан извоз из БиХ износио је 10,5 милијарди КМ и

биљежи смањење од 8,5% у односу на претходну годину, док је укупан увоз износио 16,9 милијарди, што је мање за 13,45% у односу на претходну годину. Покривеност увоза извозом повећана је у односу на претходну годину и износила је 62,3%, док је спољнотрговински робни дефицит износио 6,4 милијарде КМ у поређењу са 8 милијарди у 2019. години. Укупан извоз у земље ЕУ смањен је за 8,3% у односу на 2019. годину и износи 7,6 милијарди КМ. Извоз је смањен у готово све земље главне спољнотрговинске партнере БиХ, са изузетком Турске, према којој је БиХ повећала извоз за 7,4% у односу на претходну годину.

Графикон 1.10: Извоз БиХ у земље главне трговинске партнере

2. Макроекономски трендови и ризици у БиХ

Пандемија коронавируса имала је снажан негативан утицај на глобалном економском нивоу, а БиХ је само једна од земаља у свијету која је у 2020. години забиљежила негативан економски раст. Имајући у виду да је окидач ове глобалне економске рецесије узрокован појавом заразе, а не економским или финансијским неравнотежама, тако су и ризици проистекли из ње специфични у односу на претходно забиљежене периоде негативног економског раста (2009. и 2012. година). У том смислу говоримо о комбинованом шоку и са стране агрегатне понуде и агрегатне потражње, што са својом атипичношћу значајно отежава мјерење и пројекцију будућих кретања и ризика. Ипак, бх. економија би као и већина свјетских економија захваћених пандемијом требала забиљежити "U" облик опоравка, уколико се оптимизам у погледу вакцинације и борбе против пандемије материјализује током 2021. године.

Економски пад од 4,3% у 2020. години, представља највећу контракцију реалног БДП-а земље у модерној историји, али ипак је мањи од првобитних очекивања, те мањи од просјека у ЕУ. Смањење економске активности нарочито је било изражено током другог квартала (-9,0% на годишњем нивоу), односно у периоду најрестриктивнијих мјера у борби против пандемије, које су обиљежене потпуним застојем активности у многим економским гранама. Приватна потрошња и бруто инвестиције су скоро подједнако утицали на економски пад у 2020. години (допринос од 2,9 процентних поена за приватну потрошњу и 2,7 за бруто инвестиције). С друге стране, кроз разне видове задужења, бх. власти су успјеле у значајној мјери надомјестити велики пад јавних прихода и одржати државну потрошњу на нивоу из претходне године. Захваљујући знатно већем паду увоза роба и услуга у односу на извоз, нето трговински биланс роба и услуга забиљежио је позитиван допринос БДП-у у 2020. години од 1,2 процентних поена (графикон 2.1).

Графикон 2.1: БДП БиХ (годишња промјена и допринос расту по категоријама)

Текстни оквир 1: Оцјена главних макрофинансијских ризика по финансијску стабилност

Оцјена главних макрофинансијских ризика који могу настати у реалном, фискалном, спољном или финансијском сектору или као резултат њихове међусобне повезаности, као и процјена монетарних и финансијских услова и склоности ка ризику урађена је на основу квантитативног алата (енг. Dashboard), а први пут је публикована у Извјештају о финансијској стабилности за 2017. годину. Процјена ризика заснована је на поједностављеној стандардизацији и рангирању позиција свеобухватног сета индикатора који

представљају основ за квантификацију синтетичке оцјене степена ризика из различитих сегмената система. Оцјена у распону 1 – 5 представља изразито низак до благо умјерен степен изложености ризицима; оцјена у распону 5 – 8 умјерен до благо висок степен изложености ризицима; оцјена у распону 8 – 10 представља висок степен изложености ризицима. Рангирање оцјена за монетарне и финансијске услове и склоности ка ризику креће се у супротном смјеру, односно повећање удаљености од средишта графикана представља побољшање монетарних и финансијских услова, тј. повећање склоности инвеститора ка преузимању ризика.

Свјесно успоравање и заустављање глобалног тока роба и услуга, у циљу спречавања ширења пандемије коронавируса, узроковало је рекордан пад економске активности у 2020. години. Изложеност макроекономским ризицима је знатно повећана у односу на претходну годину, као посљедица смањене економске активности и значајног пада БДП-а. Најзначајнији пад реалне бруто додане вриједности забиљежен је усљед снажног пада индустријске производње и у секторима услужних дјелатности. Кретање општег нивоа цијена указује како је на домаћем тржишту забиљежена дефлација, јавне инвестиције су се значајно смањиле у односу на претходну годину, док је на тржишту рада забиљежен раст броја незапослених. Владе су усвојиле низ мјера за ублажавање посљедица пандемије на економију, које су подразумијевале прерасподјелу буџетских средстава и значајно повећање расхода, док је истовремено забиљежен снажан пад јавних прихода. Створен је огroman притисак на ентитетске буџете

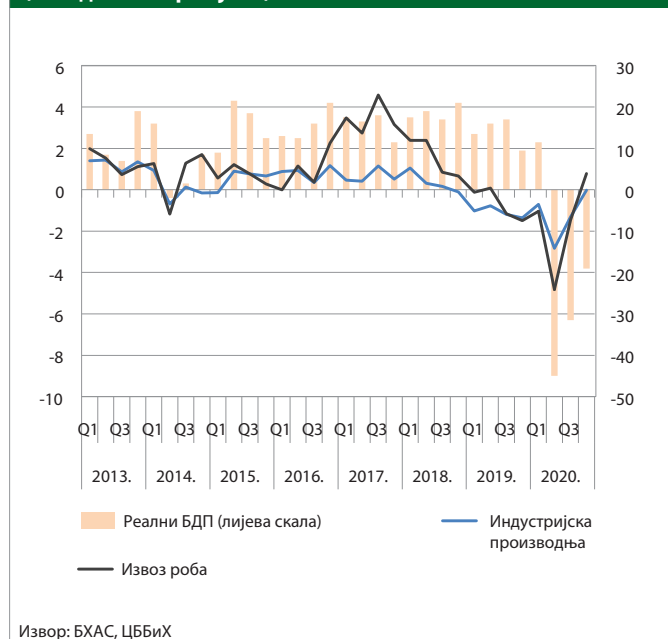
у погледу финансирања, што је изискивало значајно повећање спољног задуживања сектора владе. Дефицит на текућем рачуну је продубљен а платнобилансна позиција је погоршана у односу на претпандемијски период.

Изложеност ризицима из међународног окружења је повећана у односу на претходну годину због повећаних неизвјесности усљед глобалног погоршања економских кретања и застоја економских и социјалних активности у земљама најважнијим бх. спољнотрговинским партнерима али и у осталим земљама. И поред неповољних околности пословања, у 2020. години побољшани су скоро сви индикатори финансијског здравља. Банкарски сектор БиХ је и даље задржао високе оцјене у сегменту ликвидности. Укупна оцјена ликвидности је побољшана упркос погоршању индикатора „ликвидна средства према краткорочним финансијским обавезама“, под утицајем раста депозита, првенствено домаћих сектора, који су значајно утицали на побољшање индикатора „депозити према кредитима“. Укупна актива банкарског сектора је под утицајем смањеног кредитног раста у току 2020. године остварила најнижи раст у посљедњих осам година. У билансима банака забиљежен је знатан пад депозита код иностраних банака, уз истовремени раст готовог новца и новчаних средстава на рачунима резерви код ЦББиХ, уз значајно смањење обавеза према нерезидентима. Настављен је вишегодишњи тренд раста нето стране активе као посљедица смањења стране пасиве банкарског сектора усљед смањења депозита и кредитних обавеза према осталим нерезидентима те према сестринским правним лицима, док је страна актива комерцијалних банака остала на нивоу из 2019. године. Повећана је изложеност сектору владе усљед повећане куповине ентитетских хартија од вриједности. Слаба кредитна активност као и смањена профитабилност утицали су на повећање нивоа ризика, међутим боља адекватност капитала ублажила је цијелокупну оцјену ризика солвентности, која се није значајније мијењала у односу на претходну годину. Добре капиталне позиције банака као и значајна ликвидност представљају кључан фактор банкарског сектора у ублажавању негативних посљедица пандемије. Нижа реална каматна стопа утицала је на побољшање монетарних и финансијских услова.

Извоз је економска грана која прва почиње биљежити знакове опоравка и наговјештавати постепени излаз из рецесије. Тако је извоз роба већ у посљедњем кварталу 2020. године остварио пораст на годишњој основи, а позитиван тренд се прелио и на индустријску производњу (графикон 2.2). Међутим, ризик робне размјене ће

остати увелико присутан све док постоји наглашена непредвидивост у погледу кретања пандемије. С аспекта финансијске стабилности, продужене рестриктивне мјере или поновно увођење строжих ограничења приликом кретања, одразиће се на солвентност производног сектора, што ствара додатне ризике како по тржиште рада тако и по стање у банкарском сектору кроз канал погоршања квалитете кредитног портфеља. Имајући у виду доминантну окренутост бх. производног сектора ка ЕУ, робни ризик је доминантно везан за ово тржиште, и то прије свега Њемачку, Италију, Словенију и Хрватску као тржишта која генеришу 62,0% укупног извоза роба из БиХ. Пад извоза неминовно би значао и контракцију индустријске производње која је у највећој мјери извозно оријентисана. Индустријска производња представља једну од кључних полука економије БиХ, са учешћем од 20,0% у БДП-у и 25,0% у структури укупно запослених лица.

Графикон 2.2: БДП, извоз роба и инд. производња (% годишње промјене)

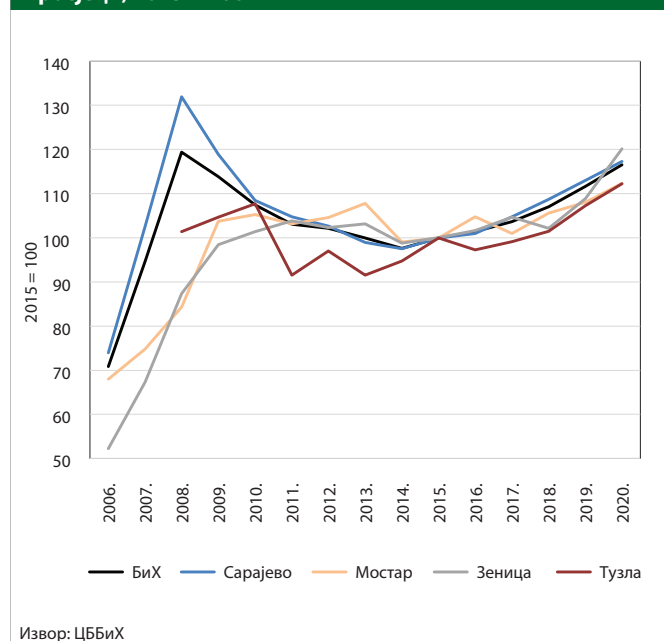
У 2020. години пад обима активности су избјегле углавном оне економске области које нису прекидале своје пословање ни током најрестриктивнијих мјера, као што су пољопривреда, финансијска дјелатност те грађевинарство које се често сматра економском области која може имати знатан потенцијал за раст на бх. економској мапи. На раст грађевинарског сектора највише је утицало то што услед пандемије није дошло до потпуног заустављања активности на инфраструктурним градилиштима у области изградње путева (који су у највећој мјери финансирани из кредита међународних финансијских институција, прије свих ЕИБ и ЕБРД).

С друге стране, рестрикције настале с циљем превенције ширења коронавируса значајно су се одразиле на

тржиште стамбених некретнина. Наиме, након рекордне 2019. године биљежимо смањење понуде али и потражње на тржишту некретнина. Број завршених станова у 2020. години је мањи за 16,5% у односу на годину дана раније и налази се на најнижем нивоу од 2015. године. Пад броја завршених станова, праћен је и падом обима продаје. Површина продатог стамбеног простора новоградње мања је за 15,3%, док је продато 6,4% мање стамбених јединица у односу на 2019. годину. У 2020. години такође је забиљежено и значајно смањење обима промета некретнина старе градње у односу на претходне године. У односу на 2019. годину обим промета некретнина старе градње, мјерен површином продатог стамбеног простора, је мањи за 28,2%. Нарочито изражен пад је забиљежен у Зеници и Мостару, гдје је обим продатих станова преполовљен.

С друге стране, цијене на тржишту некретнина нису значајније реаговале на рецесиона кретања, па се ефекат привредне стагнације на цијене некретнина може очекивати само уколико рецесија буде трајала дуже од очекиваног. Упркос паду обима продаје у староградњи, цијене у овом сегменту су забиљежиле раст у односу на претходну годину, и то у свим градовима обухваћеним индексом потрошачких цијена (графикон 2.3). Потребно је имати на уму да се улагање у некретнине и даље сматра једном од најсигурнијих дугорочних улагања на бх. економском тржишту, те да због тога цијене на њему реагују са знатним закашњењем у односу на друге сегменте бх. економије.

Графикон 2.3: Индекс цијена некретнина, годишњи просјеци, 2015 = 100

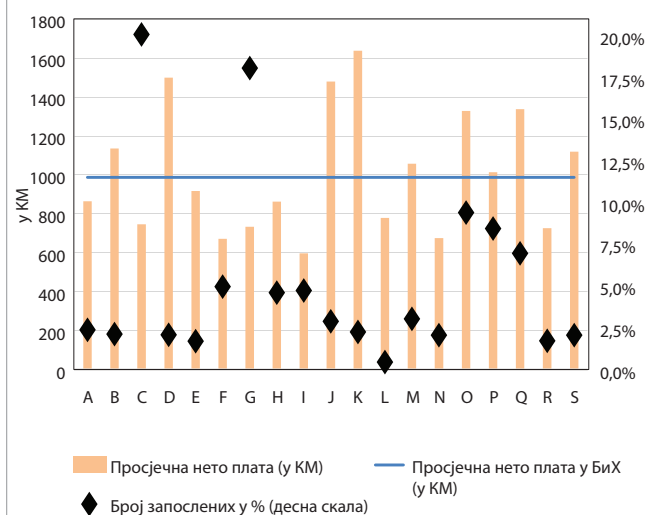
Оптимизам у погледу опоравка тржишта некретнина у наредним годинама још увијек значајно надмашује

потенцијалне ризике којима је ово тржиште изложено. Стамбени кредити су и даље у експанзији, те су са крајем 2020. године први пут премашили учешће од 10,0% укупних кредита на бх. банкарском тржишту. У исто вријеме, настављено је и побољшање у погледу квалитета портфела стамбених кредита, што је уз додатни ефект рачуноводственог отписа у претходној години резултирало да се учешће некавалитетних кредита у укупним стамбеним кредитима смањи на свега 3,1% (са 4,1% крајем 2019. године). Раст каматних стопа на стамбене кредите такође није забиљежен, па је у првом кварталу 2021. године, просјечна пондерисана каматна стопа на стамбене кредите на нивоу од 3,7%. Уз економски опоравак који се огледа кроз постепени раст приватне потрошње, дознака и кредитирања, очекујемо да ће и тржиште некретнина поново бити један од генератора укупних економских активности у земљи. У исто вријеме, евентуално спорији економски опоравак од очекиваног, или поновни шок, кроз нове рестриктивне мјере би засигурно резултирао и обратом тренда на тржишту некретнина па би уз наставак пада обима продаје регистровани и пад цијена на тржишту некретнина први пут након 2009. године.

Приватна потрошња која је била кључна категорија иза економског пада најприје је погођена мјерама које су доминантно утицале на трговину и услужни сектор, да би се рецесиони удар накнадно одразио и на смањење куповне моћи становништва кроз широк спектар канала утицаја (од смањења прилива дознака, до смањеног кредитирања становништва). Ипак, официјелни статистички подаци са тржишта рада нису забиљежили драстично погоршање и поред јаког економског шока. Наиме, пораст просјечне нето плате од 3,9% и раст стопе незапослености од свега 20 базних поена (са 15,7% на 15,9%) засигурно не указују на значајније потресе на тржишту рада у 2020. години. Ипак, детаљнији увид у структуру тржишта рада упућује на и даље неповољну ситуацију на тржишту рада, те на широк спектар ризика који из њега могу произаћи. Са становишта економске и финансијске стабилности у БиХ, тржиште рада је посебно битно са неколико аспеката: директан утицај на куповну моћ и приватну потрошњу (индиректно на стабилност државних финансија), утицај на ниво цијена (инфлацију) путем домаће потражње, те утицај на ниво кредита и депозита у банкарском сектору (банкарске финансије). Ови ризици су били изражени и прије избијања пандемије, те се очекује да ће превладавати и у средњем року. Статистички пораст просјечних нето плата у 2020. години доминантно је резултат повећања минималне плате у РС с једне, те смањења запослених на нискоквалификованим радним мјестима (који су имали исподпросјечне плате) с друге стране. Наиме,

60,0% запослених ради у економским секторима гдје је просјечна нето плата испод укупног просјека (графикон 2.4), што оставља мало разлога за оптимизам да ће се приказани статистички раст нето плата позитивно одразити на укупну куповну моћ бх. грађана. Куповна моћ и даље значајно зависи од прилива дознака из иностранства, које су у 2020. години износиле 2,4 милијарде КМ или 7,0% БДП-а, што је рекордно низак износ персоналних трансфера у односу на БДП. Смањено кредитирање је створило додатни притисак на укупну потрошачку динамику у БиХ, чије се успоравање огледа и у расту депозита грађана на рачунима у банкама.

Графикон 2.4: Тржиште рада на крају 2020. године

Извор: БХАС, ЦББиХ

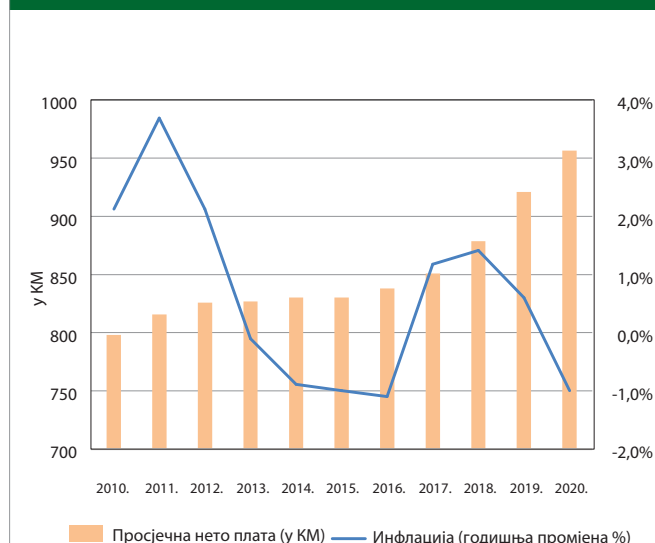
Легенда:

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом; уклањање отпадних вода, управљање отпадом, те дјелатности санације околине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и мало; поправак моторних возила и мотоцикала
H	Превоз и складиштење
I	Дјелатности пружања смјештаја, те припрема и услуживање хране
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене и социјалне заштите
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности

Имајући у виду да ће тржишту рада требати дуже вријеме да се прилагоди новонасталим економским приликама, те да су и даље на снази рестриктивне мјере у многим областима (нарочито у угоститељству), у 2021. се може очекивати даљни раст, или у најбољем случају стагнација стопе незапослености, па ће стога тржиште рада и даље представљати извор потенцијалног финансијског ризика. За обрат тренда и поновно јачање тржишта рада биће потребан нешто дужи период економске стабилизације, а што је изгледно тек у 2022. години.

Успоравање економске активности те пад потрошње домаћинства одразили су се и на потрошачке цијене, које су од априла 2020. године поново у зони дефлације (графикон 2.5). Укупан пад потрошачких цијена у 2020. години је износио -1,0%, што је прва годишња стопа дефлације у БиХ још од 2016. године, када је прекинут четворогодишњи дефлациони тренд у БиХ (период 2012.-2016.). Ипак пад потрошачких цијена није био широко распрострањен међу категоријама индекса потрошачких цијена, па је дефлација резултат пада у свега 4 категорије. Ризици везани за потрошачке цијене у 2021. години су у великој мјери уравнотежени, па је могуће кретање у оба смјера од прогнозиране инфлационе стопе од 0,5%. Већи раст цијена нафте и хране на свјетском тржишту засигурно би повукао и потрошачке цијене у БиХ дубље у инфлациону територију. С друге стране, са потражне стране се може очекивати углавном дефлациони притисак.

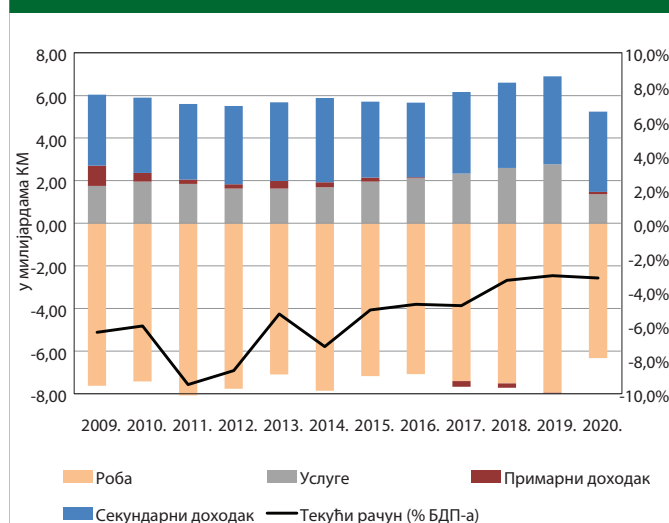
Графикон 2.5: Нето плате и инфлација

Извор: БХАС

Дефицит текућег рачуна није забиљежио раст у оној мјери као што се то првобитно очекивало, те је остао на приближно истом нивоу као и претходне године (1,09 милијарди КМ или 3,2% БДП-а). Ипак, екстерна рањивост земље која произилази из платнобилансне позиције је нешто лошија у односу на претходну годину, посматрајући структуру текућег рачуна на којем је забиљежено велико смањење робног дефицита, праћено погоршањем кључних суфицитарних категорија, прије свега услуга и секундарног дохотка (графикон 2.6).

Графикон 2.6: Структура текућег рачуна БиХ

Извор: БХАС, ЦББиХ

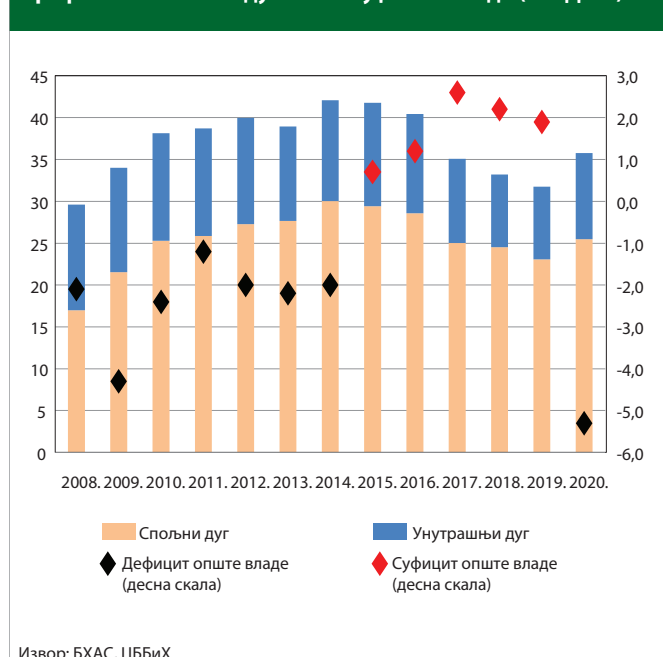
С друге стране платног биланса, извори финансирања на финансијској страни платног биланса и даље значајно премашују остварени дефицит на текућем рачуну, па је укупни платнобилансни суфицит неупитан. Потребно је истаћи да је у структури нето страног задужевања дошло до обрата тренда, у смислу да је након двије године дошло до повећања осталих инвестиција узрокованих нето задужењем сектора владе. С друге стране, прилив директних страних инвестиција је нешто слабији у односу на годину раније те износи 645,4 милиона КМ или 1,9% укупног БДП.

Имајући у виду позитивна макроекономска очекивања за 2021. годину те да је највећи економски шок изазван пандемијом коронавируса иза нас, средњорочни ризик од отежаног финансирања дефицита текућег рачуна је значајно умањен, иако су одређени ризици још увијек присутни. У 2021. години се може очекивати наставак смањења робног дефицита, који је у 2020. години пао на рекордно ниску вриједност од 18,6% БДП, али овај пут услед нешто бржег опоравка извоза у односу на увоз роба. Тај тренд је већ примјетан у првом кварталу 2021. године са порастом извоза роба од 16,6% у односу

на 2,7%, колико је порастао увоз роба. С друге стране, и даље не можемо очекивати опоравак услуга с обзиром на то да је још далек пут до потпуне нормализације у погледу несметаног кретања људи и туристичких аранжмана. Стога, не можемо очекивати значајније помјерање биланса текућег рачуна изван уобичајених оквира виђених у претходним годинама. Значајнији притисак се може очекивати на страни финансијског рачуна кроз наставак смањења директних страних инвестиција услед неповољне макроекономске климе и још увијек присутне неизвјесности, па се могу очекивати и нова задужења и раст јавног дуга у 2021. години.

Управо је пораст јавног дуга обиљежио 2020. годину с аспекта финансијске стабилности. Након што се БиХ суочила с првим валом пандемије коронавируса крајем првог квартала 2020., на различитим нивоима власти уведен је читав низ рестриктивних мјера с циљем успоравања, превенције и контроле преношења вируса. Упоредо са увођењем рестриктивних мјера, власти на свим нивоима у БиХ су доносиле одређени број економских мјера, укључујући и законска рјешења, с циљем помоћи привреди у превазилажењу новонастале ситуације економског шока. Средства за помоћ привреди у највећој мјери су осигуравана кроз екстерна и интерна задужења, имајући у виду велики пад изворних прихода у буџетима на свим нивоима. То је довело до раста јавног дуга, те забиљеженог фискалног дефицита БиХ први пут након 2014. године и самим тим јачања ризика по финансијску стабилност који произлазе из фискалног сектора (графикон 2.7).

Графикон 2.7: Јавни дуг БиХ и буџетски салдо (% БДП-а)

Због сложености уставне структуре земље и различитих надлежности, БиХ није имала јединствен економски план и мјере за економски опоравак. Савјет министара БиХ је због ограничене надлежности могао урадити веома мало, па су ентитети преузели доминанту улогу код спровођења економских мјера. Ипак, оно што је јединствено за све економске мјере јесте да су оне биле финансиране из нових задужења, што код међународних финансијских институција, што на локалном тржишту капитала.

Најважније задужење јесте оно код ММФ-а који је већ у априлу 2020. године одобрио 333 милиона евра хитне помоћи у оквиру Инструмента за брзо финансирање (RFI). На домаћем тржишту, у току 2020. године два бх. ентитета су укупно емитовала 905 милиона КМ дужничких хартија од вриједности, што је највећа вриједност емисија забиљежена у току једне године на локалном тржишту капитала још од 2015. године.

Задужења ентитета на локалном тржишту у 2020. години су реализована по нешто неповољнијим условима у односу на претходне године, у смислу нешто виших каматних стопа постигнутих на регистрованим аукцијама. И даље, банкарски сектор је остао један од највећих кредитора сектора владе. Изложеност према владиним хартијама од вриједности у 2020. години повећала се за 402,2 милиона КМ и представља 5,2% укупне aktive, док комерцијални кредити банака пласирани сектору владе биљеже постепени раст у посљедње три године и чине 2,9% укупне aktive бх. банкарског сектора. У првом кварталу 2021. године додатно се повећала задуженост сектора владе код комерцијалних банака по основу повећања дужничких хартија од вриједности и кредитних обавеза (табела 2.1.).

Табела 2.1: Потраживања комерцијалних банака од сектора владе

у милионима КМ

Потраживања	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	03.2021.
Централна влада	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	11,6	13,6
Кредити	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,6	13,6
Хартије од вриједности	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Влада на нивоу ентитета	1.589,6	1.633,3	1.624,8	1.735,3	2.006,8	2.439,4	2.543,6
Кредити	600,9	424,6	410,0	517,3	580,1	605,7	640,3
Хартије од вриједности	988,7	1.208,7	1.214,9	1.218,0	1.426,6	1.833,7	1.903,3
Влада кантона	209,7	218,2	206,2	160,5	127,2	90,0	82,4
Кредити	209,7	218,2	200,2	154,5	114,5	80,9	73,4
Хартије од вриједности	0,0	0,0	6,0	6,0	12,7	9,1	9,0
Влада на нивоу опћина	304,5	282,2	293,1	295,6	308,7	350,7	344,0
Кредити	301,9	280,2	291,0	285,7	297,7	341,0	334,2
Хартије од вриједности	2,6	2,0	2,1	9,9	11,0	9,8	9,7
УКУПНО	2.103,8	2.133,9	2.124,2	2.191,5	2.442,7	2.891,7	2.983,6
Кредити	1.112,5	923,2	901,2	957,5	992,3	1.039,2	1.061,5
Хартије од вриједности	991,3	1.210,7	1.223,0	1.234,0	1.450,4	1.852,6	1.922,1

Извор: ЦББиХ

Текстни оквир 2: Преглед мјера за стабилизацију и помоћ привреди које су предузете у БиХ у току пандемије КОВИД-19

Увођење мјера за сузбијање пандемије коронавируса након проглашења ванредног стања у БиХ средином марта 2020. године, довело је до слабљења или потпуног заустављања активности у многим економским дјелатностима, што је имало снажне негативне ефекте на све сегменте домаће економије. У наставку је дат преглед мјера које су владе и регулатори проводили у циљу помоћи секторима погођеним кризом, које су допринијеле очувању финансијске стабилности.

Вијеће министара БиХ

- ослобађање од обрачуна и плаћања индиректних пореза и поврата већ плаћених индиректних пореза на донирану опрему и средстава за потребе превенције, сузбијања и отклањања епидемије проузроковане вирусом корона (КОВИД-19), укључујући лијекове и санитарна возила;
- обавезна примјена преференцијалног третмана домаћег на годину дана, почев од 1. јуна 2020. године;

Вијеће министара БиХ заједно с ентитетским владама

- кредитни аранжман код ММФ-а од 330 милиона КМ за хитно дјеловање у сузбијању економских посљедица пандемије.

Влада ФБиХ

- умањење или потпуно ослобађање од плаћања закупнине за кориштење пословних простора којима управља Служба за заједничке послове органа и тијела ФБиХ;
- подстицаји за пољопривреду, више средстава преусмјерено је на сјетву;

- обустава рокова у судским поступцима за вријеме трајања несреће на територији ФБиХ;
- одгађање принудне наплате путем јавне продаје за вријеме трајања стања несреће;
- успостављање система контроле цијена кроз ограничење маржи у трговинама и ограничење маржи за друштва која обављају трговину на велико и мало нафтним дериватима;
- субвенционирање доприноса за обавезна осигурања;
- обустава обрачуна и плаћања затезне камате на јавне приходе, укидање обавеза плаћања аконтације пореза на добит, укидање обавеза плаћања аконтације пореза на доходак од самосталне дјелатности, прекидање обрачуна затезних камата на закашњела плаћања у дужничко-повјерљачким односима;
- успостава Гарантног фонда у Развојној банци ФБиХ за одржавање и побољшање ликвидности компанија.

Влада РС

- хитна исплата поврата пореза и доприноса за повећање плата у 2019. години;
- пролонгирање плаћања пореских обавеза (пореза на добит и пореза на доходак) по годишњој пореској пријави за 2019. годину;
- преузимање обавезе здравственог фонда за покривање трошкова лијечења за све пацијенте, без обзира да ли су осигурани или не;
- преузимање обавезе за исплату доприноса за здравствено и пензионо осигурање за око 40.000 радника који судиректно били погођени затварањем, односно владиним мјерама;
- исплата минималне плате за април, за све уопсленике сектора који су били погођени мјерама затварања;
- успостава модела гаранције кредита;

- тромјесечни мораторијум на отплату главнице и камате уз продужење рока отплате за три мјесеца правним лицима и предузетницима, којима су средства пласирана путем финансијских посредника или директно из фондова којим управља Инвестиционо-развојна банка Републике Српске а.д.;
- одгађање плаћање прве рате пореза на промет непокретности;
- смањење годишњег паушалног износа пореза на доходак.

Владе оба ентитета су објавиле и мјере под називом КОВИД 2. Други сет мјера је усмјерен на највише погођене секторе: туризам, аеродроме, здравство и за извоз прерађивачке индустрије.

Агенције за банкарство

Супервизорске мјере за банке

- омогућавање одобравања мораторијума на кредите, увођења *grace* периода, продужења крајњег рока за отплату, одобравања додатних износа изложености за превазилажење потешкоћа с ликвидношћу клијента те прилагођавање плана отплате кредита у складу са смањењем прихода;
- одгода и/или отказивање исплате дивиденде за вријеме трајања одлука о привременим мјерама;
- могућност кориштења заштитног слоја за очување капитала;
- задржавање постојеће класификације кредита за клијенте приликом одобравања посебних мјера;
- ревидирање лимита рочне усклађености;
- смањење пондера ризика за изложености према регионалним владама;
- нижа стопа покрића очекиваних кредитних губитака за нове дугорочне изложености одобрене у функцији привредног раста;
- ревидирање лимита за висину отворене девизне позиције у EUR валути.

Супервизорске мјере за лизинг друштва и микрокредитне организације

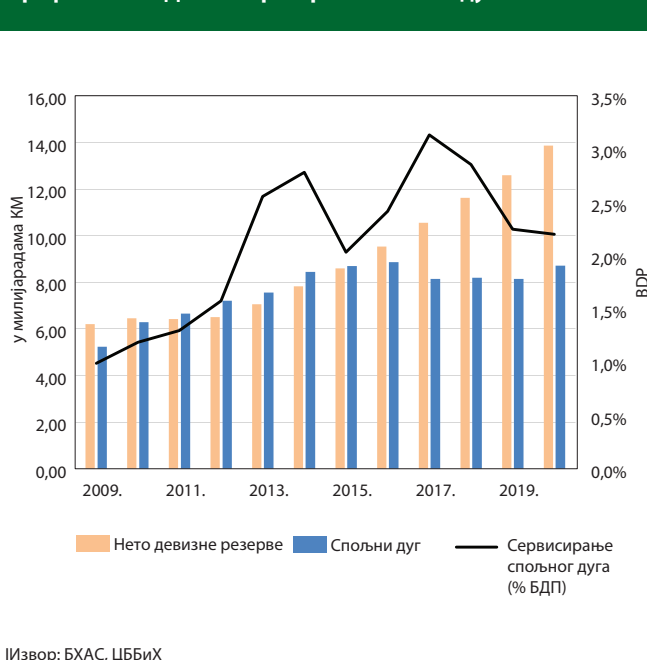
- могућност одгоде плаћања обавеза, реструктурисања обавеза или друге олакшице које имају за посљедицу модификацију изложености одобрене физичким и правним лицима ради опоравка од негативних посљедица утицаја пандемије на кредитну и отплатну способност клијента.

Посљедично, укупан јавни дуг БиХ на крају 2020. године износио је 12,15 милијарди КМ, што представља историјски највиши номинални износ јавног дуга БиХ. Од укупне вриједности 71,3% (8,7 млрд КМ) се односи на

спољни дуг, а 28,7% (3,5 млрд КМ) се односи на унутрашњи дуг. Доминантна окренутост према спољним изворима финансирања у 2020. години, резултирала је у томе да је спољни дуг достигао највиши износ у модерној бх. историји.

Посматрајући критеријуме из Мастрихта у погледу јавне задужености, БиХ још увијек спада у ред умјерено задужених земаља са учешћем дуга од 35,8% у односу на БДП. Ипак, у 2020. години је прекинут четворогодишњи тренд пада јавне задужености у односу на БДП, а сасвим је извјесно да у наредном периоду можемо очекивати наставак раста спољне задужености, што ће свакако повећати и спољну рањивост земље. Већ почетком 2021. године, БиХ је потписала Меморандум о разумијевању између Европске уније и БиХ о кредитној линији у вриједности од 250 милиона евра кроз програм макрофинансијске помоћи, а извјесни су и нови преговори између БиХ и ММФ-а о новом финансијском аранжману вриједном 750 милиона евра. Раст задужења код међународних финансијских кредитора између осталог је био један од генератора раста девизних резерви, које су на крају 2020. године достигле рекордну номиналну вриједност од 13,87 милијарди КМ или 40,8% БДП-а, што је такође историјски највиши ниво девизних резерви у односу на БДП. Важност сектора владе такође се огледа и кроз промет на домаћем тржишту капитала. Наиме, сектор владе је остао доминантан играч на двије домаће берзе са учешћем од око 70,0% у укупном промету на SASE и BLSE, првенствено кроз примарне емисије јавног дуга. Од укупног промета оствареног на бх. берзама у износу од 1,2 милијарде КМ, свега 300 милиона КМ је остварено у промету на другим сегментима тржишта.

Графикон 2.8: Девизне резерве и спољни дуг

Упркос очекиваном расту јавног дуга и повећаном притиску на фискалну стабилност, вјероватноћа за значајније нарушавање фискалне позиције БиХ у погледу раста или сервисирања јавног дуга није значајна. Сервисирање дуга до сада никада није било нарушено, што због високе ликвидности самих буџета, што због законског оквира који позиционира сервисирање дуга као приоритет при расподјели прихода. Сличног стајалишта су међународне рејтинг агенције, које су задржале дугорочни кредитни рејтинг БиХ. Међународна рејтинг агенција Standard and Poor's (S&P) потврдила је кредитни рејтинг БиХ „В“ са стабилним изгледима почетком марта 2021. године. Раније у августу 2020. године, међународна рејтинг агенција Moody's Investor Service такође је потврдила да кредитни рејтинг БиХ остаје „В3“ са стабилним изгледима. Аналитичари између осталог наводе и то да умјерен ниво дуга и фискално ограничавање посљедњих година пружају фискални простор да одговоре на економске шокове.

Индикатори фискалне стабилности у 2020. години упућују на повећан ризик, што је у потпуности очекивано имајући у виду укупне макроекономске ризике са којом је бх. економија суочена. Основна одлика претходне године јесте смањена наплата прихода, што је директна посљедица рестриктивних мјера, а што је у коначници резултирало првим консолидованим дефицитом на нивоу БиХ још од 2014. године. Наиме, укупан буџетски дефицит на нивоу БиХ износио је 5,3% БДП-а, премашивши тако и износ дефицита забиљежен током глобалне финансијске кризе из 2009. године. Према калкулацији ризика фискалне одрживости (табела 2.2), скоро сви индикатори ризика у 2020. години се и даље налазе у сигурном подручју према дефинисаним референтним нивоима, али је примјетно погоршање вриједности индикатора у односу на 2019. годину. Изузетак од сигурног подручја представља циклично прилагођен примарни салдо (% потенцијалног БДП-а), што је сасвим очекивано имајући

у виду јачину пада буџетских прихода у 2020. години и остварени дефицит. Да би се надомјестио пад прихода, забиљежено је повећање потреба за финансирањем и посљедичноукупног јавног дуга у процентима БДП-а. Иако су ова два индикатора забиљежила значајно погоршање у односу на 2019. годину и даље се налазе у сигурном подручју. Потребно је имати у виду да је на погоршање вриједности ових индикатора, осим раста номиналног износа дуга и износа потребног за финансирањем, утицао и пад номиналне вриједности БДП-а. С обзиром на то да је раст дуга у 2020. години, углавном резултат повећане задужености код међународних финансијских институција (кредити са дугорочним роком отплате), смањен је износ краткорочног дуга и као постотак укупног дуга и као постотак девизних резерви у односу на износ иностраног краткорочног дуга. Погоршање индикатора у односу на 2019. годину је у значајној мјери очекивано али је ризик фискалне одрживости и даље умјерен имајући у виду да су индикатори у сигурном подручју, тј. у границама референтног нивоа.

Економски опоравак који се очекује у 2021. години, још увијек са собом носи висок степен неизвјесности и финансијских ризика. Материјализација позитивних очекивања ће доминантно зависити од брзине глобалног економског опоравка, прије свега у земљама ЕУ, али и економско-стабилизационих мјера унутар саме земље. Ниска статистичка база сигурно ће осигурати да се не понови техничка рецесија, али сасвим је извјесно да се обим економске активности неће моћи вратити на предрецесиони ниво још барем неколико година. Стога, према тренутним пројекцијама Централне банке БиХ, очекује се реални економски раст од 3,4% у 2021. години у односу на 2020. годину. Иако се очекује да раст БДП-а буде секторски широко распрострањен, такође је потребно имати на уму да негативни ризици прожимају све пројичиране компоненте БДП-а, па су стална прилагођавања макроекономских прогноза сасвим

Табела 2.2: Индикатори ризика фискалне одрживости

Индикатор	Сигурно подручје	Референтни ниво	Ниво у БиХ	Промијене у односу на претходну годину
$r - g^1$	<	1,1	-0,76	0,33
Јавни дуг сектора генералне Владе (% БДП-а)	<	42,8%	35,8%	3,8%
Циклички прилагођен примарни салдо (% потенцијалног БДП-а) ²	>	-0,5%	-4,0%	-5,1%
Потребе за финансирањем (% БДП-а)	<	20,6%	9,4%	7,6%
Учешће краткорочног дуга у укупном дугу, преостала рочност	<	44,0%	11,5%	-0,7%
Дуг деноминован у иностраној валути (осим евра) ³	<	40,3%	28,4%	-0,6%
Просјечно доспијеће јавног дуга (године)	>	2,3	6,3	-0,1
Краткорочни инострани јавни дуг (% девизних резерви), преостала рочност	<	61,8%	5,0%	-1,1%

Извор: ЦББиХ, МФТ БиХ, БХАС, Фискални савјет БиХ, ММФ, Министарства финансија ФБиХ и РС, ЦББиХ

Напомена:

¹ $r - g$ - Имплицитна каматна стопа на дуг сектора Владе умањена за дефлатор БДП-а (помични просјек за пет година); g - стопа раста реалног БДП-а (помични просјек за пет година)

² За 2020. годину кориштена је пројекција ММФ-а из априла 2021. године.

³ У калкулацију јавног дуга деноминованог у иностраним валутама, није укључен дио јавног дуга који је деноминован у евр у због фиксног курса домицилне валуте и евра.

извјесна у нестабилним макроекономским условима. Извоз роба и услуга, као и инвестиције, ће у највећој мјери зависити од екстерних кретања, док ће укупна потрошња (приватна и државна) као и увоз роба и услуга доминантно зависити од интерних фактора у самој земљи.

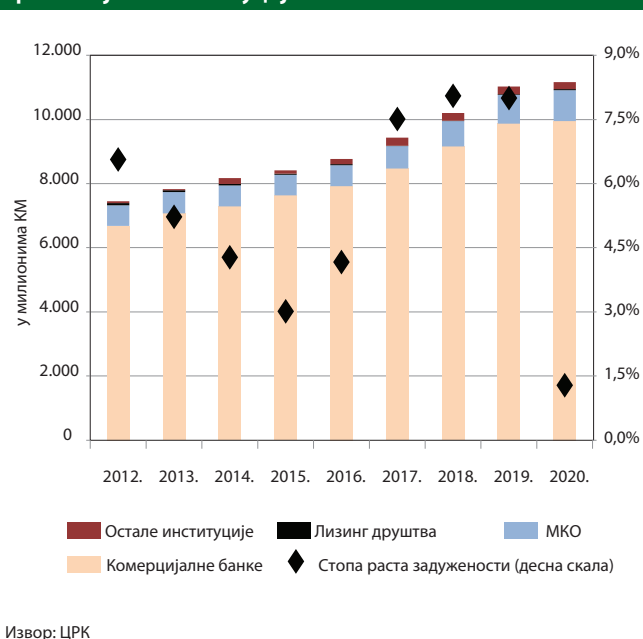
3. Домаћинства

Негативне посљедице пандемије коронавируса одразиле су се и на сектор домаћинства. Смањење економске активности те неповољна кретања на тржишту рада која су допринијела паду потрошње, уз појачан ризик од пада расположивог дохотка, додатно су повећала неизвјесности код сектора домаћинства и њихову спремност за потрошњу и задуживање. Иако у 2020. години није евидентирано погоршање квалитета кредитног портфела у сегменту становништва, те се на нивоу сектора биљежи пад некавалитетних кредита, треба имати у виду да је овакав тренд у значајној мјери резултат отписа некавалитетних потраживања, као и то да су мораторијуми који су уведени на отплату кредита клијентима погођеним пандемијом КОВИД-19 у току 2020. године допринијели спречавању раста некавалитетних кредита, који се очекује по престанку важења привремених мјера агенција за банкарство. Вишегодишњи тренд пада каматних стопа на кредите становништву у 2020. години је заустављен, а значајније промјене у каматним стопама нису евидентирани у првом кварталу 2021. године. Иако су укупни депозити становништва и даље у порасту, у 2020. години је заустављен вишегодишњи тренд раста дугорочних орочених депозита становништва, а пад орочених депозита, како до једне тако и преко једне године, настављен је и у 2021. години. За разлику од активних, пасивне каматне стопе наставиле су се снижавати и у 2020. години..

Услијед шока изазваног пандемијом коронавируса на ниво економске активности у земљи, у 2020. години дошло је до смањења потрошње сектора становништва и погоршања услова на тржишту рада те је посљедично забиљежено и успоравање раста задужености овог сектора у односу на претходне године. Укупна задуженост становништва на крају 2020. године, према подацима из ЦРК, износила је 11,17 милијарди КМ и у односу на крај претходне године порасла је за скромних 1,3%². Благо раст задужености становништва евидентан је како код комерцијалних банака тако и код других финансијских институција. Стопа задужености становништва код комерцијалних банака је незнатно повећана (0,8%) у односу на крај претходне

године, али су комерцијалне банке и даље остале главни кредитори сектора становништва. Задуженост код ових финансијских институција у укупној задужености учествује са 89,2%, што и даље даје највећи допринос расту укупне задужености становништва. Задуженост домаћинства код микрокредитних организација је такође порасла, те је према подацима из ЦРК у односу на крај 2019. године већа за 7,9%. Петогодишњи тренд раста задужености код микрокредитних организација указује на то да и даље постоји значајан број домаћинства која нису у могућности да испуне услове за одобравање кредита у комерцијалним банкама, већ су принуђена да се задужују по знатно неповољнијим условима и далеко вишим каматним стопама код микрокредитних организација³, које имају флексибилније политике одобравања кредита. Задуженост домаћинства према лизинг компанијама у 2020. години је такође нешто виша, међутим ове институције у укупној задужености домаћинства имају занемариво мало учешће, свега 0,29% (графикон 3.1).

Графикон 3.1: Задуженост становништва према финансијским институцијама

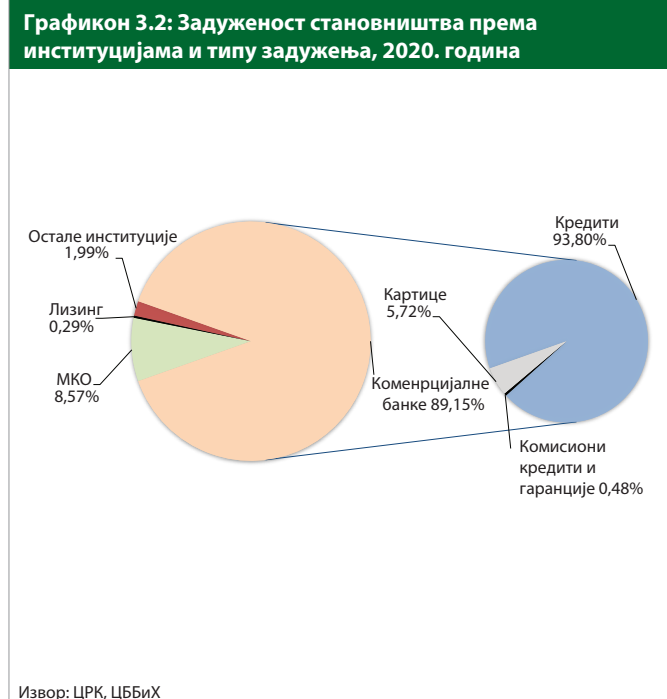

Структура задужености становништва у комерцијалним банкама према типу задужења у протеклом периоду није се значајније мијењала. Као и претходних година и у 2020. години највећи дио задужености становништва се односи на задуженост по кредитима у комерцијалним банкама, која је у 2020. години забиљежила раст од 1,1% у односу на претходну годину. За разлику од претходне године, код осталих типова потраживања је у току 2020. забиљежено благо

² У 2019. години је забиљежен раст укупне задужености домаћинства од 8,0%, а у 2018. години раст од 8,1%.

³ Просјечна пондерисана ефективна каматна стопа у 2020. години на кредите код МКО у ФБиХ је износила 23,98%, док је просјечна пондерисана ефективна каматна стопа на кредите код МКО у РС износила 23,55%.

смањење задужености које није утицало на структуру укупне задужености. Учешће задужености по класичним кредитима у укупној задужености становништва у комерцијалним банкама наставило је да расте и у односу на крај 2019. године порасло је за 25 базних поена, тако да се на њих односи чак 93,8% задужености становништва у комерцијалним банкама (графикон 3.2).

У 2020. години настављен је тренд раста издатих платних картица у БиХ. Међутим, евидентирано је смањење укупног искориштеног дијела лимита по картицама као и просјечне задужености становништва по платној картици. Иако се, према подацима из ЦРК, број картица са одгођеним плаћањем смањено, укупан број активних платних картица је повећан, услед повећања броја дебитних и кредитних картица. Одобрени лимит расположив за позајмљивање по активним картицама је такође забиљежио благи раст, првенствено због раста броја издатих кредитних картица, док је искориштени дио лимита забиљежио смањење вриједности по свим типовима картица у односу на крај претходне године (табела 3.1) ⁴.

Тренд смањења просјечне задужености становништва по кредитним картицама настављен је и у 2020. години. Износ задужења по платној картици мањи је код свих типова картица, а укупно задужење становништва по платној картици мање је за 4,2% у односу на крај 2019. године. Ово смањење је посљедица смањења искориштеног износа по картицама у износу од 3,1% у односу на претходну годину. Оваквом тренду задужености становништва по кредитним картицама у великој мјери доприносе високи трошкови које са собом носи овај вид задуживања. Иако је било очекивано да ће у 2020. години због пандемије КОВИД-19 доћи до пораста задужености по свим типовима картица, одређено смањење становништва на смањену или одгођену потрошњу резултирало је смањењем овог вида задужења.

Током 2020. године забиљежен је пад задужености становништва по основу кредита за општу потрошњу, док су стамбени кредити и кредити за пословну дјелатност забиљежили раст у односу на крај претходне године. У структури потраживања од становништва према намјени, као и претходних година доминирају кредити за општу потрошњу, у које су укључена и потраживања по свим типовима картица (графикон 3.3). Након девет година узастопног раста, кредити који су намијењени општој потрошњи су у току 2020. године забиљежили смањење своје вриједности за 3,3%. Смањење тражње за овом врстом кредита је посљедица смањене потрошње сектора становништва узроковане негативним ефектима пандемије те страхом и појачаном неизвјесности од економских кретања како на домаћем тако и на свјетском тржишту. Знатан број домаћинстава своју потрошњу финансира уз помоћ ових кредита, одобрених прекорачења по картицама, ненамјенским или потрошачким кредитима, а кредитима за општу потрошњу се једним дијелом врши и финансирање стамбених потреба, с обзиром да одређени број грађана није у могућности да испуни тражене критеријуме банака за одобравање стамбеног кредита. Након што је у 2017. години заустављен вишегодишњи тренд смањења задужености становништва по основу

Табела 3.1: Потраживања од становништва, картице

у КМ

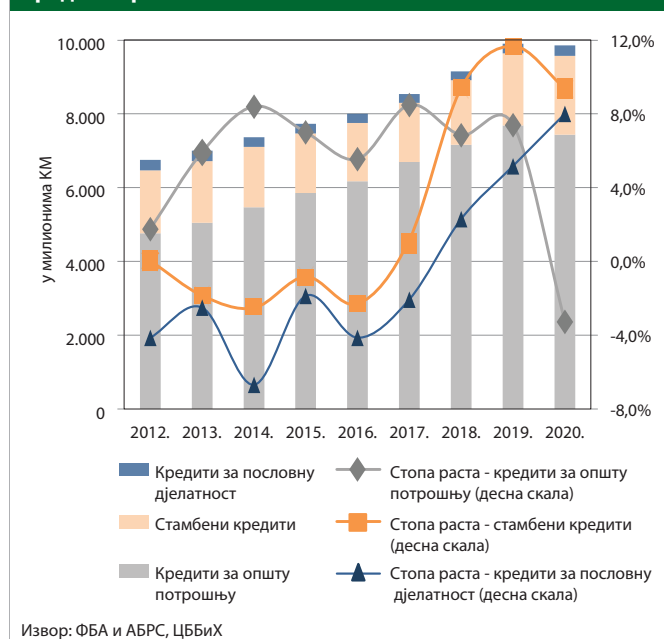
	Број активних картица		Одобрени износ		Искориштени износ		Задужење по картици	
	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена
Дебитне картице	718.842	1,4%	860.408.567	1,9%	363.008.559	-1,6%	505	-2,9%
Кредитне картице	261.556	0,8%	357.914.676	-0,8%	169.375.788	-5,3%	648	-6,1%
Картице с одгођеним плаћањем	147.888	-1,7%	160.942.518	-1,5%	36.852.666	-8,3%	249	-8,3%
УКУПНО	1.128.286	0,9%	1.379.265.761	0,8%	569.237.012	-3,1%	505	-4,2%

Извор: ЦРК

⁴ Приликом анализе у обзир нису узете дебитне картице без одобреног износа дозвољеног прекорачења и по којима не постоји задуженост становништва, а које су банке евидентирале у ЦРК

стамбених кредита, кредити за ову намјену већ четврту годину заредом биљеже високе годишње стопе раста. Стамбени кредити су у току 2020. године забиљежили раст од 9,4% у односу на претходну годину, а њихово учешће у укупним кредитима становништву наставило је расти трећу годину заредом и на крају посматраног периода износило је 21,7%. Задуженост становништва по основу кредита за пословну дјелатност је у 2020. години порасла за 8,0%, међутим њихово скромно учешће у укупној задужености становништва се није значајније повећало и износи 2,8%.

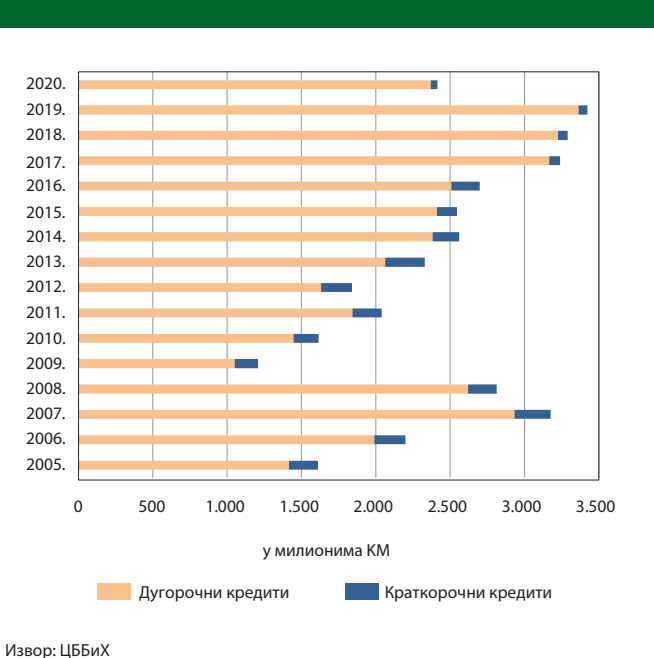
Графикон 3.3: Кредити становништву по намјени и кредитни раст

Према подацима ЦББиХ, у 2020. години евидентирано је 2,42 милијарде КМ новоодобрених кредита становништву, што представља знатно смањење (29,5%) у односу на претходну годину. Поред тога што су неповољна кретања на тржишту рада и неизвјесност у погледу даљњег развоја ситуације везано за корона вирус довели до знатног смањења потрошње и тражње за кредитима, на слабију кредитну активност значајно су утицале мјере које су банке проводиле у циљу ублажавања негативних посљедица пандемије, а које су се првенствено односиле на одобравање мораторијума на кредите становништву. У овој евиденцији се под новоодобреним кредитима сматрају и раније одобрени репрограмирани кредити, као и одобрени замјенски кредити, док се кредити под мораторијумима нису евидентирали као новоодобрени кредити. Тако је, према евиденцијама о новоодобреним кредитима, у односу на претходну годину, у 2020. години сектору становништва одобрено или репрограмирано преко 1 милијарде КМ мање кредита, при чему је смањење забиљежено како у категорији дугорочних тако и у категорији краткорочних кредита (графикон 3.4). Реално

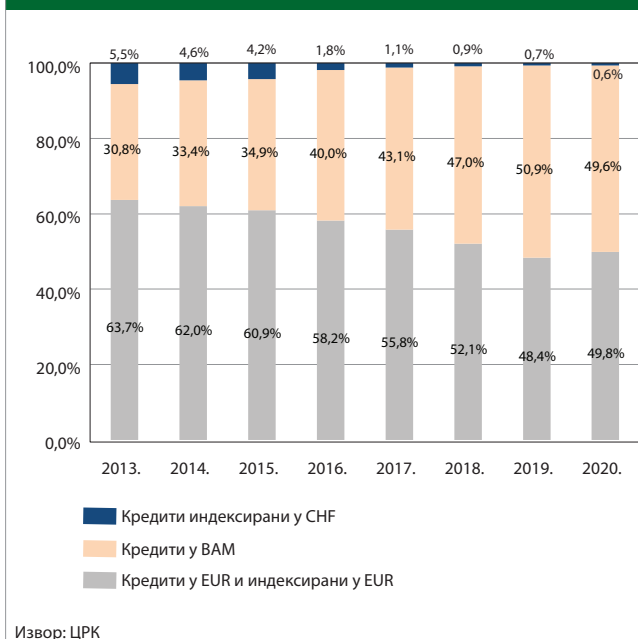
је очекивати да ће посљедице пандемије коронавируса бити изражене у сектору становништва у кратком или евентуално средњем року, што би посљедично могло довести до јачања финансијских рањивости овог сектора.

Графикон 3.4: Новоодобрени кредити становништву

У валутној структури кредита становништву доминирају кредити са валутном клаузулом у евр. Узимајући у обзир постојећи режим валутног одбора у БиХ и опредјељеност да се исти задржи и у наредном периоду, ове задужености не представљају разлог за забринутост због изложености валутном ризику. Иако је у 2020. години забиљежено благо повећање учешћа кредита у EUR валути и индексираних у EUR, претходних година је примјетан тренд значајног смањења учешћа кредита индексираних у иностраној валути у укупним кредитима становништву, што овај ризик додатно умањује. Према подацима из ЦРК, кредити у EUR валути и кредити са валутном клаузулом у EUR, у 2020. години су расли по годишњој стопи од 4,1%, док су кредити у КМ валути забиљежили пад од 1,6%. Учешће кредита становништву у страним валутама и са валутном клаузулом има континуирани тренд пада, а смањење учешћа ових кредита у укупним кредитима било је најизраженије у 2018. години. Будући да се највећи дио ових кредита односи на кредите индексираних у EUR валути, не може се говорити о ефективном ублажавању валутног ризика. Задуженост становништва по кредитима индексираним у CHF се смањила са 5,5%, колико је износила у 2013. години на занемариво учешће (0,6%) у укупним кредитима становништву на крају 2020. године (графикон 3.5).

Графикон 3.5: Валутна структура кредита становништву

У 2020. години забиљежен је пад краткорочних и дугорочних кредита становништву по свим категоријама рочности, изузев у категорији дугорочних кредита одобрених на период дужи од десет година. Преостала задуженост по кредитима до једне године мања је за 18,9% у односу на крај претходне године. Краткорочни и дугорочни кредити становништву у домаћој валути до пет година рочности забиљежили су знатан пад у односу на претходну годину наспрам дугорочних кредита уговорене рочности преко пет и десет година који су забиљежили раст. Оваква кретања су очекивана ако се имају у виду раније наведени трендови у 2020. години: мањи износ нових задужења по основу кредита за општу потрошњу, мораторијуми и репрограми на раније уговорене кредите те раст задужења по основу стамбених кредита који се у правилу одобравају на дуже рокове доспијећа. У коначници, евидентан је благи раст кредитне задужености становништва у односу на претходну годину (1,1%), при чему је забиљежен пад кредита становништву у домаћој валути од 1,6% те раст

кредита одобрених или индексованих у EUR од 4,1% у односу на 2019. годину (табела 3.2).

Упркос посљедицама пандемије коронавируса, кредитни ризик се током 2020. године није материјализовао. Првенствено захваљујући активностима које су банке подузимале, попут рачуноводственог и трајног отписа некавалитетних кредита и ефикаснијег управљања кредитним ризиком, ниво некавалитетних кредита је смањен за 79 базних поена и на крају 2020. године је износио 5,8% (графикон 3.6). Такође, до погоршања квалитета кредитног портфела на нивоу сектора није дошло захваљујући и привременим мјерама агенција за банкарство, првенствено мораторијума на кредите домаћинствима која су директно погођена посљедицама пандемије и нису била способна наставити уредно сервисирати свој дуг.

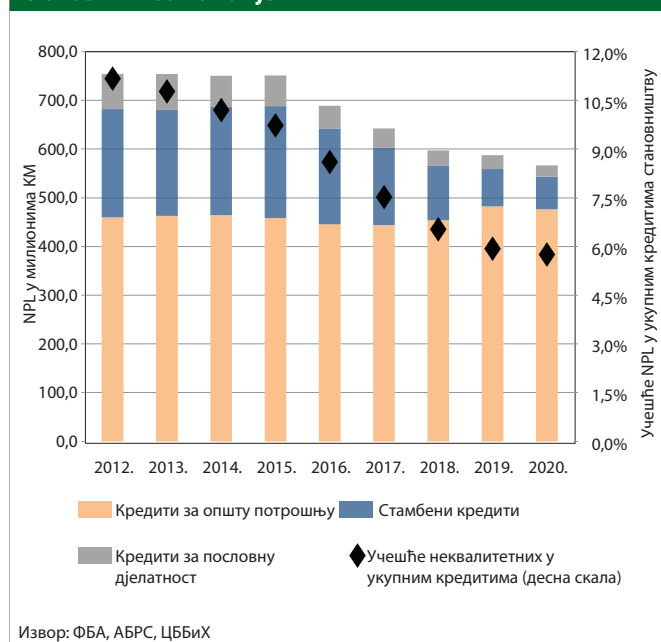
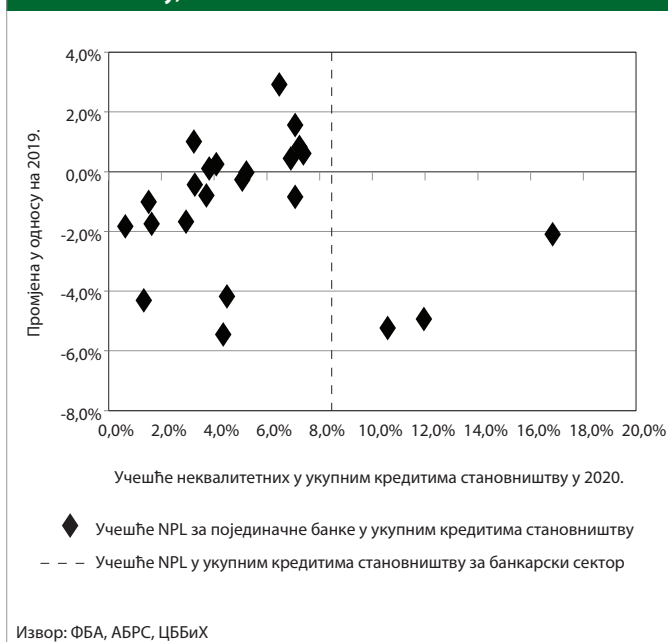
Учешће некавалитетних у укупним кредитима становништву у 2020. години смањено је у свим категоријама кредита по намјени. Највеће смањење нивоа некавалитетних кредита у укупним кредитима у износу од 1,7% забиљежено је у категорији кредита за обављање пословне дјелатности сектора домаћинства, док су стамбени кредити и кредити за општу потрошњу смањили своје учешће за 1,0% и за 0,6% респективно. Посматрајући квалитет кредитног портфела према намјени кредита, за разлику од претходних година када је највеће смањење некавалитетних кредита, како у апсолутном тако и у релативном износу забиљежено у категорији стамбених кредита, у 2020. години највеће смањење некавалитетних кредита је забиљежено у категорији кредита за општу потрошњу. Тако су некавалитетни кредити за општу потрошњу на крају 2020. године били мањи за 64 милиона КМ или за 11,9% у односу на крај претходне године. Некавалитетни кредити за стамбену изградњу су наставили тренд пада и у посматраном периоду су мањи за 13,8 милиона КМ или 17,0%, док су некавалитетни кредити за обављање пословне дјелатности смањени за 2,8 милиона КМ или 10,7%.

Табела 3.2: Кредити становништву, рочна и валутна структура

у КМ

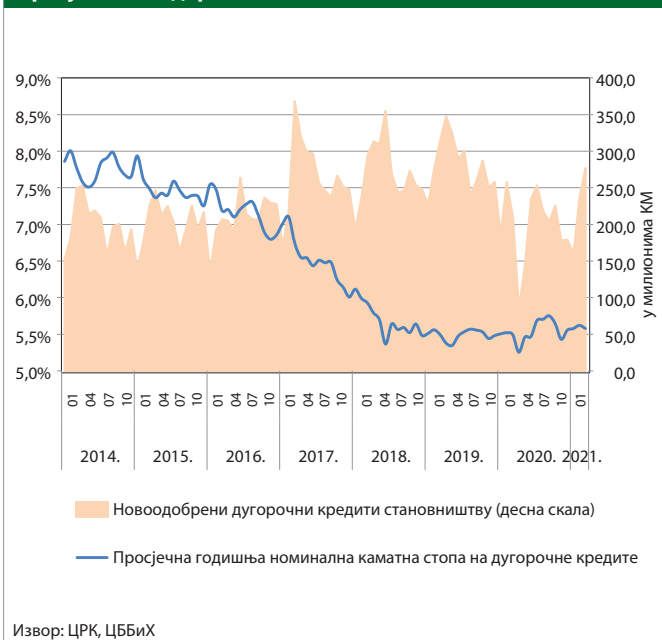
Остатак дуга и доспјела ненаплаћена главница, у хиљадама КМ								
Рочност / Валута	BAM		Кредити у иностраној валути и кредити с валутном клаузулом				УКУПНО	
			EUR		CHF			
	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена	2020.	Годишња промјена
до 1 године	57.425	-21,0%	4.929	17,3%	0	0,0%	62.354	-18,9%
1 - 3 године	200.754	-34,0%	55.758	-9,5%	3.311	-23,6%	259.824	-29,8%
3 - 5 година	511.555	-32,7%	96.192	-40,1%	25.971	-4,3%	633.718	-33,1%
5 - 10 година	1.847.674	5,6%	1.030.635	-39,3%	19.039	-18,9%	2.897.348	-16,5%
преко 10 година	2.012.317	10,6%	3.465.839	36,2%	5.212	-23,2%	5.483.369	25,5%
УКУПНО	4.629.726	-1,6%	4.653.353	4,1%	53.534	-13,3%	9.336.613	1,1%

Извор: ЦРК

Графикон 3.6: Неквалитетни кредити у сектору становништва по намјени**Графикон 3.7: Неквалитетни у укупним кредитима становништву, по банкама**

Посматрајући квалитет кредитног портфеља у сегменту становништва по појединачним банкама, евидентно је да се учешће неквалитетних у укупним кредитима становништва у 2020. години смањило код већине банака у сектору, укључујући и банке са највећом концентрацијом неквалитетних кредита (графикон 3.7). Међутим, у току 2020. године дошло је до пораста неквалитетних кредита у апсолутном износу у категорији кредита опште потрошње код шест банака код којих се повећало и њихово учешће у укупним кредитима. Ово би могао бити индикатор да су банке у протеклим годинама одобравале ненамјенске и замјенске кредите уз блаже критеријуме, што је омогућило домаћинствима да се у великој мјери задужеју те да је прекомјерно задуживање једног дијела домаћинства било неодрживо са аспекта прихода које остварују. Негативни ефекти пандемије коронавируса додатно повећавају ризик од немогућности сервисирања преузетих обавеза становништва те је у наредном периоду могуће очекивати погоршање квалитета портфеља кредита сектора домаћинства.

У условима и даље ниских каматних стопа на међународним финансијским тржиштима и поред повећаних неизвјесности, каматне стопе на кредите становништву нису забиљежиле веће промјене у 2020. години. Просјечна номинална каматна стопа на дугорочне кредите у 2020. години је износила 5,56% и виша је за 8 базних поена у односу на претходну годину. Вишегодишњи тренд смањења каматних стопа је очигледно заустављен, а њихово задржавање на ниским нивоима упркос јачању ризика који су последица пандемије, може указивати да су каматне стопе на домаћем тржишту досегле минималне вриједности. Повољнији услови задуживања становништва у претходних неколико година једним дијелом су дали допринос расту тражње за кредитима која је услед негативних ефеката пандемије коронавируса у 2020. години, значајно смањена. У току прва три мјесеца 2021. просјечна пондерисана каматна стопа на дугорочне кредите се није значајније промијенила и остала је на нивоу просјечне пондерисане каматне стопе забиљежене у току 2020. године (графикон 3.8).

Графикон 3.8: Новоодобрени дугорочни кредити и просјечне пондерисане каматне стопе**Графикон 3.9: Новоодобрени кредити према периоду фиксације каматне стопе**

Иако се до краја године не очекује значајнији раст каматних стопа, како у еврозони тако и у БиХ, изложеност домаћинстава ризику промјене каматних стопа се не смије потцијенити, посебно ако се узме у обзир да у укупним кредитима становништву превладавају кредити одобрени са варијабилном каматном стопом или с периодом фиксације каматне стопе до једне године. Међутим, с обзиром на повећање неизвјесности везано за питање раста расположивог дохотка становништва и запослености, чак и потенцијални блажи раст каматних стопа би за једандио домаћинстава представљао значајно оптерећење и додатно би отежао отплату кредитних обавеза. Каматни ризик се у банкарском сектору БиХ посљедњих година дјелимично ублажавао повећаним обимом кредитирања уз фиксну каматну стопу или продужавањем периода фиксације каматне стопе. Такође, приликом репрограмирања раније одобрених кредита, често се закључују уговори са повољнијим условима по клијента, међу којима је и фиксирање каматне стопе која је до тада била промјењива. Учешће кредита са варијабилном каматном стопом или периодом фиксације до једне године у новоодобреним кредитима становништву, смањивало се од 2014. године, упоредо са падом просјечних каматних стопа на новоодobreне кредите. Ови кредити су на крају 2020. године чинили 53,7% укупних новоодобрених кредита становништву, што је за 39 базних поена мање у односу на крај 2019. године (графикон 3.9).

У 2020. години забиљежено је смањење краткорочних и дугорочних орочених депозита становништва, али су укупни депозити становништва наставили свој тренд раста услед повећања средстава на трансакционим рачунима и раста депозита по виђењу. Према подацима ЦББиХ, депозити становништва су на крају године износили 13,76 милијарди КМ, што је за 3,9% више у односу на износ депозита становништва на крају 2019. године. Највећи допринос расту укупних депозита становништва, како у апсолутном тако и у релативном износу, даје раст средстава на трансакционим рачунима, која су забиљежила пораст од 13,4%, као и раст депозита по виђењу, који су расли по стопи од 5,2%. Депозити орочени на период до једне године, који су у ранијим годинама исказивали тренд пада са изузетком 2019. године, у 2020. години су доживјели значајан пад од 26,0%. С друге стране, прекинут је десетогодишњи тренд раста дугорочних депозита који су у 2020. години забиљежили смањење од 1,4% у односу на 2019. годину (графикон 3.10). Услед неизвјесности и повећаних ризика изазваних пандемијом коронавируса у марту 2020. године, када је знатан број грађана остао без једног дијела или цјелокупних примања, дошло је до повлачења средстава из банака и смањења укупних депозита становништва за 2,3% у односу на претходни мјесец. Међутим, већ у априлу су износи на трансакционим рачунима и депозити по виђењу почели расти, а средства на трансакционим рачунима су већ на крају маја скоро па достигла стање са краја фебруара 2020. С друге стране, ниво краткорочних те посебно дугорочних депозита становништва се наставио смањивати у априлу и мају 2020. године. Домаћинства су услед неизвјесности због повећања потенцијалних ризика у погледу развоја

ситуације са пандемијом нису одлучивала на закључивање нових депозитних уговора или више нису била у прилици да штеде због пада својих прихода, тако да су доспјела орочена средства једним дијелом држала као депозите по виђењу или су их преусмјеравала у потрошњу.

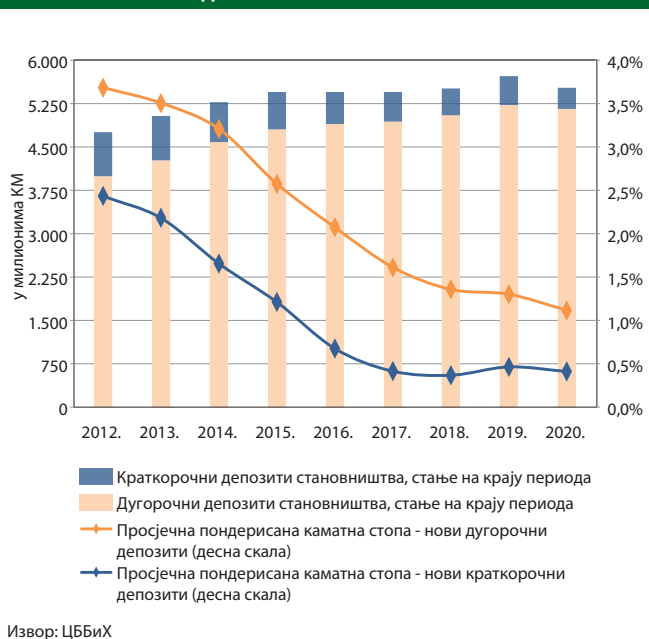
Према подацима Агенције за осигурање депозита БиХ за 2020. годину у категоријама депозита који премашују износ осигураног штедног улога од 50 хиљада КМ биљежи се знатно већи раст у односу на категорију депозита до 50.000 КМ. Депозити у категорији преко 50 хиљада КМ су у посматраном периоду остварили раст у односу на 2019. годину како у погледу броја закључених депозитних уговора (4,2%) тако и према износу орочења (5,0%). С друге стране, иако у погледу броја закључених депозитних уговора категорија депозита до 50 хиљада КМ биљежи знатан пад, вриједност ових депозита је повећана за 2,6% у односу на претходну годину. Ако се у обзир узме и чињеница да се од укупног броја депозитних рачуна свега 2,2% односи на депозите преко 50 хиљада КМ, те да међу депозитним рачунима до 50 хиљада КМ, у које су укључени и сви текући рачуни становништва, преовладавају депозитни рачуни са мањим износима средстава⁵, може се закључити да се штедна становништва повећала у посматраном периоду. Међутим, само мањи дио становништва има могућност за штедњу, а посебно за штедњу значајнијег износа средстава.

Депозити становништва су наставили исте трендове и у прва четири мјесеца 2021. године и крајем априла су забиљежили раст од 3,7% у односу на крај 2020. године. Раст укупних депозита је превасходно посљедица раста депозита на трансакционим рачунима и депозита по виђењу наспрам краткорочних и дугорочних депозита који су наставили тренд пада.

Пасивне каматне стопе су наставиле падати и у 2020. години. Просјечна пондерисана каматна стопа на депозите становништва са договореним доспијећем (орочени депозити) у 2020. години је износила 0,98% и за 19 базних поена је нижа у односу на претходну годину, док су просјечне пондерисане каматне стопе на дугорочне и краткорочне депозите становништва ниже за 19, односно за 5 базних поена. Просјечне пондерисане каматне стопе наставиле су значајније падати од јануара 2020. године до децембра када су забиљежиле благи раст изнад годишњег просјека (графикон 3.11).

Графикон 3.11: Орочени депозити становништва и каматне стопе на депозите

4. Предузећа

Укупна задуженост сектора нефинансијских предузећа према домаћим финансијским посредницима у 2020. години је остала на приближно истом нивоу задужености из претходне године. Кредитна активност је била нешто слабија у односу на претходну годину. У финансирању својих пословних активности сектор предузећа се, као и претходних година највише ослањао на кредитну подршку банака. Просјечне каматне стопе на кредите задржале су се на ниским нивоима, што је омогућавало задужење предузећа по релативно повољним условима.

⁵ Просјечни износ средстава на депозитним рачунима у категорији депозита до 50 хиљада КМ на крају 2020. године је износио 2.867 КМ.

Настављено је смањење некавалитетних кредита у сектору нефинансијских предузећа под утицајем почетка примјене нових регулаторних прописа те мјера које су банке подузимале према клијентима у циљу ублажавања негативних ефеката пандемије. Валутни ризик и даље не представља значајнији извор ризика, док је каматни ризик благо повећан. Пораст ризика у сектору нефинансијских предузећа је могућ након истека привремених мјера које су донијеле владе и регулатори у циљу ублажавања негативних економских посљедица пандемије.

Обим спољнотрговинске размјене у 2020. години забиљежио је смањење услед пада вриједности увоза, као и вриједности извоза, због успоравања свјетске економије изазваног пандемијом Ковид-19.

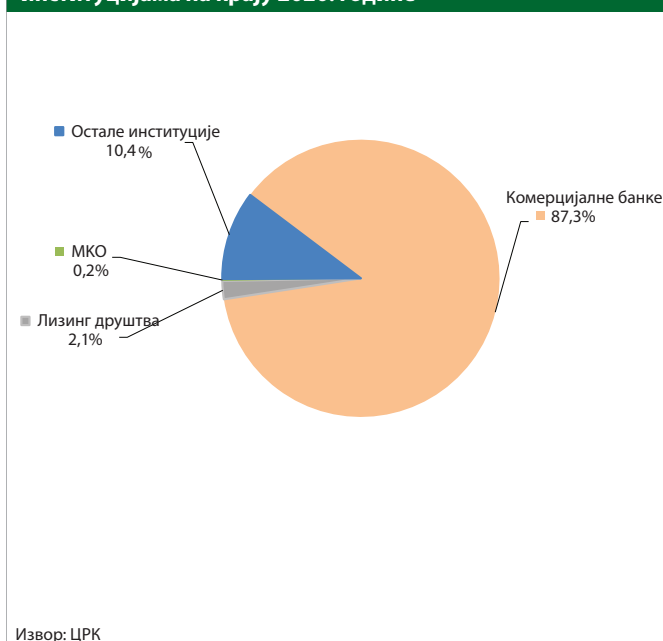
Укупна вриједност извоза у 2020. години је износила 10,52 милијарде КМ, што представља смањење за 977,3 милиона КМ у односу на претходну годину, односно пад од 8,5%. Најзначајнији извозни производи и даље су Базни метали, односно *Жељезо и челик и производи од жељеза и челика и Алуминијум и производи од алуминијума*. Међутим, извоз ових производа је забиљежио израженији пад у односу на претходну годину од 17,1%. Вриједност извоза жељеза и челика је смањена за 20,3%, због смањења тражње на свјетском тржишту, која се почела опорављати у трећем кварталу 2020. године, што је изазвало и скок у цијенама крајем 2020. године и у 2021. години. Извоз производа од челика и жељезне руде је такође забиљежио пад од 7,3%. Паду извоза ове групе производа највише је допринио пад извоза алуминијума и производа од алуминијума од 33,1%. Из групе најзначајнијих извозних производа, производи минералног поријекла су, као и претходне године, забиљежили највећи пад извоза у 2020. години (18,7%). Рафинерија нафте Босански Брод је у процесу ремонта и гасификације и током цијеле 2020. године, што је негативно утицало на производњу и извоз нафтних деривата, који је смањен за 57,5%. Такође, извоз електричне енергије је смањен за 13,5% у односу на претходну годину.

Остварена вриједност робног увоза у 2020. години износила је 16,9 милијарди КМ и у односу на претходну годину мања је за 2,6 милијарди КМ или за 13,4%. Паду увоза је резултат смањења обима спољнотрговинске размјене услед рестрикција уведених с циљем спречавања ширења пандемије коронавируса, затварања граница и отказивања уговора. У свим категоријама са највећом номиналном вриједношћу увоза је забиљежен пад увоза. *Минерална горива, минерална уља и производи њихове дестилације* биљеже највећи пад вриједности

увоза од 39,4% у односу на претходну годину, услед успоравања привредне активности и пада цијена нафте који су били израженији у првој половини године. Увоз производа *Базни метали, Алуминијум и производи од алуминијума, Жељезо и челик, Производи од жељеза и челика* биљежи смањење од 7,2%, док увоз *машина и апарата и електричних уређаја* биљежи пад од 8,8%. Веће смањење увоза од смањења извоза је резултирало повећањем покривености увоза извозом, која је у 2020. години износила 62,3%, а самим тиме и смањењем трговинског дефицита од 20,0% чија је вриједност на крају године износила 6,4 милијарде КМ.

У табели А3 у Статистичком додатку приказане су групе с највећим учешћем у спољнотрговинској размјени те процијењени цјеновни ефекти и ефекти промјене у обиму извезених и увезених роба на вриједност извоза и увоза у најзначајнијим робним групама у односу на 2019. годину. Криза изазвана пандемијом КОВИД-19 у 2020. години је имала негативан утицај на глобалну економију, а тиме и спољнотрговинску размјену наше земље.

Укупна задуженост сектора нефинансијских предузећа према домаћим финансијским посредницима у 2020. години је остала на приближно истом нивоу задужености из претходне године. Према подацима из ЦРК, укупна задуженост правних лица према свим групама финансијских посредника на крају 2020. године износи 13,5 милијарди КМ. Мјерено учешћем у БДП-у, укупна задуженост предузећа према свим групама финансијских посредника износи 39,6% БДП-а. Задуженост сектора предузећа на домаћем финансијском тржишту, највећим дијелом се односи на задуженост према банкарском сектору, док је задуживање на тржишту капитала и даље незнатно. Задуженост правних лица у банкарском сектору чини 87,3% укупног дуга према свим финансијским посредницима у БиХ (графикон 4.1).

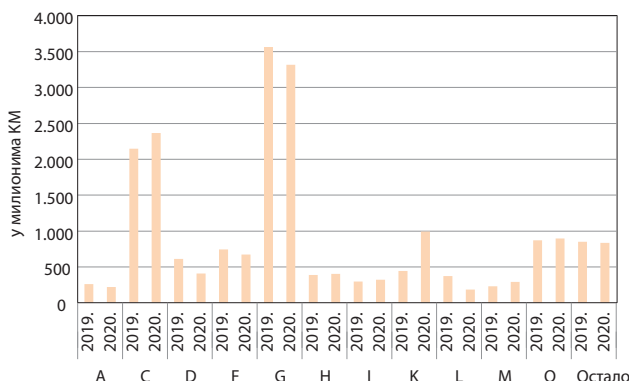
Графикон 4.1: Задуженост предузећа према финансијским институцијама на крају 2020. године

Према ЦРК подацима укупан дуг правних лица према банкама у БиХ на крају 2020. године износи 11,4 милијарде КМ или 33,6% БДП-а. Учешће дуга правних лица према микрокредитним организацијама и лизинг друштвима је и даље занемариво у укупном дугу, иако дуг правних лица према микрокредитним организацијама у 2020. години биљежи повећање од 26,5%, док је укупан дуг правних лица према лизинг друштвима већи за 1,5% поредећи са претходном годином.

У 2020. години кредитна активност у сектору нефинансијских предузећа нешто је слабија у односу на претходну годину. Током 2020. године сектору нефинансијских приватних предузећа од стране комерцијалних банака у БиХ одобрено је 3,47 милијарди КМ нових кредита, што у односу на претходну годину представља смањење од 5,1%. На динамику одобравања нових кредита дјеловали су и мораторијуми, који су третирали као већ постојећи кредити те се нису евидентирали као нови уговори о кредиту. Ентитетске агенције за банкарство донијеле су одлуке о привременим мјерама које банке, микрокредитне организације и лизинг друштва примјењују за опоравак од негативних економских посљедица узрокованих пандемијом Ковид-19. Мјерама из ових одлука се омогућава мораторијум на отплату кредита, као и прилагођавање начина и динамике отплате кредита за клијенте који су погођени негативним економским ефектима пандемије. Вриједи истаћи да је, за разлику од претходне године, у 2020. години финансирање већих инвестиционих пројеката у сектору нефинансијских предузећа кредитима банака порасло, с обзиром да је

износ новоодобрених дугорочних пласмана у категорији преко један милион евра већи за 8,4%, у односу на претходну годину.

Дјелатности којима је банкарски сектор највише изложен су забиљежиле пад бруто додане вриједности, као посљедица пандемије КОВИД-19, уз пад задужености. У 2020. години је забиљежен пад бруто додане вриједности у већини дјелатности, а најизраженији је био у дјелатностима: Г (*Трговина на великоимало*), Н (*Превозискладиштење*), И (*Хотелијерство и угоститељство*), а затим дјелатностима: В (*вађење руда и камена*) и С (*Прерађивачка индустрија*). С друге стране, раст бруто додане вриједности током 2020. године су забиљежиле само *Дјелатности јавног сектора* и *Стручне, техничке и помоћне услужне дјелатности*. Традиционално, изложеност банкарског сектора у БиХ највећа је према предузећима из дјелатности *Трговина* и *Прерађивачка индустрија* и потраживања банкарског сектора према предузећима из ове двије дјелатности чине 52,0% укупних потраживања. Услед успоравања економске активности због пандемије коронавируса, те негативног утицаја на пословање предузећа и пада бруто додане вриједности у овим дјелатностима, дошло је до смањења кредитног задужења предузећа из дјелатности *Трговина* за 6,9%. У дјелатности *Прерађивачка индустрија* је, након пада забиљеженог у првој половини године, у трећем кварталу, услед побољшања макроекономског окружења и стања у овој индустрији, забиљежен раст, те је на крају године раст задужења предузећа из ове дјелатности износио 10,2%. Највеће повећање кредитне задужености је забиљежено у *Финансијским дјелатностима* и *дјелатности осигурања* за чак 122,0%. На ово повећање на системском нивоу, примарни утицај имале су активности једне банке која је значајно повећала кредитну изложеност према нерезидентним банкарским институцијама. Знатнији раст задужења биљеже и предузећа из *Стручних, научних и техничких дјелатности* од 25,5%. У дјелатности *Пословање некретнинама* биљежи се пад задужења за 50,9%, а у дјелатности *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* пад од 33,1% (графикон 4.2).

Графикон 4.2: Потраживања од предузећа према одабраним дјелатностима у 2019. и 2020. години

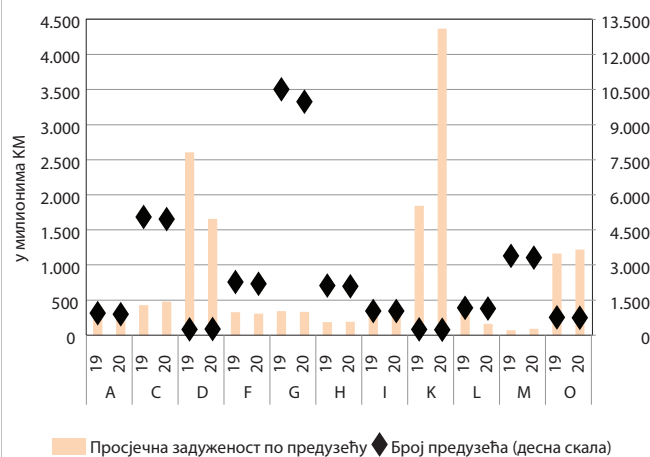
Извор: ФБА, АБРС

Легенда:

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, плином, паром и климатизација
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Превоз и складиштење
I	Дјелатности пружања смјештаја, те припреме и услуживања хране (хотелијерство и угоститељство)
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање
ОСТАЛА	
E	Снабдијевање водом; уклањање отпадних вода, управљање отпадом, те дјелатности санације околиша
J	Информације и комуникације
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене и социјалне заштите
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности

Посматрајући просјечну задуженост предузећа, укупан број предузећа биљежи смањење, док је у већини дјелатности дошло до повећања просјечне задужености. Усљед раније поменутог повећања изложености једне банке у систему нерезидентним банкарским институцијама, у дјелатности К (Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања) дошло је до знатног повећања просјечне задужености од 137,2%, уз чак нешто мањи број предузећа у односу на претходну годину. У свим

дјелатностима, осим D (Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација) је забиљежен пад броја предузећа (графикон 4.3) ⁶.

Графикон 4.3: Просјечна задуженост предузећа по одабраним дјелатностима у 2019. и 2020. години

Извор: ФБА, АБРС, БХАС, ЦББиХ

У 2020. години је дошло до смањења дуга по основу кредита са 8,2 милијарде КМ из 2019. године на 8,1 милијарду КМ, односно за 1,0%. Након прошлогодишњег смањења учешћа класичних кредита са уговореном рочношћу преко 10 година, у 2020. години је забиљежено благо повећање учешћа ових кредита за 0,36 процентних поена. Према подацима из ЦРК, у 2020. години је дошло до смањења дуга по основу класичних кредита предузећима у категоријама рочношћу до 1 године, 1 до 3 године и 3 до 5 година, док је у категоријама 5 до 10 година и преко 10 година дошло до повећања дуга. У сектору предузећа, према уговореној рочношћу, као и претходних година преовладавају дугорочни кредити. Кредити са уговореном рочношћу до 1 године биљеже смањење у 2020. години за 20,3% у односу на претходну годину. Кредити са уговореном рочношћу 1 до 3 године биљеже смањење за 7,3% у односу на претходну годину, док кредити рочношћу 3 до 5 година биљеже смањење за 2,9%. Кредити рочношћу 5 до 10 година су порасли за 5,6%, док су кредити рочношћу преко 10 година порасли за 1,3%. Посматрајући структуру дугорочних кредита, највеће учешће и даље имају кредити са уговореном рочношћу од 5 до 10 година, од 44,0%, што је пораст од 2,8 процентних поена у односу на претходну годину (табела 4.1).

⁶ Подаци о броју предузећа су преузети од Агенције за статистику БиХ из Информације Јединице Статистичког пословног регистра 30.06.2020., а односе се на број предузећа на дан 30.06.2020. и 30.06.2019. године.

Табела 4.1 : Кредити предузећима, рочна и валутна структура остатка дуга

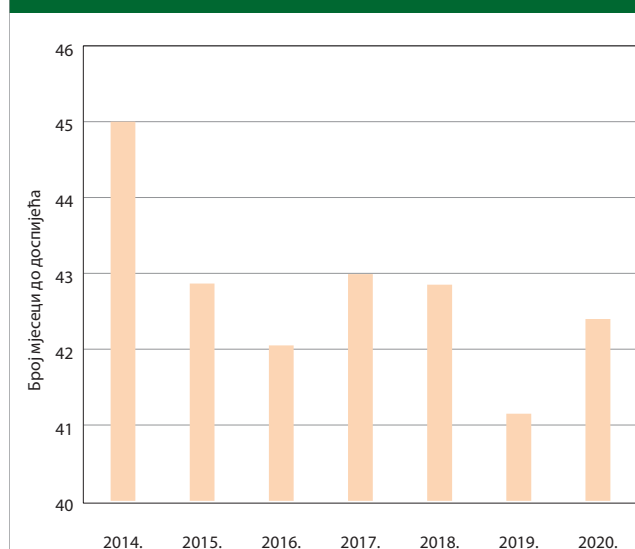
у хиљадама КМ

Остатак дуга и доспјела ненаплаћена главница						
Рочност	BAM	Кредити у инострану валути и кредити с валутном клаузулом				УКУПНО
		EUR	CHF	USD	KWD	
до 1 године	409.655	140.748	0	18.873	0	569.275
1 до 3 године	760.512	468.992	0	33.816	0	1.263.320
3 до 5 година	758.551	655.289	215	0	402	1.414.458
5 до 10 година	1.370.031	2.193.687	284	0	439	3.564.442
преко 10 година	389.353	896.502	151	378	32	1.286.415
УКУПНО	3.688.101	4.355.218	650	53.067	873	8.097.910

Извор: ЦРК

Просјечно пондерисано доспијеће кредита⁷ у сектору предузећа израчунато према преосталој рочности на крају 2020. године износи 42,4 мјесеца и у односу на претходну годину дуже је за 1,3 мјесеца (графикон 4.4).

Графикон 4.4: Просјечно доспијеће по кредитима

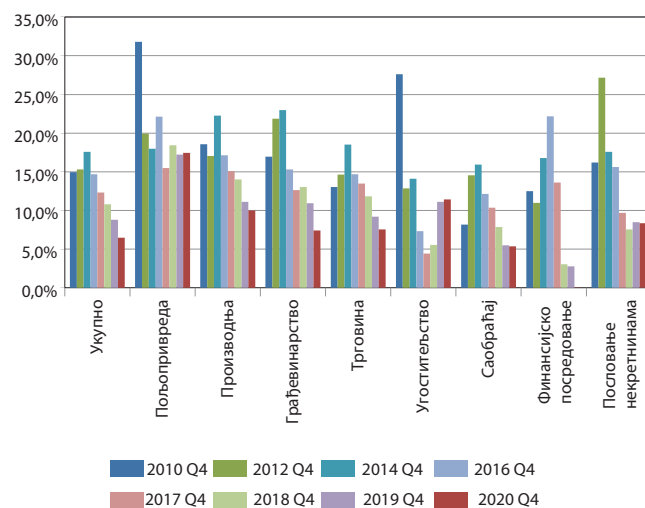
Извор: ЦРК, ЦББиХ

Кредитни ризик сектора предузећа у 2020. години је смањен, иако и даље постоји релативно висок ниво некавалитетних кредита овог сектора у билансима појединих банака. Учешће некавалитетних кредита у укупним кредитима у сектору предузећа на крају 2020. године износило је 6,5%, што је за 2,3 процентна поена мање у односу на претходну годину. У претходним периодима подузимане су активности у банкама на рјешавању проблема некавалитетних

⁷ Приликом рачунања просјечног доспијећа кредита кориштени су подаци о кредитима на крају године које комерцијалне банке извјештавају у ЦРК. Просјечно доспијеће кредита на крају сваке године израчунато је као пондерисани просјек преосталог доспијећа, гдје је као пондер кориштен остатак дуга по сваком појединачном кредиту.

кредита продајом дијела портфеља некавалитетних кредита компанијама овлашћеним за откуп потраживања, као и трајним отписом некавалитетних потраживања. Примјена регулаторних прописа који укључују и рачуноводствени отпис билансне изложености двије године након што је банка књиговодствено евидентирала очекиване кредитне губитке у висини од 100,0% бруто књиговодствене вриједности те изложености и исту прогласила у потпуности доспјелом, осим изложености по основу финансијског лизинга, значајно је утицала на континуирано побољшање овог индикатора од почетка 2020. године. Посљедице, код већине банака у систему забиљежен је ниво кредитног ризика који произилази из пословања са сектором предузећа. Посматрајући квалитет кредитног портфеља по дјелатностима, у скоро свим групама економских дјелатности регистровано је смањење некавалитетних кредита у укупним кредитима у 2020. години, изузев у дјелатностима *Пољопривреда и Хотелијерство и угоститељство* (графикон 4.5).

Графикон 4.5: Учешће некавалитетних у укупним кредитима предузећа, по дјелатностима

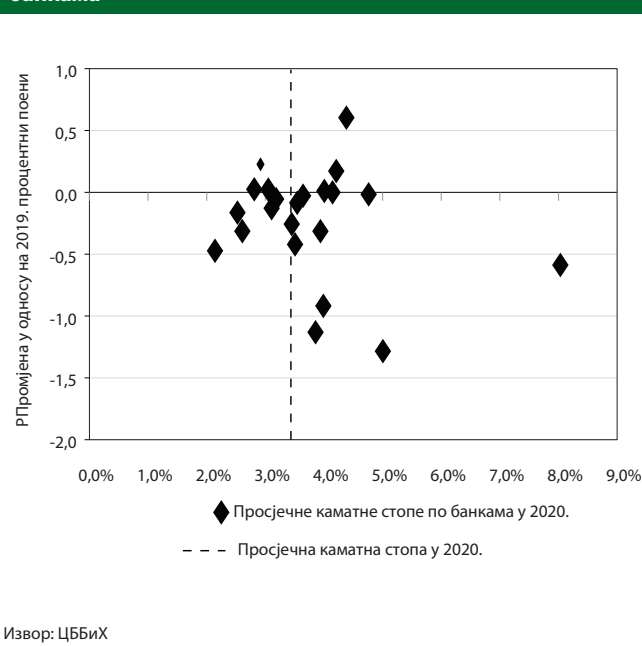

Извор: ФБА, АБРС, ЦББиХ

Поредећи са претходном годином, изложеност сектора предузећа валутном ризику није сезначајније мијењала. Валутни ризик према евр у постојећем монетарном режиму не представља значајан извор ризика по пословање предузећа. Дуг предузећа по основу класичних кредита деноминован или индексиран у евро валути, на крају 2019. године износи 53,8% од укупних потраживања банака од сектора предузећа. У односу на претходну годину, њихово учешће је смањено за 1,9 процентних поена. Истовремено, повећано је учешће кредита одобрених у домаћој валути за 2,5 процентних поена, те је на крају 2020. године остатак дуга по основу ових кредита чинио 45,5% укупне задужености сектора предузећа. Учешће дуга деноминованог у осталим валутама износи свега 0,7% и биљежи смањење од 0,5 процентних поена у односу на претходну годину. Посматрано по категоријама рочности, у категорији рочности до 1 године и од 1 до 3 године највећи дио дуга, као и претходне године деноминован је у КМ валути, док је у свим осталим категоријама рочности највећи дио дуга деноминирани у евр у.

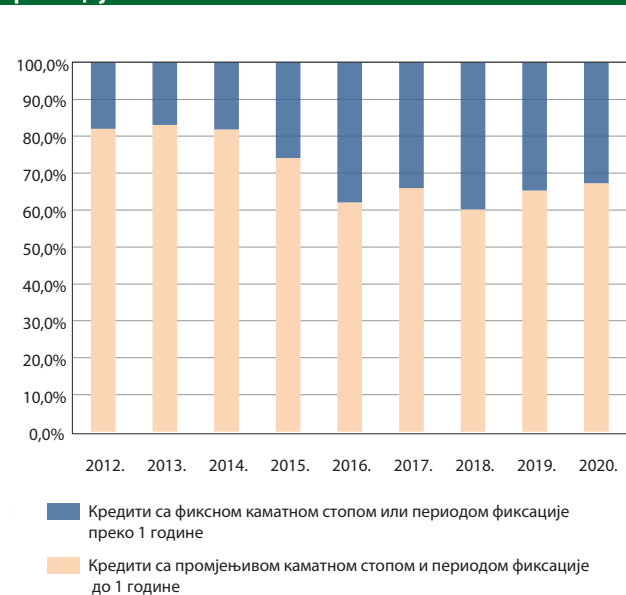
Окружење ниских каматних стопа на новоодобрене кредите у сектору нефинансијских предузећа је окарактерисало и 2020. годину. Према подацима ЦББиХ, просјечна каматна стопа⁸ у сектору нефинансијских предузећа у 2020. години је износила 3,31% и у односу на претходну годину нижа је за 0,11%. Изузимајући шест банака, код свих осталих банака у систему, забиљежен је пад просјечне каматне стопе (графикон 4.6). Просјечна каматна стопа кретала се у распону од 2,14% до 8,03%. У 2020. години просјечна каматна стопа на новоодобрене кредите у домаћој валути је нижа у односу на претходну годину и износи 3,07%. Просјечна каматна стопа на новоодобрене кредите индексиране у иностраној валути је такође смањена у односу на претходну годину и износи 1,54%. На ниске каматне стопе на домаћем банкарском тржишту, првенствено су утицали повољни финансијски услови на међународним тржиштима и даље ниски трошкови финансирања банака, као и конкуренција између банака на домаћем банкарском тржишту и висок ниво ликвидности. Извјесно је да ће банке задржати политику ниских активних каматних стопа све док буду у могућности амортизовати притисак на нето каматне марже из оперативних прихода, у повољним условима задуживања на међународним тржиштима.

Графикон 4.6: Каматне стопе на кредите предузећима, по банкама

Током 2020. године дошло је до повећања изложености каматном ризику сектора предузећа, услед нешто интензивнијег кредитног задужења уз промјењиву каматну стопу. Од 2018. године благо расте удио кредита са промјењивом каматном стопом односно иницијалним периодом фиксације каматне стопе до једне године у структури новоодобрених кредита, те је и у 2020. години био већи за 2,0% у односу на претходну годину, на нивоу од 67,3% (графикон 4.7). У случају раста каматних стопа, клијенти који имају закључене уговоре са промјењивом каматном стопом могу бити изложени индиректном кредитном ризику.

Графикон 4.7: Новоодобрене кредите према периоду фиксације каматне стопе

⁸ Званичне каматне стопе се редовно објављују на веб страници ЦББиХ, а за аналитичке потребе врши се калкулација, односно пондерисање каматних стопа обимом одобрених кредита из свих категорија.

5. Финансијски посредници

Укупна актива финансијских посредника у 2020. години, задржана је на нивоу из претходне године. Пад вриједности имовине евидентан је код осигурања и инвестиционих фондова, док су захваљујући мјерама регулатора, остали финансијски посредници успјели одржати и чак благо повећати вриједност имовине. Структура финансијског сектора је непромијењена, при чему и даље доминантно учешће у укупној активи финансијских посредника има банкарски сектор (табела 5.1).

ниским каматних стопа. Неповољна рочна структура извора финансирања и даље представља један од кључних ризика по финансијску стабилност. Добре капиталне позиције банака и високе оцјене у сегменту ликвидности требале би омогућити банкама да буду кључан фактор у ублажавању негативних посљедица на бх. економију у наредном периоду.

У 2020. години актива банкарског сектора остварила је знатно слабији раст, у износу од 1,2%, у односу на претходну годину када је годишња стопа раста активе

Табела 5.1: Вриједност имовине финансијских посредника

Рочност	2018.		2019.		2020.	
	Вриједност, милиони КМ	Учешће, %	Вриједност, милиони КМ	Учешће, %	Вриједност, милиони КМ	Учешће, %
Банке ¹⁾	29.854,2	88,5	32.508,2	88,7	32.905,0	88,8
Лизинг компаније ¹⁾	297,2	0,9	323,7	0,9	343,8	0,9
Микрокредитне организације ¹⁾	887,5	2,6	991,0	2,7	1.078,8	2,9
Инвестициони фондови ²⁾	887,3	2,6	852,1	2,3	811,1	2,2
Друштва за осигурање и реосигурање ³⁾	1.818,7	5,4	1.966,9	5,4	1.911,0	5,2
УКУПНО	33.744,8		36.641,9		37.049,7	

Извор:

1 - ФБА и АБРС

2 - Комисија за вриједносне папире ФБиХ и Комисија за хартије од вриједности РС

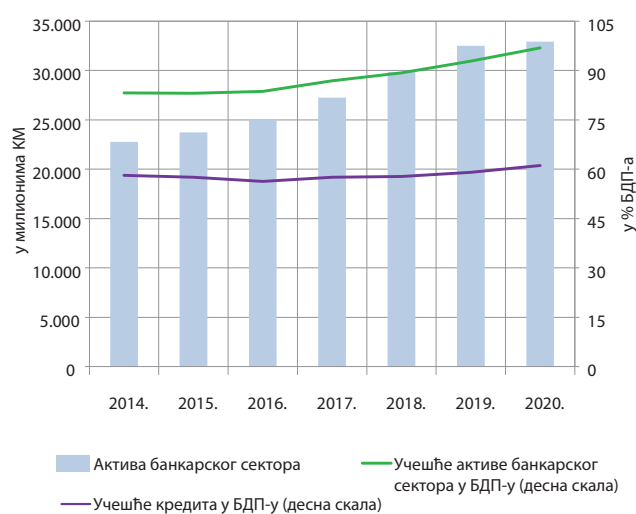
3 - Ентитетске агенције за надзор осигуравајућих друштава, Агенција за осигурање у БиХ, ЦББиХ

5.1. Банкарски сектор

Негативне посљедице пандемије коронавируса које су довеле до значајног пада економске активности услед ограниченог кретања људи, роба и услуга те појачаних неизвјесности и ризика, одразиле су се дјелимично и на банкарски сектор БиХ. Предузете мјере за ублажавање негативних економских посљедица од стране ентитетских надлежних агенција у виду одобрених мораторијума за отплату доспјелих обавеза те друге посебне предузете мјере, утицале су на ублажавање негативних посљедица пандемије и на њихово ограничено прелијевање на кредитне институције. Одсуство кредитног раста у 2020. години је посљедица смањена тражње за кредитима, као и пооштравања кредитних стандарда у пословним политикама банака у условима неповољних економских кретања. И поред неповољних околности пословања у 2020. години, побољшани су скоро сви индикатори финансијског здравља. Банкарски сектор БиХ је у посматраном периоду био адекватно капитализован, побољшан је квалитет активе те је одржана значајна ликвидност. Ипак, услед пада економске активности значајно је смањена нето добит у односу на претходне године. Повећана је изложеност сектору владе услед повећане куповине ентитетских хартија од вриједности. Настављен је динамичан раст депозита домаћих резидентних сектора у околностима

износила 8,9%. Иако није забиљежен кредитни раст, услед снажног пада економске активности, актива банкарског сектора изражена у процентима БДП-а је на крају 2020. године достигла највећи забиљежени ниво, од 96,9%, док је учешће кредита у БДП-у на крају посматраног периода износило 61,1% (графикон 5.1).

Графикон 5.1: Актива и кредити у постоцима БДП-а

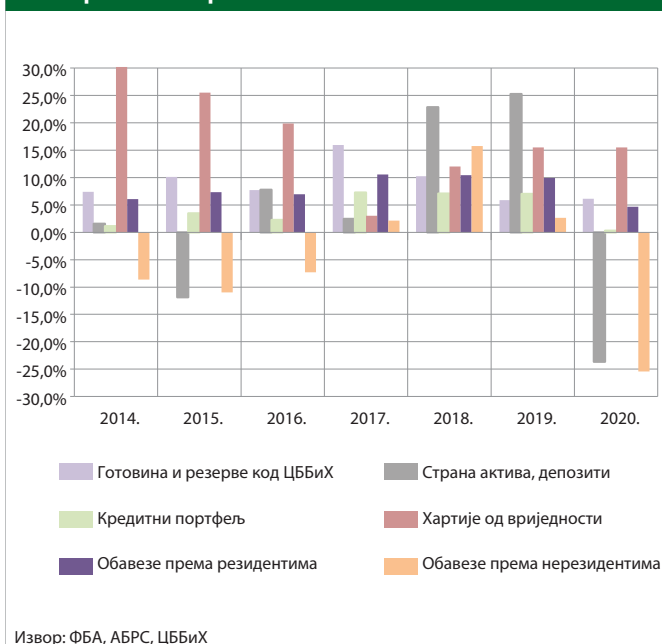

Извор: ФБА, АБРС, БХАС, ЦББиХ

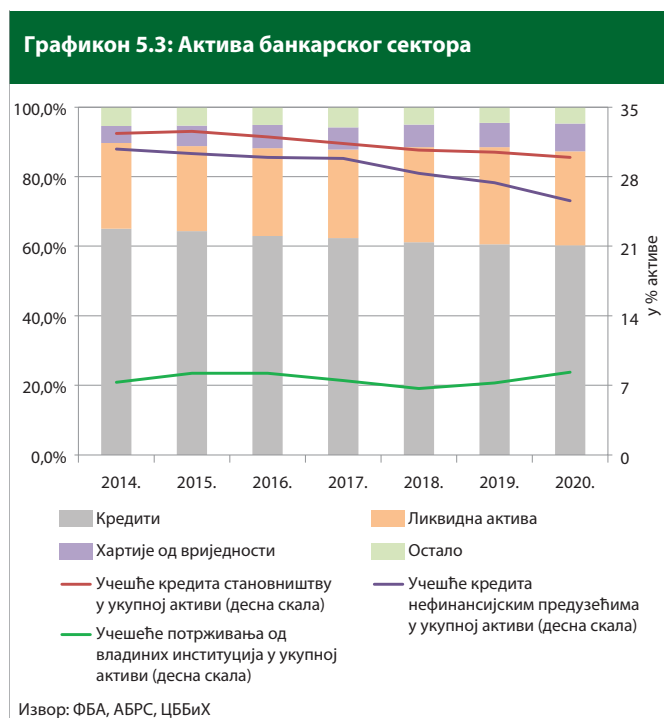
За разлику од претходних година, у 2020. години као кључна кретања у билансима банака могу се истаћи снажан пад страних депозита у активи, непромијењена вриједност кредитног портфеља и значајно смањење обавеза према нерезидентима. У претходне двије године банке су, у настојању да минимизују трошкове негативне накнаде на вишак средства изнад обавезне резерве, један дио вишка ликвидних средстава са рачуна резерви код ЦББиХ преусмјеравале на рачуне код иностраних банака, што је довело до раста стране активе. У 2020. години забиљежен је знатан пад депозита код иностраних банака, док је на рачунима резерви код Централне банке БиХ забиљежен раст готовог новца и новчаних средстава по стопи од 6,1%. Пословање банака у околностима лоших макроекономских индикатора и неизвјесности које носи пандемија утицало је на прилагођавање пословних модела банака те на поштравање кредитних стандарда. ЦББиХ је провела анкету о кредитној активности банака крајем 2020. и почетком 2021. године, чији је циљ да се стекне увид у кретање стандарда и услова кредитирања комерцијалних банака те сагледа понуда и потражња за кредитима у БиХ. Резултати анкете показују да је на страни понуде дошло до поштравања услова за кредитирање, уз истовремено смањивање потражње становништва и предузећа за кредитима. Главни разлози који утичу на поштравање кредитних услова везани су за перцепцију ризика, а што је посљедица погоршаних економских околности везаних за рецесију. У првом кварталу 2021. године, услови за кредитирање становништва и предузећа и даље су поштрени, али с нешто мањим интензитетом у односу на 2020. годину. Изражена очекивања у погледу понуде говоре да се не очекује скоро ублажавање кредитних услова, а у погледу потражње очекује се благи пораст потражње кредита код становништва и краткорочних кредита код предузећа. Овакав развој на тржишту је очекиван с обзиром на економске посљедице пандемије узроковане коронавирусом, а слични трендови се запајају и у другим економијама.

Обавезе према резидентима су, након трогодишњег динамичног раста, забиљежиле мањи раст, док су обавезе према нерезидентима знатно мање него у претходној години. Годишња стопа раста портфеља хартија од вриједности остала је на прошлогодишњем нивоу (15,5%) и у највећој мјери се односила на инвестиције у хартије

Графикон 5.2: Промјене најважнијих ставки биланса банкарског сектора

Након три године динамичног раста кредитне активности, у 2020. години забиљежено је знатно успоравање кредитног раста, при чему је износ пласираних кредита незнатно већи у односу на крај 2019. године. У току 2020. године укупна актива банкарског сектора је под утицајем смањеног кредитног раста и уз раст учешћа хартија од вриједности повећана за 397 милиона КМ или 1,2% у односу на претходну годину, што представља најнижи раст активе у посљедњих осам година. У посматраном периоду банке су забиљежиле незнатно повећање кредитног портфеља у износу од 64 милиона КМ или 0,3% у односу на претходну годину. Иако имају ниско учешће у укупној активи од 8,4%, домаће и стране хартије од вриједности су у 2020. години оствариле највећи номинални и процентуални раст од 371 милион или 15,5% у укупној активи у односу на претходну годину (графикон 5.3).

Учешће укупних кредита у активи банкарског сектора није се значајније мијењало у односу на претходну годину и на крају 2020. године износило је 63,1%, док је вриједност укупних кредита износила 20,7 милијарди КМ, што је на нивоу прошлогодишњег износа. Од укупних кредита у 2020. години, 9,9 милијарди КМ или 47,5% односи се на кредите становништву, 8,4 милијарде КМ или 40,6% на кредите пласиране приватним нефинансијским предузећима, док се на кредите владиним институцијама односи 882,9 милиона КМ или 4,3%.

За разлику од претходних година у којима је евидентан стабилан кредитни раст, у сектору нефинансијских предузећа, у 2020. години забиљежено је смањење укупне вриједности пласираних кредита овом сектору за 5,5%.

Такође, настављено је смањење учешћа кредита пласираних нефинансијским предузећима у укупној активи, које на крају 2020. године износи 25,6% и ниже је за 1,8 процентних поена у односу на претходну годину. У сектору становништва забиљежена је значајно слабија кредитна активност у односу на претходне године, на коју су знатно утицале мјере које су банке проводиле у циљу ублажавања негативних посљедица пандемије, а које су се првенствено односиле на одобравање мораторијума на кредите становништву. Ниво укупних потраживања од становништва није се значајније мијењао у односу на претходну годину. У овом сектору је забиљежен пад кредита намијењених за општу потрошњу, у које су укључена и потраживања по платним картицама, док су с друге стране, новоодобрени стамбени кредити наставили

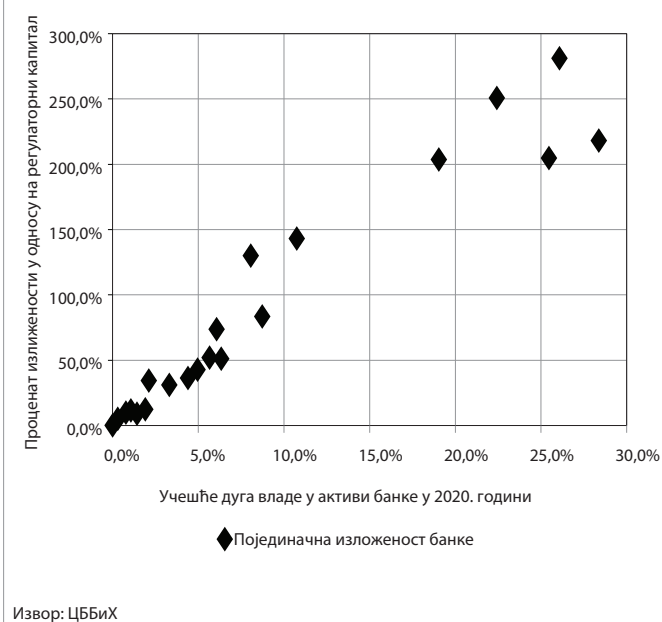
тренд динамичног раста по годишњој стопи од 9,4%. Учешће кредита становништву у укупној активи у 2020. години износило је 29,9% и у односу на претходну годину смањено је за 51 базни поен.

У 2020. години изложеност банкарског сектора према сектору владе наставила се повећавати и још увијек се налази на умјереном нивоу. Укупна изложеност банкарског сектора према сектору владе на крају 2020. године износила је 2,89 милијарди КМ и већа је за 449 милиона КМ или за 18,4% у односу на претходну годину. Банке су у 2020. години повећале изложеност према сектору владе највећим дијелом по основу куповине ентитетских хартија од вриједности, а забиљежено је и повећање кредитних пласмана владиним институцијама, те је учешће владиног дуга у укупној активи банкарског сектора достигало ниво од 8,4%. На нивоу целокупног банкарског система, изложеност ка сектору владе на крају 2020. године је била на нивоу од 77,8% регулаторног капитала банкарског система⁹.

На графикону 5.4 приказана је појединачна изложеност банака према свим нивоима власти у БиХ, укључујући и ванбуџетске фондове и фондове социјалне заштите¹⁰. На графикону можемо уочити да поједине банке имају јако високу изложеност ка сектору владе, релативно близу максималне дозвољене границе. У околностима ниских каматних стопа, банке са скромним стопама поврата на просјечну активу и капитал, настоје прилагодити своје пословне моделе ситуацији на тржишту, те на основу повећаног инвестирања у сектор владе покушавају осигурати додатне сигурне зараде. На овај начин остварује се већа повезаност банкарског сектора са владиним сектором. Међутим, иако се ризици фискалног сектора БиХ тренутно налазе на ниском нивоу, услед тржишних неизвјесности и смањених економских активности насталих као посљедица пандемије коронавируса, може се очекивати значајније јачање ових ризика као и акумулирање неравнотежа и у владином сектору, што би могло повећавати рањивост ових банака с обзиром на значајну концентрацију изложености тржишном и кредитном ризику.

⁹ Према домаћим прописима, максимална дозвољена изложености ка сектору владе износи до 300,0% регулаторног капитала.

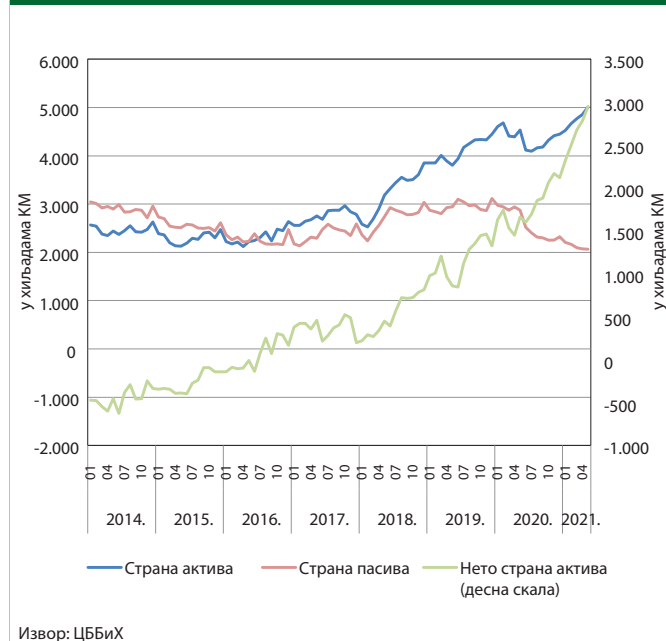
¹⁰ Подаци о појединачним изложеностима банака преузети из монетарне и финансијске статистике ЦББиХ. У складу са методологијом ММФ-а, подаци о ентитетским хартијама од вриједности укључују и хартије од вриједности јавних предузећа.

Графикон 5.4: Изложеност ка сектору владе, по банкама, у 2020. години

Вишегодишњи тренд раста ликвидне aktive прекинут је у 2020. години и ликвидна актива је на крају године износила 9,3 милијарде КМ или 2,0% мање у односу на прошлу годину, док је учешће ликвидне у укупној активи смањено и износи 29,3%. У оквиру ставки ликвидне active највише су смањена средства на рачунима депозита код иностраних банака и то за 604 милиона КМ или 23,7% у односу на крај претходне године. Салдо рачуна резерви¹¹ забиљежио је повећање у износу од 154,5 милиона КМ или 2,7%, док се готовина у трезорима повећала за 268,8 милиона КМ или 21,3% у односу на претходну годину.

У 2020. години забиљежено је значајно смањење обавеза према нерезидентима. Према подацима ЦББиХ, страна пасива банкарског сектора забиљежила је смањење у износу од 794 милиона КМ или 25,5% у односу на крај претходне године (графикон 5.5). Смањење стране пасиве банкарског сектора остварено је под утицајем смањења депозита и кредитних обавеза према осталим нерезидентима те према сестринским правним лицима, док су обавезе према директним страним улагачима остале на приближно истом нивоу као и претходне године. С друге стране, страна актива комерцијалних банака је у току 2020. године остала на нивоу прошлогодишњег износа од 4,4 милијарде КМ и није се значајније мијењала упркос снажном паду депозита код нерезидената.

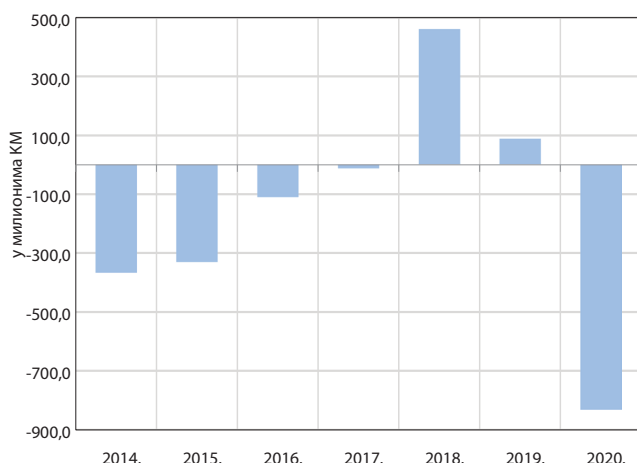
Под утицајем смањења стране пасиве уз непромијењени износ стране active, нето страна актива је наставила свој вишегодишњи тренд раста. Наиме, од средине 2016. године када се страна пасива први пут изједначила са страном активом, банке су постале нето кредитори према нерезидентима, годинама повећавајући износ нето стране active.

Графикон 5.5: Страна актива и пасива комерцијалних банака

Банкарски сектор БиХ је у 2020. години забиљежио нето одлив стране пасиве у износу од 829,8 милиона КМ (графикон 5.6). Пад стране пасиве је посљедица одлива по свим категоријама стране пасиве, а у највећој мјери одлива обавеза према повезаним друштвима из иностранства. Депозити повезаних правних лица су у 2020. години у односу на претходну годину смањени за чак 495,3 милиона КМ или 68,0%. Депозити осталих нерезидената су такође смањени за 141,3 милиона КМ или за 18,9%, док су обавезе према већинским правним власницима смањене за 156,9 милиона КМ или за 16,6%. Због раста депозита резидентних сектора и смањене потрошње те поштених услова кредитирања услед појачаних тржишних неизвјесности, дошло је до смањења страних извора финансирања. У току 2020. године забиљежено је повећање финансирања кредитне активности из домаћих извора. Међутим, битно је истаћи да је структура домаћих извора финансирања додатно погоршана у посматраном периоду услед повећања учешћа краткорочних депозита.

¹¹ Из података је искључена Развојна банка Федерације БиХ.

Графикон 5.6: Токови стране пасиве у банкарском сектору

Извор: ЦББиХ

Текстни оквир 3: Мрежна анализа прелијевања системских ризика

Сврха анализе мрежне структуре у банкарском сектору БиХ је процјена интензитета потенцијалних шокова услед међусобне повезаности, као и прекограничне изложености домаћих комерцијалних банака. Анализа је проведена на основу података на дан 31.12.2020. године и то у два правца, као: анализа међусобних билансних изложености 23 комерцијалне банке, уз симулацију пропасти сваке од њих, и анализа прекограничне изложености домаћих комерцијалних банака према банкарском и јавном сектору 34 земље¹².

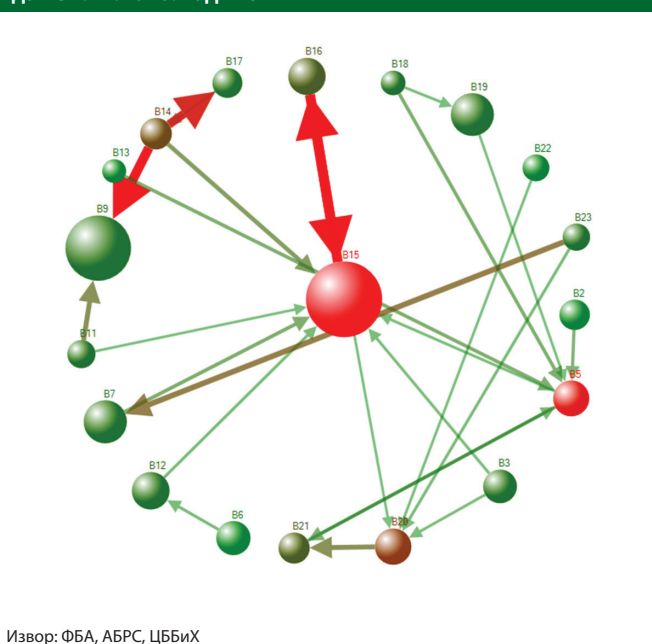
У анализи мрежне структуре фокус је на кредитном ризику, а главна претпоставка у погледу кредитног шока је максимални губитак по основу неизмирења обавеза, односно губитак цијелокупног износа потраживања. Као услов постојања међубанкарске заразе узета је ситуација када губици прелазе дио регулаторног капитала изнад износа којим се испуњава регулаторни минимум стопе адекватности капитала, што би довело до пада стопе адекватности капитала појединачне банке испод прописаног нивоа од 12,0%. Основни налаз анализе представља број поткапитализованих банака проистекао услед неизмирења обавеза појединачних банака или одређеног страног банкарског система. Банка се сматра поткапитализованом у случају пада

¹² У анализу нису уврштени износи потраживања и обавеза комерцијалне банке према некој од земаља уколико исти чине мање од 1,0% укупног регулаторног капитала те банке.

стопе адекватности капитала испод минималног регулаторног захтјева.

Налази анализе међубанкарске изложености не указују на постојање великих изложености на нивоу система, као и ризика финансијске заразе на домаћем међубанкарском тржишту. Према подацима агенција за банкарство, укупне међубанкарске изложености комерцијалних банака у БиХ на дан 31.12.2020. су износиле 94,5 милиона КМ и мање су за 11,2% у односу на крај 2019. године. Износ укупних међубанкарских изложености комерцијалних банака чини 2,5% укупног регулаторног капитала банкарског сектора, односно свега 0,3% укупне aktive. Мрежа међубанкарских изложености у банкарском сектору БиХ, приказана на графикону ТО5.1, није изразито густа, с обзиром на то да су на графикону приказане само међубанкарске обавезе и потраживања банака на један одређени дан, док просјечан обим преконоћних трансакција између појединих домаћих банака није било могуће укључити у анализу.

Графикон ТО3.1: Мрежа међубанкарске изложености, на дан 31.12.2020. године

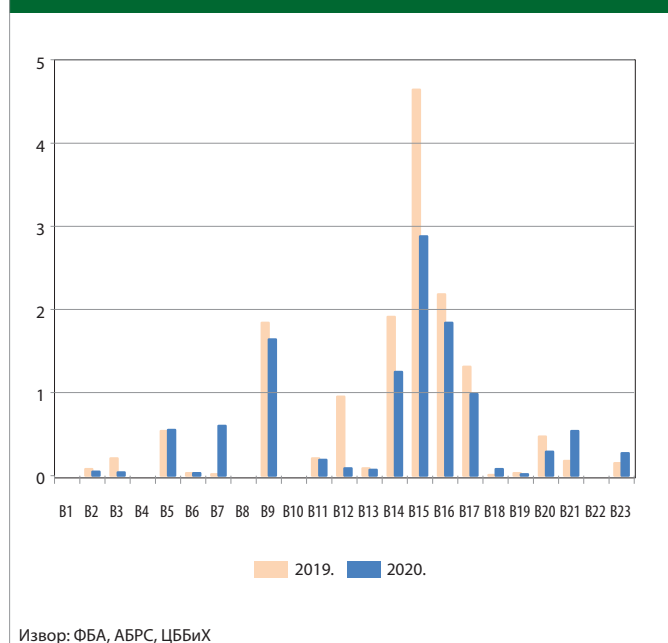
Извор: ФБА, АБРС, ЦББиХ

Величина кругова на графикону ТО 3.1., који представљају банке у банкарском сектору БиХ, одређена је износом укупне aktive. Износ међубанкарских изложености се приказује кроз дебљину веза те кроз њихову боју која је приказана у спектру од зелене до црвене. Што су везе дебље и имају интензивнију црвену боју, то су билатерална потраживања и обавезе између банака већа. Боја кругова указује на број веза банке с другим банкама. Такође је приказана у спектру од зелене до црвене боје. Банке означене јачом црвеном бојом повезане су с већим бројем банака у домаћем банкарском сектору.

Као и у случају мрежне анализе проведене годину дана раније, резултати мрежне анализе проведене на основу података с краја 2020. године не указују на веће пријетње по капитализованост банака, које произлазе из међубанкарских изложености. Услијед кредитног шока, уз претпоставку да би због неизмиривања обавеза једне банке друга банка имала губитак у износу од 100,0% својих потраживања према несолвентној банци, ниједној банци не би била нарушена адекватност капитала. Резултати анализе нису битно другачији ни ако се, поред кредитног шока, у анализу укључи и шок финансирања. Уколико се за овај шок као основна претпоставка узме губитак од 50,0% износа изложености услијед престанка финансирања које није могуће супституирати, налази анализе такође не указују да би се нека од банака нашла у озбиљнијим проблемима и да би била угрожена њена капитализованост. Поред мале међубанкарске изложености, на овако повољне резултате анализе највећи утицај има добра капитализованост банака, која је у односу на крај 2019. године додатно побољшана у већини банака у сектору.

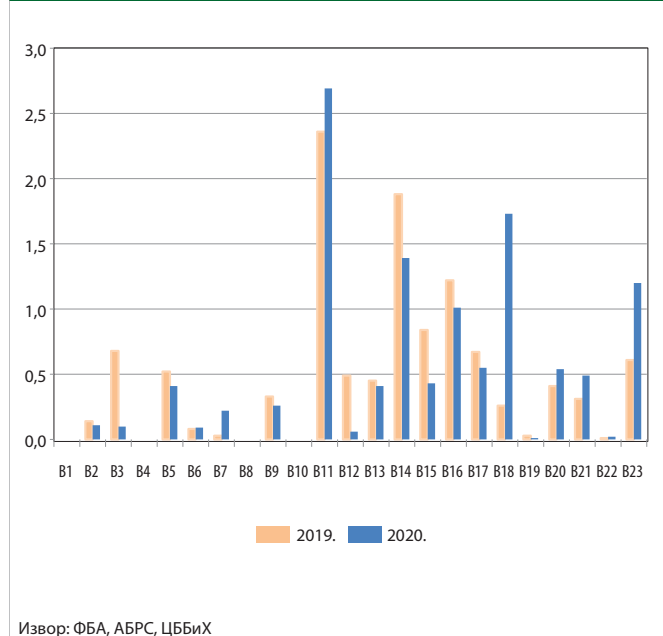
Индекс заразе и индекс рањивости такође указују на мање ризике у односу на претходну годину (графикони ТО 3.2 и ТО 3.3). Индекс заразе¹³ је код већине банака мањи у односу на крај 2019. године, укључујући и банке с највишим индексом заразе у сектору. Наведено указује на мањи значај појединачних банака за остале банке у сектору, чиме се смањује просјечни постотак губитка банака услијед евентуалне пропасти једне банке. У случају свега пет банака, индекс заразе је нешто већи него на крају 2019. године.

Графикон ТО3.2: Индекс заразе по појединачним банкама

Индекс рањивости¹⁴ такође показује мању осјетљивост већине банака у сектору у случају наступања несолвентности других банака у односу на крај 2019. године. Од седам банака које у односу на крај претходне године имају већи индекс рањивости, код двије мање банке је дошло до нешто значајнијег пораста просјечног процента губитка услијед евентуалне пропасти свих других банака у сектору, док се код једне, такође мале банке у сектору, која исказује највећи индекс рањивости на крају 2020. (графикон ТО 3.3), осјетљивост према другим банкама континуирано повећава од 2017. године.

Графикон ТО3.3: Индекс рањивости по појединачним банкама

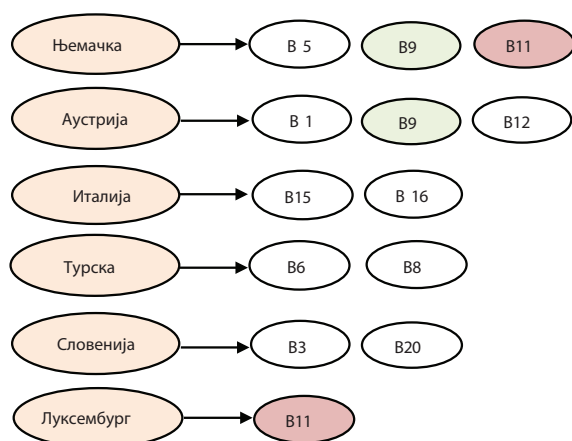
Како би се идентификовали страни банкарски системи од системског значаја за банке у БиХ, проведена је и мрежна анализа прекограничне повезаности. Као и у претходне двије године, у анализу су укључена два шока: кредитни шок и шок финансирања, а претпоставке су идентичне онима које су кориштене у анализи међубанкарских повезаности. Анализа прекограничне повезаности је указала да већи ризик заразе произлази из прекограничних изложености него услијед изложености на домаћем међубанкарском тржишту. Резултати анализе показују да би велики шокови у неколико земаља према којима банке из БиХ имају значајне изложености могли имати директне ефекте заразе по поједине банке у БиХ, међутим анализа није указала на постојање индиректних ефеката заразе. Уколико се из резултата анализе изузме банка која на крају 2020. године има нижу стопу адекватности капитала од прописаног регулаторног минимума, забиљежена је нешто мања осјетљивост банака на прекограничне шокове у односу на протеклу годину. Евентуални велики

¹³ Индекс заразе указује на значај једне банке по остале банке у сектору, односно показује колики је просјечни проценат губитка других банака услијед евентуалне пропасти ове банке.

¹⁴ Индекс заразе указује на значај једне банке по остале банке у сектору, односно показује колики је просјечни проценат губитка других банака услијед евентуалне пропасти ове банке.

шокови у шест земаља би се могли прелити на једну или више банака у БиХ, а укупно једанаест банака би у случају великих шокова у некој од земаља и под постављеним претпоставкама имале значајније губитке, који би довели до пада стопе адекватности капитала испод регулаторног минимума. Прелијевање ризика из Њемачке и Аустрије кључни је ризик прекограничне финансијске заразе по банке у БиХ, док значајне изложености појединих банака постоје и према Италији, Турској и Словенији. Двије банке су исказале осјетљивост на евентуалне шокове у двије земље (графикон ТО 3.4). За разлику од мрежне анализе проведене на основу података са 31.12.2019., евидентиран је мањи број земаља из којих би се могла пренијети зараза на банке у БиХ, као и једна банка мање која исказује осјетљивост на прекограничне шокове. Такође, двије банке мање су исказале осјетљивост на шокове из више од једне земље.

Графикон ТО3.4: Прекогранично прелијевање системских ризика на банке у БиХ

Извор: ЦББиХ, ФБА, АБРС

Мања осјетљивост банака која произлази из међубанкарских изложености, као и мања осјетљивост на прекограничне шокове, те непостојање индиректних ефеката заразе резултат је нешто мање изложености и боље капитализованости банака у 2020. години. Иако мрежном анализом није идентификован ризик ширења заразе кроз систем, већ искључиво ризици услјед прекограничних изложености по појединачне банке, који се не би прелили на друге банке у сектору, не треба занемарити да се међу банкама које су осјетљиве на шокове из појединих земаља, због своје велике повезаности првенствено са банком мајком и сестринским компанијама, налази и неколико већих банака у сектору. Приликом коначне оцјене ризика који проистичу из

међубанкарских и прекограничних изложености треба истаћи да у предметну анализу због лимитираности подацима нису укључене просјечне преконоћне трансакције између банака, као и међуповезаност банкарског сектора и осталих финансијских сектора у земљи. Такође, при оцјени ризика који произлазе из међубанкарске и прекограничне изложености не треба занемарити и постојеће ризике у земљи и иностранству који су последица пандемије коронавируса, услјед чега се, у зависности од интензитета прелијевања ризика из реалног у финансијски сектор, могу очекивати и појачани притисци на капитализованост, посебно мањих и слабије отпорних банака.

У 2020. години настављен је динамичан раст депозита домаћих резидентних сектора.

Укупни депозити на крају године износили су 26,18 милијарди КМ и у односу на крај 2019. године забиљежили су пораст од 9,8%. У структури укупних депозита најзначајнији су депозити становништва који у укупним депозитима учествују са 53,8%. Ови депозити су на крају 2020. године износили 14,1 милијарду КМ и забиљежили пораст у износу од 889 милиона КМ или 6,7% у односу на претходну годину. Депозити приватних предузећа, који у укупним депозитима учествују са 18,1%, наставили су тренд раста и у 2020. години и повећали се за 698,4 милиона КМ или 17,3% у односу на претходну годину. У 2020. години забиљежен је слабији раст депозита владиних институција од 1,8% у односу на претходне године, док су депозити јавних предузећа забиљежили пад своје вриједности у односу на крај 2019. године за 7,7% (графикон 5.7).

Графикон 5.7: Секторска структура депозита

Извор: ФБА, АБРС, ЦББиХ

Према подацима ЦББиХ, на крају 2020. године депозити на трансакционим рачунима и депозити по виђењу учествују са 33,2% и 26,7% у укупним депозитима становништва. Истовремено, настављен је вишегодишњи тренд смањивања учешћа дугорочних депозита у укупним депозитима, тако да је учешће дугорочних депозита у укупним депозитима у 2020. години смањено за 2 процентна поена у односу на претходну годину, на ниво од 37,5%.

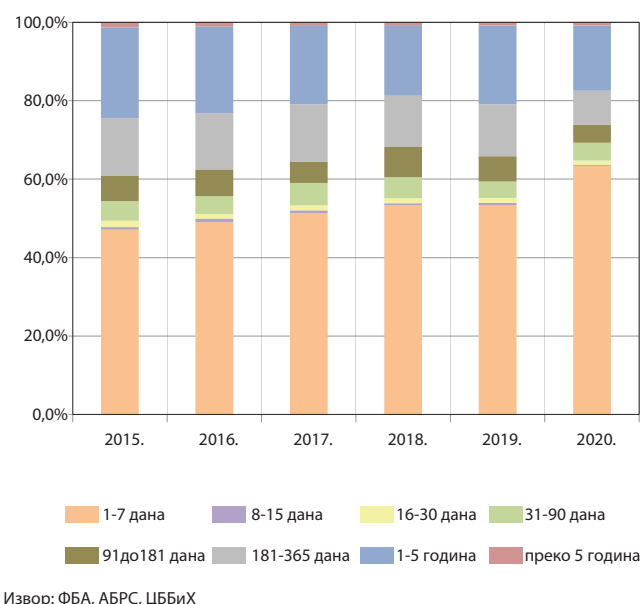
Депозити становништва наставили су вишегодишњи тренд раста понајвише захваљујући повећању депозита на трансакционим рачунима (537,9 милиона КМ или 13,4%) и депозита по виђењу (182,8 милиона КМ или 5,2%). С друге стране, иако су у 2019. години остварили раст, у 2020. години забиљежен је пад орочених краткорочних и дугорочних депозита. Наиме, орочени дугорочни депозити становништва су на крају године износили 5,15 милијарди КМ и смањени су за 72 милиона КМ или 1,4% у односу на 2019. годину, док су краткорочни депозити мањи за 129 милиона КМ или за 26,0% и износе 367,7 милиона КМ. Слабљење економске активности и појачане неизвјесности услед пандемије изазвале су несигурност и страх код становништва, што је довело до смањења личне потрошње и повећало је њихову склоност ка акумулисању средстава на рачунима банака, што је довело до раста депозита становништва на трансакционим рачунима и депозитима по виђењу.

У 2020. години услед ниских каматних стопа и непостојања алтернативних облика за сигурније видове инвестирања, те појачаних неизвјесности изазваних пандемијом коронавируса, динамичан раст депозита на трансакционим рачунима и депозита по виђењу значајно су допринијели смањењу преостале рочности укупних обавеза банкарског сектора у односу на претходну годину. Депозити с роком доспијећа од 1 до 7 дана су у 2020. години остварили динамичан раст у износу од 20,4% те су повећали своје учешће у укупним депозитима које на крају посматраног периода износи 63,4%. За разлику од претходне године, учешће депозита с роком доспијећа од 1 до 5 година смањило се за 3,3 процентна поена са 20,0% колико је износило у 2019. години на 16,7% колико износи у 2020. години, што је такође допринијело погоршању рочне структуре депозита. На основу података с краја 2020. године депозити са преосталом рочности краћом од годину дана чине 82,6% укупних депозита, те је учешће ових обавеза у укупним обавезама више за 3,4 процентна поена у односу на претходну годину. С друге стране, депозити преостале рочности преко једне године су у посматраном периоду смањили

своје учешће у укупним депозитима на 17,4%, при чему дугорочни депозити учествују са само 0,8% у укупним депозитима (графикон 6.8).

Изразито неповољна структура извора средстава, која је додатно погоршана у 2020. години, уз појачан ризик рочне трансформације краткорочних извора у дугорочне пласмане, може представљати ограничавајући фактор будућем кредитном расту, нарочито у тренутним околностима снажне контракције економске активности изазване пандемијом коронавируса, гдје ће за економски раст и опоравак бити неопходно дугорочно кредитирање привреде.

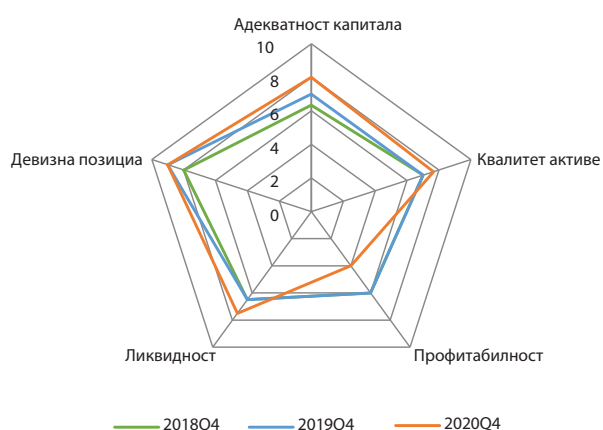
Графикон 5.8: Структура укупних депозита по преосталој рочности

Оцјена стабилности банкарског сектора сажета је на дијаграму индикатора финансијског здравља и приказује промјене главних индикатора на основу којих се оцјењује адекватност капитала, квалитет активе, профитабилност, ликвидност и девизни ризик у банкарском сектору. На дијаграму су приказане оцјене за посљедњу годину и њихове вриједности за период с којим се упоређују, односно за претходне двије године. Генерална оцјена индикатора стабилности банкарског сектора у 2020. години указује да је банкарски сектор БиХ стабилан, адекватно капитализован, високо ликвидан те да је и поред знатно смањене профитабилности повећао отпорност на ризике (графикон 5.9). Оцјена индикатора стабилности банкарског сектора налази се на задовољавајућем нивоу, при чему је забиљежено побољшање индикатора у свим сегментима, изузев у сегменту профитабилности, у којем је оцјена значајно смањена. У 2020. години банке су побољшале индикаторе

капитализованости услед примјене нових регулаторних прописа и смањења укупне изложености ризику те повећањем регулаторног капитала. Повећањем капитала, банке су повећале своју апсорпцијску моћ за потенцијалне шокове, што је у околностима пандемије коронавируса и њених негативних посљедица на цјелокупну економију допринијело очувању стабилности банкарског сектора БиХ. Индикатори квалитета активе наставили су вишегодишњи тренд побољшања на нивоу система, а побољшање квалитета кредитног портфеља у посљедње три године утицало је на побољшање оцјене у овом сегменту. Смањење некавалитетних кредита на системском нивоу уз побољшање квалитета кредитног портфеља присутно је у готово свим банкама, тако да је кредитни ризик код већине банака ограничен. Банкарски сектор БиХ је на крају 2020. године исказао знатно мању нето добит и остварио ниже вриједности индикатора поврат на просјечну активу и поврат на просјечни капитал у поређењу с истим периодом претходне године. Високе оцјене у сегменту ликвидности, а нарочито у сегменту девизне позиције указују да је банкарски сектор и даље високо ликвидан, те да је због аранжмана валутног одбора девизни ризик минималан. Захваљујући континуираном смањењу учешћа индексираних и кредита у страним валутама у укупним кредитима, забиљежено је благо побољшање оцјене у сегменту девизне позиције.

Графикон 5.9: Дијаграм индикатора финансијског здравља банкарског сектора

Оцјена стабилности за сваку варијаблу заснована је на поједностављеној стандардизацији неколико индикатора који представљају основу за квантификацију синтетичке оцјене степена стабилности различитих сегмената пословања банкарског сектора. Да би индикатори били упоредиви, потребно их је прво трансформисати односно стандардизовати, након чега се у зависности од добивене вриједности z-скога сваком индикатору додјељује оцјена у складу са релативним положајем у односу на његову емпиријску дистрибуцију. Повећање удаљености од средишта дијаграма за сваку варијаблу, односно виша оцјена указује на пораст стабилности у систему, док оцјене које су ближе средишту упозоравају на пораст ризичности или смањење отпорности банкарског сектора и у складу с тим и већу пријетњу стабилности.
Извор: ЦББиХ

Банкарски сектор БиХ је на крају 2020. године адекватно капитализован и изузимајући једну банку, све банке у систему испуњавају прописане регулаторне захтјеве у погледу адекватности капитала и стопе финансијске полуге¹⁵. Основни капитал према укупном износу изложености ризику и регулаторни капитал према укупном износу изложености ризику на крају 2020. године износе 18,1% и 19,2% респективно, док стопа финансијске полуге на нивоу банкарског сектора износи 10,19%. У 2020. години забиљежено је повећање регулаторног капитала за 50,3 милиона КМ или за 1,4% у односу на исти период прошле године, док је истовремено основни капитал смањен за исти проценат. На нижу вриједност основног капитала утицао је већи износ исказаних губитака код једне банке, док је регулаторни капитал ипак забиљежио повећање захваљујући расту допунског капитала, првенствено услед мањих исправки вриједности за кредитни ризик у односу на претходну годину.

Укупан износ изложености ризику износи 19,4 милијарде КМ. Од укупне изложености ризику на изложености пондерисане кредитним ризиком односи се 17,37 милијарди КМ или 89,6% укупне изложености ризику, изложености за тржишни ризик чине 213,9 милиона КМ или 1,1% укупне изложености ризику, а изложености ризику за оперативни ризик чине 1,8 милијарди КМ или 9,3% укупне изложености ризику.

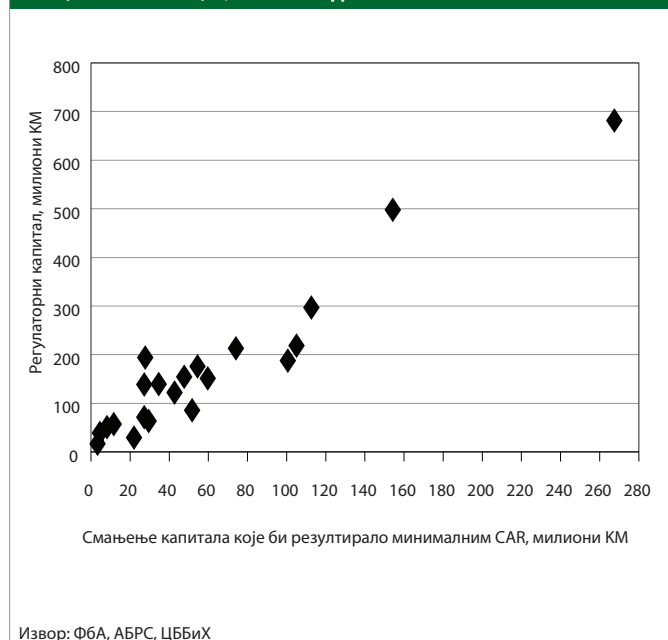
Осим једне банке, чија се докапитализација очекује чим профункционише Комисија за вриједносне папире ФБиХ, све банке у систему су адекватно капитализоване. Међутим, у случају неколико мањих банака релативно мала смањења регулаторног капитала угрозила би испуњавање прописаног нивоа адекватности капитала (графикон 5.10)¹⁶. У погоршаним макроекономским околностима изазваним пандемијом коронавируса очекују се притисци на капитализованост банкарског сектора, што би у наредним периодима могло угрозити пословање банака које имају знатно лошију капиталну позицију у односу на остатак система. С друге стране, на графикону се уочава да би већина банака при непромијењеном нивоу ризичне

¹⁵ Одлукама о израчунавању капитала банака („Службене новине ФБиХ“, број 81/17 и „Службени гласник РС“, број 74/17) прописана је методологија израчуна и регулаторни оквир за праћење висине финансијске полуге. Банке су дужне да осигурају и одржавају стопу финансијске полуге, као однос основног капитала и мјере укупне изложености у износу од најмање 6,0%. Укупна изложеност представља вриједност изложености имовине билансних позиција умањених за исправке вриједности и ванбилансних ставки умањених за резерве за кредитне губитке на које се примјењују конверзијски фактори у складу са нивоом ризика којима су ванбилансне ставке изложене.

¹⁶ На графикону је приказано за колико би се требао смањити регулаторни капитал за сваку појединачну банку, уз укупни пондерисани ризик са краја 2020. године, да би се стопа адекватности капитала спустила на регулаторни минимум од 12,0%.

активе могла поднијети значајно смањење регулаторног капитала прије него што би им се CAR спустио на доњу границу регулаторног минимума.

Графикон 5.10: Ефекат смањења регулаторног капитала на CAR, по банкама, Q4 2020. године

У 2020. години настављен је петогодишњи тренд побољшања индикатора квалитета aktive на системском нивоу, при чему је значајније побољшање квалитета кредитног портфеља присутно у готово свим банкама у последње три године. Учешће неквалитетне у укупној активи на крају 2020. године износи 4,0%, што представља снижење од 1,22 процентна поена у односу на крај претходне године. Смањење неквалитетне aktive на нивоу система у највећој мјери је резултат рачуноводственог и трајног отписа aktive процијењене као губитак и проведених активности на наплати неквалитетних потраживања. Ријеч је о кредитима који су се налазили у билансима банака најмање двије године а проглашени су доспјелим и признати су у трошак у 100,0% износу. У 2020. години банке су отписале 45,8 милиона КМ aktive и 2 милиона КМ камате процијењене као губитак. Највећи дио неквалитетне aktive чине неквалитетни кредити који су у 2020. години забиљежили смањење у износу од 262,7 милиона КМ (17,1%). Активности које банке спроводе везано за отпис неквалитетних кредита као и повољни услови финансирања који се огледају у ниским каматним стопама такође су мањим дијелом допринијели смањењу неквалитетних потраживања.

За разлику од претходне године када су укупни кредити забиљежили годишњу стопу раста од 7,0%, у 2020. години забиљежено је одсуство кредитног раста и ниво укупних кредита се није значајније промијенио, те је

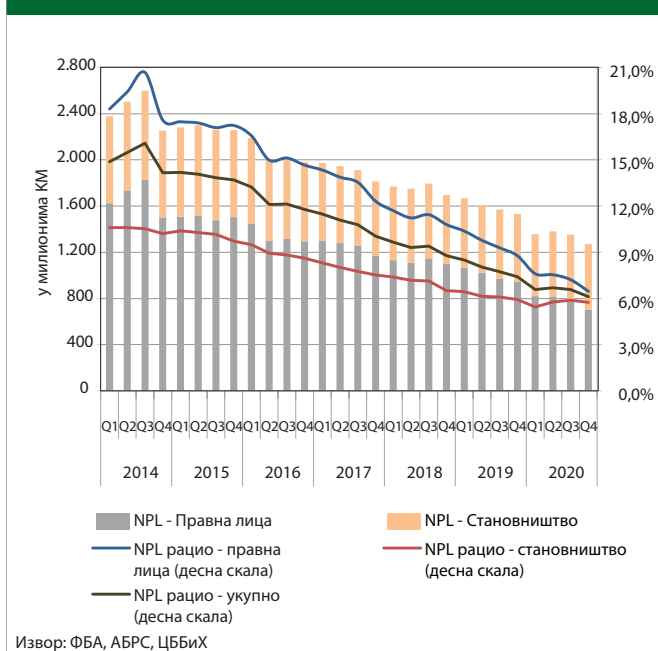
остао на нивоу од 20,7 милијарди КМ. Услјед почетка примјене нових регулаторних прописа који се односе на обавезу рачуноводственог отписа неквалитетних кредита, дошло је до значајног смањења неквалитетних кредита у износу од 262,7 милиона КМ или 17,1%. Иако су ови отписи утицали и на укупни ниво кредита, учешће неквалитетних у укупним кредитима смањено је за 1,29 процентна поена у односу на претходну годину и на крају 2020. године износило је 6,12%. Просјечна покривеност неквалитетних кредита резервисањима на крају 2020. године на нивоу банкарског сектора износи 78,4% и у односу на претходну годину је виша за 1,4 процентна поена.

Примјена регулаторних прописа који укључују и рачуноводствени отпис ненаплативих потраживања значајно је утицала на континуирано побољшање овог индикатора од почетка 2020. године. Низак ниво неквалитетних кредита у укупним кредитима је дијелом очуван и због мјера које су донијеле агенције за банкарство, првенствено мораторијума које су банке увеле за клијенте који су се услед пандемије коронавируса нашли у проблемима с отплатом својих дуговања. Према доступним информацијама ентитетских агенција за банкарство, на крају 2020. године на нивоу система је укупно 2,4 милијарде КМ или 11,5% од износа укупних кредита било обухваћено неком од привремених мјера.

Федерацији БиХ је привременим мјерама обухваћена једна милијарда КМ или 6,7%, док је у Републици Српској привременим мјерама било обухваћено 20,0% или 1,4 милијарде КМ укупних бруто кредита које су пласирале банке.

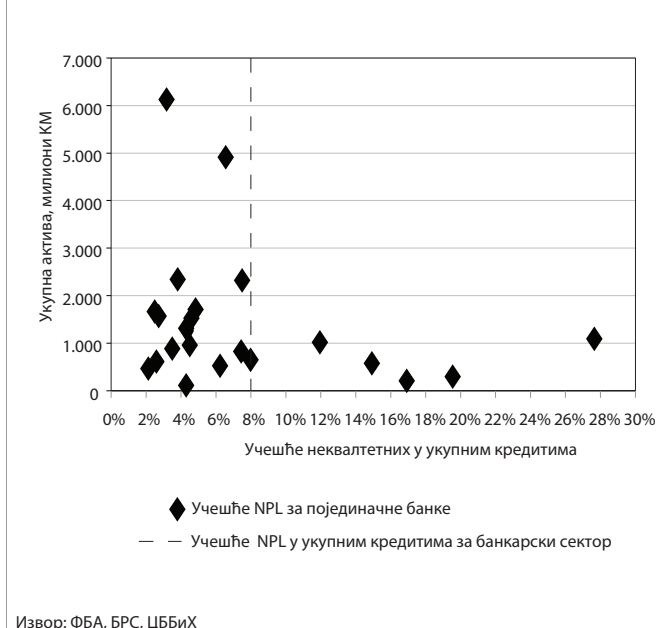
Учешће неквалитетних у укупним кредитима значајније је смањено у сектору предузећа, за 2,3 процентна поена и на крају 2020. године је износило 6,5%, док је у сектору становништва овај индикатор мањи за 18 базних поена у односу на крај 2019. године и износио је 5,8%.

Графикон 5.11: Квалитет кредитног портфеља

Иако је у 2020. години настављен тренд слабљења кредитног ризика односно смањења некавалитетних у укупним кредитима код готово свих банака, кредитни ризик је и даље изражен код неколико мањих банака у систему (графикон 5.12). С обзиром на снажну контракцију економске активности и значајно погоршање макроекономских услова као негативних посљедица пандемије корона вируса, у наредном периоду може се очекивати раст кредитног ризика на нивоу банкарског сектора. При томе, највише ће бити погођене оне банке које поред израженог кредитног ризика имају и слабе капиталне позиције.

Графикон 5.12: Учешће некавалитетних у укупним кредитима по банкама на крају 2020. године

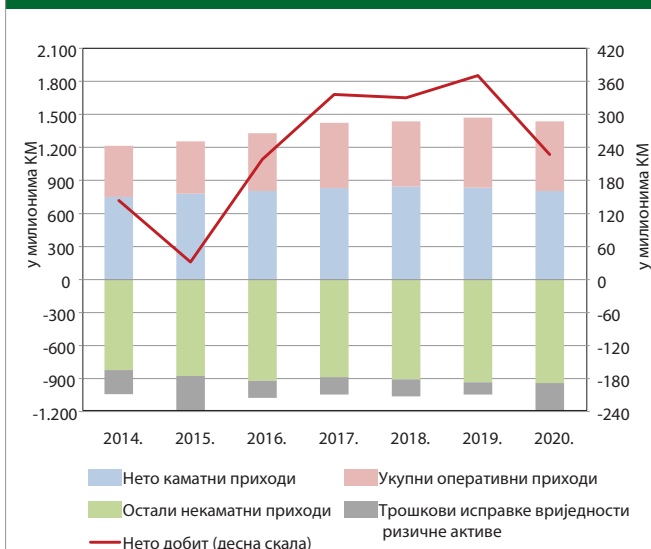

У 2020. години нису забиљежене веће промјене у погледу изложености каматном ризику, упркос томе што је у укупним новоодобреним кредитима у току године повећано учешће кредитних пласмана одобрених са промјењивом каматном стопом, односно иницијалним периодом фиксације каматне стопе до једне године, у односу на кредитне пласмане у 2019. години. У сектору становништва учешће ових кредита у укупним новоодобреним кредитима становништву је мање за 39 базних поена у односу на претходну годину и износи 53,7%. С друге стране, у сектору предузећа учешће кредита са промјењивом и каматном стопом фиксације до годину дана се повећало за 2 процентна поена и износило је 67,3%. Учешће ових кредита у новоодобреним кредитима у току године у оба сектора повећано са 59,9% у 2019. на 61,7% у 2020. години. Дугорочни извори финансирања банка се углавном уговарају уз варијабилну каматну стопу, везану за ЕУРИБОР као референтну каматну стопу, те је и логична преференција банака да одобравају кредите уз промјењиву каматну стопу када се кредитирање врши из тих извора. Имајући у виду да у структури извора финансирања банака у БиХ посљедњих пет година (графикон 5.8.) доминирају краткорочни домаћи депозити, а истовремено је интензивирано уговарање кредитних пласмана уз фиксну каматну стопу, банке очигледно сматрају да барем у средњем року неће морати прибјећи значајнијем повећању пасивних каматних стопа. Са страјалишта управљања ризицима, уговарање кредита са фиксним каматним стопама, односно джим периодом фиксације каматне стопе, за банку представљају одређени вид заштите од раста индиректног кредитног ризика.

Банкарски сектор БиХ је на крају 2020. године исказао знатно мању нето добит и остварио ниже вриједности индикатора поврат на просјечну активу и поврат на просјечни капитал у поређењу с истим периодом претходне године. Нето добит банкарског сектора у 2020. години износи 227,1 милион КМ, што је за чак 38,7% мање него на крају претходне године. Пад добити банкарског сектора је посљедица значајног пада укупних прихода уз истовремено повећање некампатних расхода и трошкова исправке вриједности ризичне активе (графикон 5.13). Трошкови исправке вриједности ризичне активе су значајно порасли за 141,16 милиона КМ у односу на исти период прошле године услјед примјене нових регулаторних прописа, при чему су најзначајније повећање исказале двије банке у систему које су примјењивале строже стандарде у погледу резервисања за очекиване кредитне губитке у односу на регулаторне захтјеве.

Највећи дио добити банкарског сектора и даље је сконцентрисан у неколико великих банака. Тако су двије највеће банке оствариле добит која је већа од половине добити читавог сектора, чак 52,4%, док су четири најпрофитабилније банке генерисале 70,1% укупне нето добити банкарског сектора.

Графикон 5.13: Добит банкарског сектора

Извор: ФБА, АБРС, ЦББиХ

Основни извори прихода банкарског сектора, каматни приходи, су под утицајем смањене кредитне активности, те ниских каматних стопа на кредитне пласмане становништву и нефинансијским предузећима, наставили тренд пада у 2020. години. Укупни каматни приходи су на крају 2020. године износили 993,54 милиона КМ и нижи су за 35,4 милиона КМ или 3,4% у поређењу с истим периодом претходне године. Највећи утицај на смањење укупних каматних прихода имало је смањење прихода од пласираних кредита који су у односу на претходну годину нижи за 28,1 милион КМ (3,1%). Истовремено, смањење прихода од пласмана другим банкама у износу од 1,1 милион КМ те смањење прихода од депозита које банке држе код других депозитних институција у износу од 3,1 милион КМ додатно су утицали на пад каматних прихода.

С друге стране, повољни услови финансирања за банке су у највећој мјери допринијели смањењу каматних расхода на нивоу банкарског сектора. Укупни расходи по каматама и остали слични расходи у 2020. години износили су 189 милиона КМ и нижи су за 4,1 милион КМ или 2,1% у односу на исти период претходне године. За разлику од ранијих година када су банке пад каматних

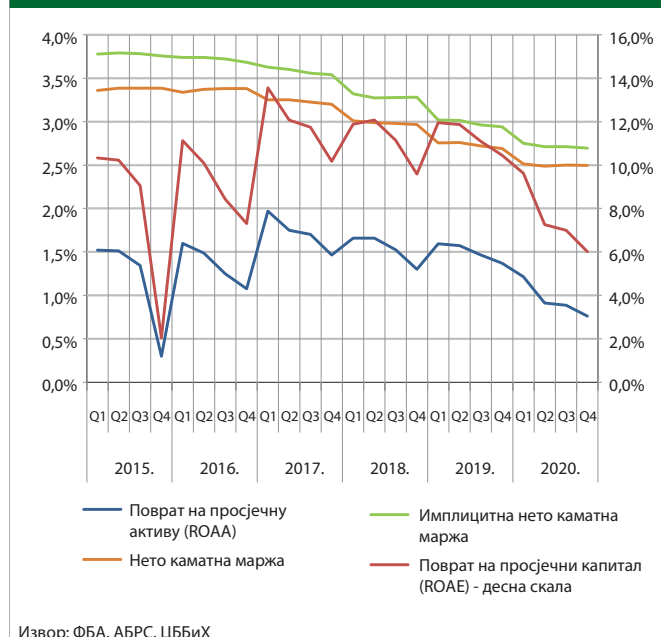
прихода у потпуности успијевале компензовати умањењем каматних расхода, утицај уштеда на каматним расходима је у задње двије године ослабио. Нето каматни приходи су забиљежили смањење своје вриједности, тако да су у 2020. години мањи за 31,3 милиона КМ или 3,7% у односу на претходну годину.

Оперативни приходи, који су у претходним годинама били највећи генератор раста укупних прихода у 2020. години су забиљежили благи пад (0,7%), највише под утицајем смањења накнада за извршене услуге и смањења прихода из пословања с девизама, али је тренд раста њиховог учешћа у укупним приходима настављен. На крају 2020. године оперативни приходи у банкарском сектору су износили 631,35 милиона КМ и њихово учешће у укупном приходу банкарског сектора на крају посматраног периода износило је 44,0%.

Индикатори профитабилности ROAA и ROAE на крају 2020. године износе 0,76% односно 6,01% респективно и биљеже смањење своје вриједности у износу од 61 б.п. односно 4,44 процентна поена у односу на исти период претходне године. Пад индикатора профитабилности је последица значајног смањења добити које су банке исказале на крају 2020. године у односу на благо повећање просјечне aktive и капитала (графикон 5.14)¹⁷.

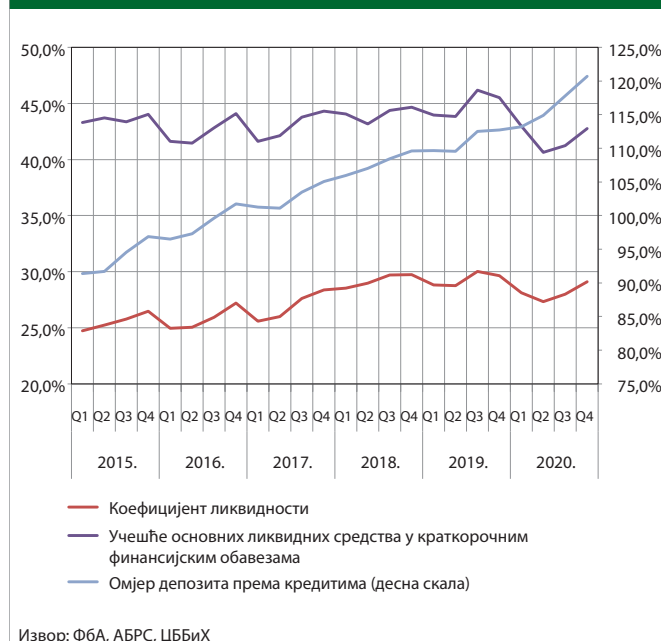
¹⁷ Имплицитна нето каматна маржа представља омјер нето каматних прихода и просјечне каматноносне aktive. Просјечна каматносна актива на крају четвртог квартала израчуната је као просјек стања каматноносне aktive на крају четвртог квартала претходне године и четвртог квартала текуће године.

Графикон 5.14: Индикатори профитабилности

У току 2020. године задржане су задовољавајуће вриједности индикатора ликвидности банкарског сектора и поред смањења основних ликвидних средстава. Међутим, рочна структура извора средстава је и даље неповољна, из чега произилази ризик рочне трансформације за банке. Одржавање ликвидности је основна обавеза банке и претпоставка за њену одрживост на финансијском тржишту те један од кључних предуслова за јачање повјерења у стабилност и сигурност банкарског сектора. Високе оцјене индикатора ликвидности банкарског сектора у БиХ забиљежене су и у току 2020. године, што је прије свега узроковано наставком тренда повећања депозита (графикон 5.15).

Графикон 5.15: Индикатори ликвидности

На крају 2020. године ликвидна средства су чинила 29,1% активе банкарског сектора, док је 42,7% краткорочне пасиве било покривено ликвидним средствима. Коефицијент покрића ликвидности (енгл. Liquidity Coverage Ratio – LCR) који представља однос између нивоа заштитног слоја ликвидности и укупних нето ликвидносних одлива (у трајању од 30 календарских дана током стресног периода) на нивоу банкарског сектора износи 247,1%. На крају 2020. године све банке испуњавају захтјеве у погледу LCR-a, а већина значајно изнад прописаног регулаторног минимума¹⁸. Високе вриједности индикатора ликвидности на нивоу система указују да банке посједују значајне заштитне слојеве ликвидности, што ће и поред раста краткорочних обавеза банака у 2020. години допринијети очувању стабилности у погоршаним макроекономским условима.

Текстни оквир 4: Тестови на стрес

Банкарски сектор у БиХ је упркос погоршаним приликама из макроекономског окружења забиљежио побољшање индикатора капитализованости и квалитете активе у односу на крај 2019. године, те је захваљујући доброј полазној основи за тестирање на стрес, стању са краја 2020. године успио задржати стабилност и при претпостављеним шоковима у тесту на стрес. И поред актуелне ситуације с пандемијом КОВИД-19, која ће сенеминовно одразити на квалитет кредитног портфеља и профитабилност банкарског сектора, банкарски сектор не би претрпио значајније смањење капитализованости у основном сценарију у трогодишњем периоду тестирања на стрес. Резултати тестова на стрес указују да би се капитализованост на нивоу сектора задржала знатно изнад регулаторног минимума од 12,0%, чак и у снажнијем екстремном сценарију који подразумева значајно додатно погоршање макроекономских услова у земљи и иностранству.

ЦББиХ на кварталној основи проводи top-down тестове на стрес за банкарски сектор у земљи, који су један од главних алата за оцјену његове отпорности на потенцијалне шокове из макроекономског окружења и банкарског сектора. Тестирањем на стрес се процјењује способност како цјелокупног банкарског сектора тако и појединачних банака да поднесу потенцијалне губитке који би настали у случају материјализације претпостављених шокова.

С циљем процјене солвентности банкарског сектора, разматрана су три макроекономска сценарија – један

¹⁸ У складу са Одлуком о управљању ризиком ликвидности банка („Службене новине ФБиХ”, бр. 39/21) и Одлуком о управљању ризиком ликвидности („Службени гласник РС”, бр. 62/21) минимални коефицијент покрића ликвидности износи 100,0%.

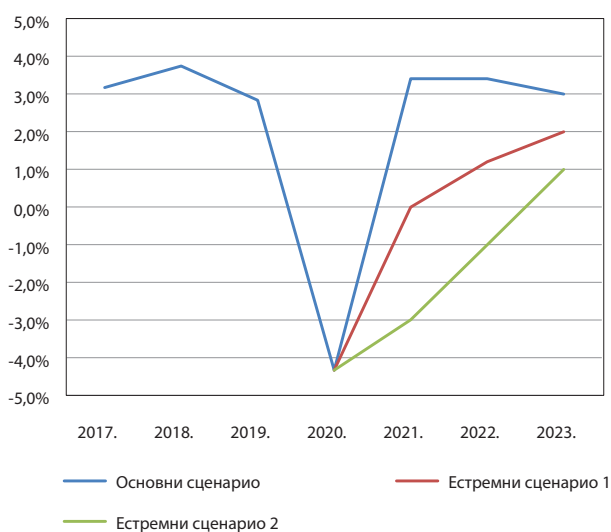
основни и два екстремна сценарија. Сваки сценарио обухвата пројекције великог броја макроекономских и финансијских варијабли за период 2021. - 2023. година. Сценарији и претпоставке за тестирање на стрес које се проводи на бази података с краја 2020. године постављени су у свјетлу најновијих прилика у макроекономском окружењу које су и у 2021. години детерминисане пандемијом КОВИД-19, као и очекиваних импликација по банкарски сектор у БиХ.

Основни сценарио је заснован на пројекцијама кретања главних макроекономских индикатора и претпоставкама ЦББиХ о кретањима осталих релевантних индикатора у економији и банкарском сектору БиХ те пројекцијама кретања на европским финансијским тржиштима Европске централне банке (ЕЦБ) и Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Тест на стрес садржи два екстремна сценарија, која се разликују по интензитету шока, као и временском периоду потребном за опоравак економске активности. Блажи екстремни сценарио претпоставља и даље слабу економску активност. У првој години тестирања на стрес претпоставља се исти ниво економске активности као у 2020. години, а у наредне двије године се предвиђа благи економски раст, који и даље није довољан да би се економска активност вратила на ниво од прије пандемије. Јачи екстремни сценарио претпоставља непредвиђена негативна дешавања у обуздавању пандемије КОВИД-19, које би могле изазвати мутације вируса, недовољна ефикасност вакцина у случају нових сојева вируса, застоји у производњи и дистрибуцији или самом процесу вакцинације становништва, нови талас заразе услјед прераног попуштања мјера и друга неочекивана негативна збивања, која би додатно ослабила економију, односно водила наставку пада економске активности како на глобалном нивоу тако и у БиХ. Претпоставља се наставак пада спољне и домаће потражње те смањење прилива дознака из иностранства. У овом сценарију БДП биљежи пад у прве двије године тестирања на стрес, а тек у 2023. години почиње благи економски опоравак. Сам сценариј се базира на изузетно оштрим претпоставкама и његов циљ је да се процијени отпорност банкарског сектора на екстремно јаке шокове, независно од тога да ли су они проузроковани искључиво пандемијом КОВИД-19 или додатним шоковима по економску активност, који се не могу предвидјети.

Квантификација сценарија обухвата пројекције макроекономских и финансијских варијабли – као што су реални БДП, инфлација, каматне стопе у еврозони, дугорочне каматне стопе на кредите становништву

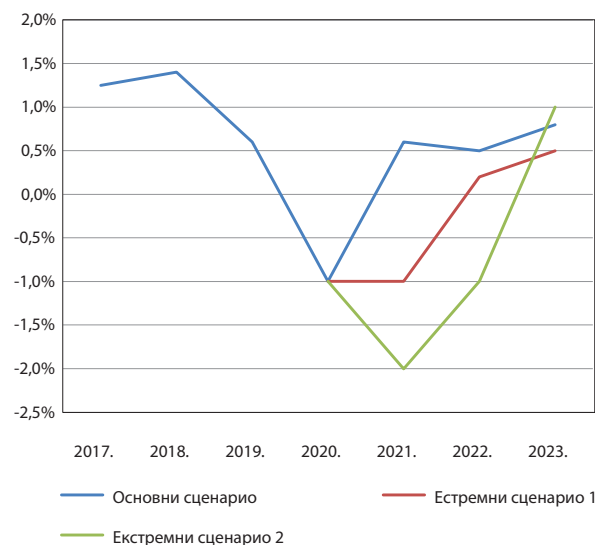
и предузећима, цијене некретнина и кредитни раст. У оквир за тестирање на стрес укључен је и ефекат ризика међубанкарске заразе, који се базира на мрежној анализи прелијевања системских ризика у банкарском сектору БиХ. Ефекти овог ризика оцјењују се на крају треће године теста на стрес, а с обзиром да међубанкарске изложености нису значајне, ови ефекти су изразито слаби и готово да не би имали утицај на стопу адекватности капитала на нивоу банкарског сектора. Графикони од ТО4.1 до ТО4.6 приказују основне претпоставке кориштене у сценаријима тестова на стрес.

Графикон ТО4.1: Реални раст БДП-а

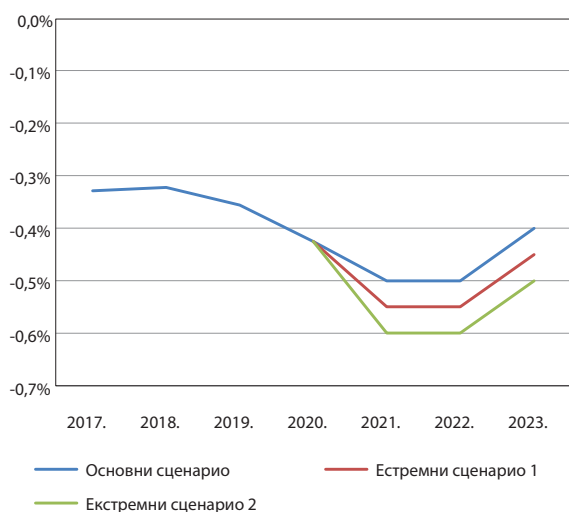
Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.2: Стопа инфлације

Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.3: Еурибор

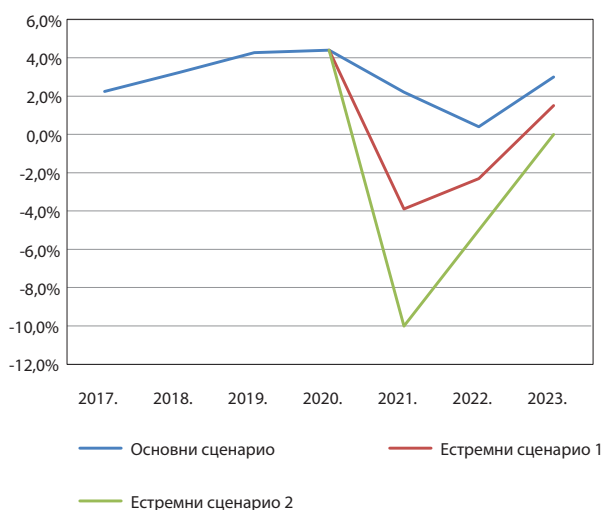
Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.5: Кредитни раст, предузећа

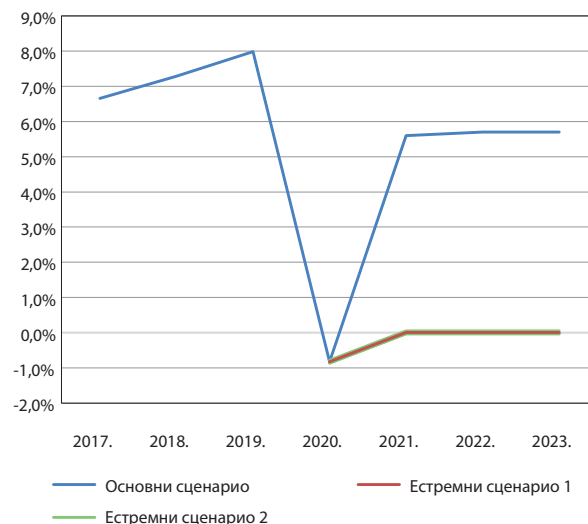
Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.4: Раст цијена некретнина

Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.6: Кредитни раст, становништво

Извор: ЦББиХ

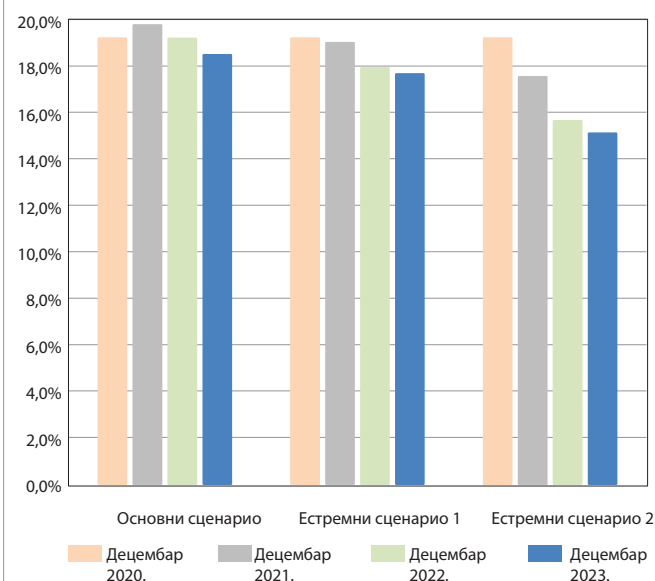
Утицај тестова на стрес на стопу адекватности капитала квантификован је на основу почетног стања на дан 31.12.2020. Иако ће актуелна ситуација с пандемијом КОВИД-19 оставити посљедице по одређене индикаторе у банкарском сектору, попут квалитета кредитног портфела и профитабилности банкарског сектора, при постављеним претпоставкама у основном сценарију банкарски сектор не би претрпио значајније смањење капитализованости у трогодишњем периоду тестирања на стрес. Посматрајући резултате тестирања на стрес по појединачним банкама, поред банке која је и према стварним подацима са краја 2020. године имала стопу адекватности капитала нижу од регулаторног минимума, под претпоставком да банке

не би имале могућност докапитализације, још једна мања банка не би успјела задржати стопу адекватности капитала у прописаним регулаторним оквирима у трећој години основног сценарија, а укупне докапитализацијске потребе ове двије банке би износиле 36,4 милиона КМ. Учешће aktive ових банака у укупној активи банкарског сектора према подацима са краја 2020. године износи свега 5,2%, на основу чега се може констатовати да у ситуацији тренутног шока изазваног пандемијом КОВИД-19 нису идентификовани системски ризици по банкарски сектор у БиХ.

У случају материјализације шокова претпостављених у екстремним сценаријима, банкарски сектор би,

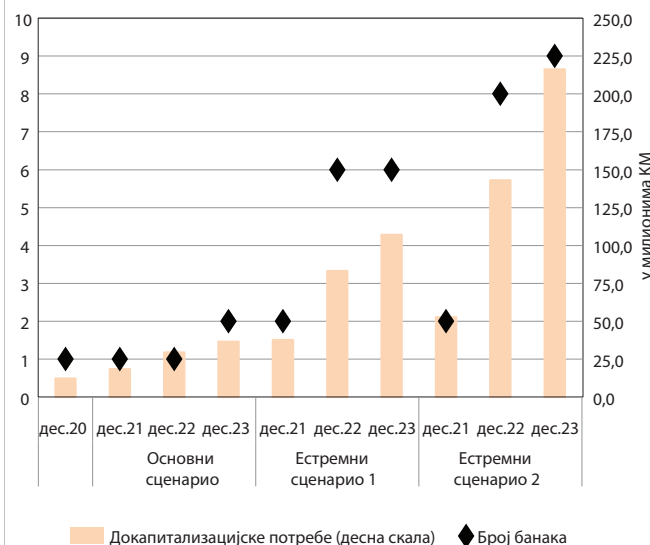
првенствено захваљујући постојећој доброј капиталној основи, био способен да апсорбује претпостављене шокове. У екстремном сценарију 1 стопа адекватности капитала на агрегираном нивоу би се смањила са почетних 19,2% на 17,6% (графикон ТО4.7). У овом сценарију би укупно шест банака дошло у ситуацију да им стопа адекватности капитала буде нижа од регулаторног минимума већ на крају другог периода тестирања на стрес. Укупни капитал неопходан да би се стопе адекватности капитала ових банака вратиле на регулаторни минимум од 12,0% у 2023. години, износио би 107 милиона КМ. У екстремном сценарију 2, стопа адекватности капитала на агрегираном нивоу пала би на 15,1%, а укупно девет банака не би задовољило минимални прописани ниво капитала. Докапитализацијске потребе на нивоу система би износиле 216,2 милиона КМ, што представља 0,6% бруто домаћег производа из 2020. године (графикон ТО4.8). И поред овако снажних шокова који су претпостављени у тестовима на стрес, банкарски систем у цјелини би задржао стабилност.

Графикон ТО4.7: Стопа адекватности капитала банкарског сектора

Извор: ЦББиХ

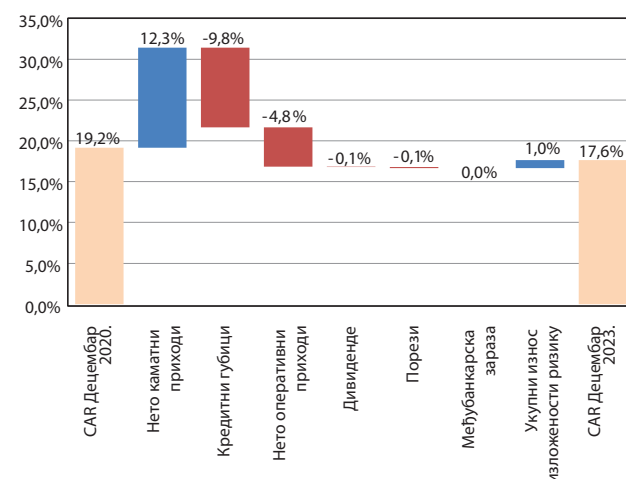
Графикон ТО4.8: Број банака са недостајућим капиталом и докапитализацијске потребе

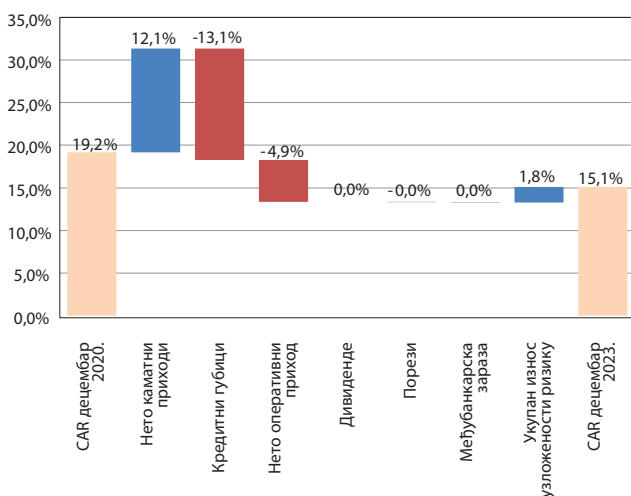
Извор: ЦББиХ

На графиконима ТО4.9 и ТО4.10 приказан је допринос појединих позиција биланса стања и успјеха на промјену стопе адекватности капитала на системском нивоу, кумулативно, у екстремним сценаријима, у периоду од краја 2020. до краја 2023. године.

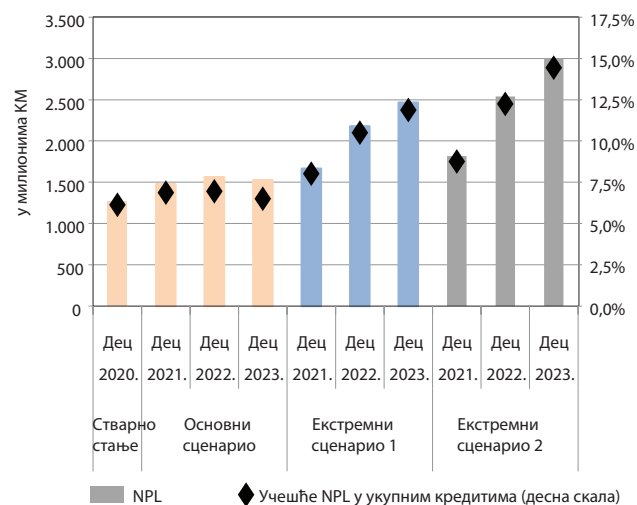
Графикон ТО4.9. Утицај појединачних позиција на стопу адекватности капитала, Екстремни сценарио 1

Извор: ЦББиХ

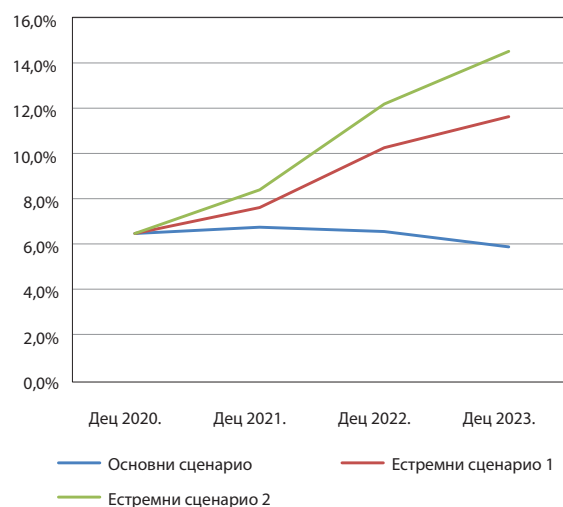
Графикон ТО4.10. Утицај појединачних позиција на стопу адекватности капитала, Екстремни сценарио 2

Извор: ЦББиХ

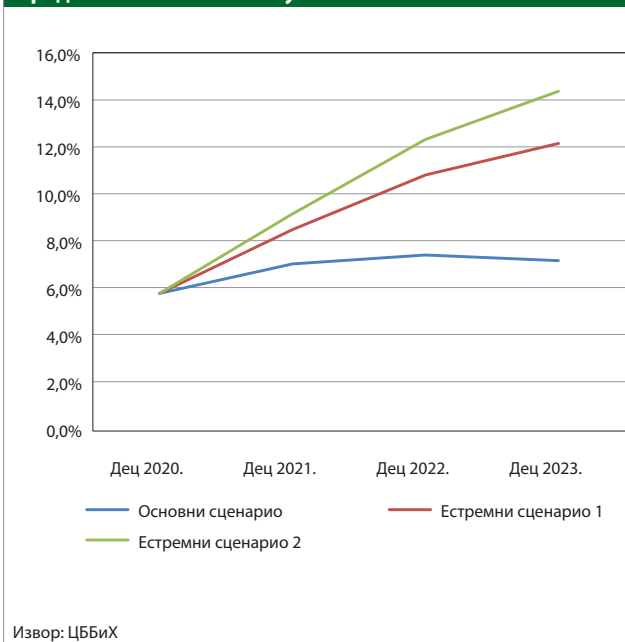
Графикон ТО4.11: Неквалитетни кредити и учешће неквалитетних у укупним кредитима

Извор: ЦББиХ

Кредитни ризик се у тестовима на стрес издваја као најзначајнији ризик у бх. банкарском сектору. Резултати тестова на стрес указују да је квалитет кредитног портфеља веома осјетљив на промјене у макроекономским условима. На пад стопе адекватности капитала у трогодишњем периоду доминантан утицај имају губици по основу раста резервисања услијед погоршања квалитета кредитног портфеља. Индикатор учешће неквалитетних укупним кредитима, као основна мјера кредитног ризика, у прве двије године основног сценарија се благо погоршава те посљедишно расту резервисања за кредитне губитке. Њихов раст је посебно изражен у другом периоду тестирања на стрес, као одгођени ефекат пандемије на раст неквалитетних кредита који је био успорен услијед примјене мораторијума на отплату кредита у претходном периоду. Предвиђени економски опоравак би се одразио позитивно на квалитет кредитног портфеља у трећој години тестирања на стрес, те би у коначници на крају 2023. године основног сценарија учешће неквалитетних у укупним кредитима почело да се смањује у односу на крај 2022. године. У екстремним сценаријима долази до значајног раста нивоа неквалитетних кредита, као и учешћа неквалитетних у укупним кредитима, како у сектору предузећа тако и у сектору становништва. Посљедишно, банке ће морати значајно повећати резервисања за кредитни ризик, што ће се одразити на њихову профитабилност. На графиконима од ТО4.11 до ТО4.13 приказан је квалитет кредитног портфеља по годинама и сценаријима.

Графикон ТО4.12: Учешће неквалитетних у укупним кредитима предузећа

Извор: ЦББиХ

Графикон ТО4.13: Учешће некавалитетних у укупним кредитима становништву

5.2. Небанкарски финансијски сектор

Сектор небанкарских финансијских институција и даље је слабо развијен сегмент финансијског тржишта, с веома скромним учешћем у укупној активи финансијских посредника (табела 5.1). Коронакриза није оставила значајније посљедице у микрокредитном и лизинг сектору, дјелимично и због тога што су ови сектори били третирани привременим мјерама агенција за банкарство. Највећи и најзначајнији сегмент небанкарског финансијског сектора, друштва за осигурање и реосигурање, индиректно су претрпела посљедице пандемије, које се огледају у паду обрачунатих премија у обје категорије осигурања, животног и неживотног.

Пословање микрокредитног сектора у 2020. години карактерише: раст aktive, раст бруто кредитних пласмана, раст капитала, али истовремено и раст вриједности кредита у кашњењу те значајно погоршање финансијског резултата у односу на претходну годину. На крају 2020. године у БиХ је пословало 28 микрокредитних организација (МКО),

од чега 13 микрокредитних фондација (МКФ) и 15 микрокредитних друштава (МКД). У току 2020. године основано је једно ново микрокредитно друштво. Укупна актива микрокредитног сектора на крају 2020. године већа је за 9,0% у односу на 2019. годину, док су кредити забиљежили раст од 10,2% (табела 5.2). Од укупног износа микрокредита, 97,5% је пласирано физичким лицима, при чему је и даље примарно финансирање сектора пољопривреде (30,2%), а затим сектора услужне дјелатности (16,0%) и потреба за становање (15,5%).

У 2020. години, кредити који у отплати касне дуже од једног дана имају учешће од 3,8% у укупном кредитном портфељу. Иако се индикатор ризичности кредитног портфеља микрокредитног сектора налази у оквиру прописаног стандарда од 5,0%, овај индикатор је нешто лошији у односу на претходну годину. Кредити у кашњењу преко 90 дана, такође су благо порасли и чине 0,63% укупног кредитног портфеља. Кашњење клијената у отплати кредитних обавеза углавном је посљедица негативног утицаја пандемије „КОВИД 19“, без обзира што су се привремене мјере за ублажавање негативних економских посљедица и очувања стабилности финансијског сектора примјењивале и на микрокредитне организације.

У структури пасиве, обавезе по узетим кредитима представљају основни извор средстава МКО и биљеже раст од 10,6% у односу на претходну годину. Евидентна је значајнија измјена структуре обавеза по узетим кредитима у односу на претходну годину, која је првенствено резултат измјене рочности у МКО ФБиХ. Финални ефекат је смањење краткорочних обавеза по узетим кредитима за чак 73,1%, и њихово претварање у дугорочне обавезе по узетим кредитима, чији раст је износио 32,6%. Укупни капитал сектора на крају 2020. године забиљежио је повећање од 7,5% у односу на претходну годину, а вишак прихода над расходима износи 209,6 милиона КМ (46,5% укупног капитала) те и даље представља доминантан извор капитала.

Микрокредитни сектор је на крају 2020. године остварио позитиван финансијски резултат у висини од 23,63

Табела 5.2: Поједностављени биланс стања микрокредитних организација**у милионима КМ**

Актива			Пасива		
	2019.	2020.		2019.	2020.
Новчана средства и пласмани другим банкама	71,3	86,5			
Кредити	807,2	889,6	Обавезе по узетим кредитима	517,0	571,8
Резерве за кредитне губитке	-7,7	-14,6	Остале обавезе	52,5	55,0
Остала актива	118,5	116,5	Капитал	419,9	451,2
УКУПНО	989,4	1.078,0	УКУПНО	989,4	1.078,0

Извор: ФБА, АБРС, ЦББиХ

милиона КМ и забиљежио пад профитабилности од 30,5% у односу на 2019. годину. Укупни приходи износили су 177,23 милиона КМ. На слабији раст укупних прихода сектора (4,7%), у поређењу с претходним годинама, доминантан утицај имали су остварени приходи од накнада и остали приходи, чија је вриједност у односу на претходну годину нижа за чак 53,6%. Каматни приходи и даље су доминантан извор прихода сектора, те је и уз све потешкоће у пословању финансијских посредника у 2020. години, остварен њихов раст од 13,0%. Снажном расту каматних прихода у највећој мјери доприносе изразито високе каматне стопе. Просјечна пондерисана ефективна каматна стопа на укупне кредите у ФБиХ у 2020. години је износила 23,98% и у РС-у 23,55%. Нарочито су високе ефективне каматне стопе на краткорочне кредите које су у 2020. години поново забиљежиле повећање у оба бх. ентитета. Укупни расходи микрокредитног сектора износили су 149,96 милиона КМ и забиљежили су повећање од 12,9% у односу на претходну годину. Пораст укупних расхода био је под утицајем раста свих основних ставки расхода, при чему је најснажнији утицај имало повећање трошкова резервирања за кредитне и друге губитке од 7,64 милиона КМ.

У 2020. години евидентна је додатна контракција лизинг сектора, при чему су остварени нешто бољи финансијски индикатори у односу на претходну годину. На крају 2020. године дозволу за рад имала су четири лизинг друштва. Укупна актива лизинг сектора износила је 343,8 милиона КМ и забиљежила је раст од 6,4% у односу на претходну годину. На финансијски лизинг односи се 80,4% вриједности уговора о лизингу, а на послове оперативног лизинга преосталих 19,6%. Вриједност новозакључених уговора финансијског и оперативног лизинга у 2020. износила је 164,8 милиона КМ, што је за 16,4% мање у односу на претходну годину. Сектор лизинга је на крају 2020. године остварио позитиван финансијски резултат у износу од 4,3 милиона КМ. Повратку у профитабилну зону сектора допринио је раст оперативних прихода од 8,7% те значајно смањење трошкова резерви за губитке од 26,1%. Високе трошкове резерви за губитке у претходној години на нивоу сектора, генерисало је једно лизинг друштво, које је у 2020. години престало с радом. Сектор лизинга је генерално веома слабо развијен, а основне активности овог сектора представљају одређени вид супституције класичних банкарских кредита.

На тржишту осигурања није било значајнијих промјена у односу на претходну годину. На крају 2020. године у БиХ је пословало 25 друштва за осигурање и једно друштво за реосигурање. У току године, једно

осигуравајуће друштво припојено је другом, што је знак да постепено долази до консолидације тржишта. Коронакриза је индиректно довела до слабљења активности на тржишту осигурања. Усљед слабије кредитне активности банкарског сектора те погоршања услова на тржишту рада и раста неизвјесности у погледу развоја епидемиолошке ситуације, тренд раста премије осигурања из претходних година је у 2020. години заустављен, а укупна обрачуната премија износила је 756,4 милиона КМ, те је у односу на исти период прошле године забиљежила смањење од 0,8%. Иако је забиљежен пад премије, усљед пада економске активности у земљи, учешће премије у укупном БДП-у остало је на приближно истом нивоу као и претходне године (2,23% БДП-а). Од укупне обрачунате премије, на неживотна осигурања се односи 79,3%, односно 600 милиона КМ.

Слаба заступљеност добровољних врста осигурања и даље представља кључну слабост и лимитирајући фактор развоја тржишта осигурања у БиХ. Најзначајније учешће у укупној премији осигурања и даље има осигурање од аутомобилске одговорности (преко 50,0%). Од значајнијих врста осигурања у категорији неживотног осигурања, изузев раста осигурања од аутомобилске одговорности и осигурања имовине, евидентан је пад осталих врста осигурања. Посебно се истиче пад вриједности премије полица повезаних с осигурањем кредита и јемстава те полица здравственог осигурања и осигурања од незгоде. Обрачуната премија на животна осигурања је износила 156,4 милиона КМ и забиљежила је смањење од 1,3% у односу на претходну годину. Укупне бруто исплаћене штете износе 309,8 милиона КМ и чине 41,0% укупне обрачунате премије.

Према подацима ЦББиХ, осигуравајућа друштва значајан дио имовине држе у високоликвидним и нискоризичним видовима имовине. На рачунима комерцијалних банака, осигуравајућа друштва су држала 33,0% укупне активе у различитим формама депозита. Инвестиције у хартије од вриједности износиле су 21,9% укупне активе, при чему се 73,6% инвестиција у хартије од вриједности односи на владине хартије од вриједности.

У 2020. години дозволу за рад је имало 35 инвестиционих фондова, од чега 16 у ФБиХ и 19 у РС. Од укупно 35 инвестиционих фондова, 23 су отворени инвестициони фондови, док су 12 фондова затворени инвестициони фондови. Укупна вриједност нето имовине инвестиционих фондова на крају 2020. године износила је 811,1 милион КМ и мања је за 41 милион КМ или 4,8% у односу на крај претходне године.

Укупан промет на бх. берзама у 2020. години је забиљежио раст вриједности промета. Укупан промет износио је 1.275,1 милион КМ и у односу на исти период прошле године већи је за 372 милиона КМ или 41,2%. Од укупног промета на Сарајевској берзи (SASE) остварено је 541,1 милион КМ, односно 42,3%, а на Бањалучкој берзи (BLSE) 734,0 милиона КМ или 57,7%. У 2020. години Сарајевска берза је забиљежила повећање промета за 25,6% или за 110,1 милион КМ док је промет на Бањалучкој берзи порастао за 261,9 милиона КМ или 55,5%.

Раст промета на бх. берзама у 2020. години у значајној мјери је генерисан снажнијим активностима на примарном тржишту дужничких инструмената. Сектор владе, као главни покретач активности у овом сегменту тржишта, у великој мјери је повећао интензитет задуживањана домаћем тржишту капитала под притиском појачаних потреба за осигурањем финансијске помоћи домаћим секторима у превазилажењу негативних посљедица пандемије коронавируса. Укупна тржишна капитализација у БиХ на крају 2020. године износи 9.312 милиона КМ и готово је непромијењена у односу на претходну годину (-0,6%), међутим, на берзама су евидентна опречна кретања. Смањење тржишне капитализације на SASE износило је 278 милиона КМ (5,9%), док је повећање тржишне капитализације на BLSE износило 225 милиона КМ (5,0%) у односу на крај 2019. године.

6. Финансијска инфраструктура

6.1. Платни системи

Централна банка БиХ је у 2020. години успјешно извршавала своју законску обавезу одржавања одговарајућих платних система. Платни промет се одвијао несметано кроз системе жиро клиринга и бруто поравнања у реалном времену (RTGS). Одржавани су Централни регистар кредита (ЦРК) и Јединствени регистар рачуна пословних субјеката (ЈРРПС), а реализација трансакција путем међународног клиринга плаћања с иностранством се одвијала несметано. Током година, платни системи се континуирано дограђују ради испуњавања свих неопходних технолошких и сигурносних стандарда, а највећи искорак је направљен у 2019. години када је жиро клиринг систем усклађен с начином рада у Европској унији (ЕУ) те је на тај начин створена претпоставка за бржу интеграцију платних система ЦББиХ у ЕУ токове.

У току 2020. године забиљежен је незнатан раст броја трансакција али истовремено и пад укупне вриједности свих трансакција кроз платне системе жиро клиринга и RTGS-а. Укупна вриједност међубанкарских трансакција у платном промету у 2020. смањена је за 14,5%, што би могла бити посљедица смањења економске активности у земљи узроковане кризом која је изазвана избијањем пандемије коронавируса. Укупан број трансакција је већи за 0,4% у односу претходну годину. Првих десет банака у БиХ по обиму трансакција је у 2020. години учествовало у укупном броју RTGS и жиро клиринг међубанкарских трансакција са 73,33%, што је незнатно повећање у односу на 2019. годину. С друге стране, смањено је учешће првих десет банака у укупној вриједности трансакција са 78,94% у 2019. години на 76,24% у 2020. години.

Табела 6.1: Трансакције у међубанкарском платном промету

Година	Укупан број трансакција,	Укупан промет,	Просјечни дневни промет,	БДП/просјечан дневни промет
2005.	22,9	36.195	140,3	122
2006.	24,9	47.728	185,0	104
2007.	28,4	60.193	234,2	93
2008.	29,6	70.345	272,7	91
2009.	29,0	64.458	251,8	95
2010.	31,8	67.779	263,7	94
2011.	32,5	76.653	298,3	87
2012.	33,8	81.533	318,5	81
2013.	35,8	76.605	298,1	88
2014.	37,9	87.859	341,9	79
2015.	39,1	85.106	326,1	87
2016.	40,0	88.380	338,6	86
2017.	41,1	96.243	370,2	85
2018.	42,3	102.670	393,4	83
2019.	43,6	123.046	471,4	74
2020.	43,8	105.132	398,2	85

Извор: ЦББиХ, БХАС

Табела 6.2. Концентрација трансакција у међубанкарском платном промету (HHI)

Период	10 банака са највећим учешћем	
	Број трансакција	Вриједност трансакција
Децембар 2008.	1.271	1.381
Децембар 2009.	1.233	1.413
Децембар 2010.	1.256	1.346
Децембар 2011.	1.230	1.287
Децембар 2012.	1.278	1.295
Децембар 2013.	1.337	1.378
Децембар 2014.	1.350	1.310
Децембар 2015.	1.314	1.305
Децембар 2016.	1.307	1.322
Децембар 2017.	1.320	1.349
Децембар 2018.	1.344	1.335
Децембар 2019.	1.397	1.471
Децембар 2020.	1.352	1.249

Извор: ЦББиХ

Пад вриједности укупних трансакција у платном промету у 2020. години и спорија циркулација новца довела је до повећања броја дана који су потребни да би се извршиле трансакције у вриједности годишњег номиналног БДП-а (табела 6.1.). Тренд опадања броја унутарбанкарских трансакција и повећања броја међубанкарских трансакција је настављен и у 2020. години. Иако је број унутарбанкарских трансакција смањен за 5,2%, а међубанкарских повећан за 0,3% у односу на исти период прошле године, унутарбанкарске трансакције су и даље доминантне у односу на укупан број трансакција са 55,0% (53,9 милиона трансакција), док је учешће броја међубанкарских трансакција 45,0% (43,7 милиона трансакција). Вриједност унутарбанкарских трансакција у 2020. години је износила 100,4 милијарде КМ или 49% од укупне вриједности платног промета, док је вриједност међубанкарских трансакција износила 105 милијарди КМ или 51,0%.

У табели 6.2. приказане су вриједности Herfindahl-Hirschmanovog indeksa (HHI¹⁹) који илуструје концентрацију укупног броја и вриједности међубанкарских трансакција у платном промету за 10 банака с највећим учешћем у оба платна система (жиро клиринг и RTGS). Иако се већина међубанкарског платног промета одвија између мањег броја великих банака, вриједности HHI индекса указују на умјерену концентрацију међубанкарских платних трансакција и непостојање системских ризика у платним системима. У 2020. години забиљежено је смањење HHI индекса како

према броју, тако и према вриједности трансакција за десет банака с највећим учешћем у платном промету, што указује на мањи ризик концентрације.

ЦББиХ је у 2020. години наставила одржавати ЦРК, који је током године у реалном времену ажурирало 77 институција, чиме се финансијским институцијама корисницима ове базе података обезбјеђују подаци о кредитној историји и тренутној задужености њихових постојећих или потенцијалних клијената и на тај начин омогућава да квалитетније процијене ризике приликом доношења одлука о одобравању пласмана. ЦББиХ је такође наставила одржавати и Јединствени регистар рачуна пословних субјеката (ЈРРПС) у БиХ у којем је на крају 2020. године било евидентирано 240.131 активних и 97.410 блокираних рачуна. Након надоградње система крајем 2018. године, ЈРРПС садржи све рачуне пословних субјеката који платни промет у БиХ обављају преко рачуна отворених у банкама и ЦББиХ. ЈРРПС првенствено користи комерцијалним банкама, порезним органима, органима управе, органима за провођење закона те осталим нивоима власти приликом откривања финансијских структура и трансакција које компаније и појединци могу искористити на незаконит начин, нпр. за избегавање плаћања пореза, прање новца и сл. Регистар, такође, пружа информације свим правним и физичким лицима која наплату својих потраживања морају тражити принудним путем преко овлашћених институција.

Међународни клиринг плаћања између банака из БиХ и Републике Србије настављен је и у 2020. години, те је кроз систем извршено укупно 10.622 платна налога чија је вриједност била 235,1 милион евра, што указује на активно кориштење ове платформе за поравнање платних трансакција.

¹⁹ HHI је мјера концентрације и рачуна се као сума квадрата појединачних учешћа у посматраном сегменту. Индекс испод 1.000 поена указује на неконцентрисаност, од 1.000 до 1.800 поена умјерену, од 1.800 до 2.600 поена на високу концентрацију, преко 2.600 се сматра веома високом концентрацијом до максималних 10.000 када је концентрација монополска.

6.2. Регулаторни оквир

За наставак хармонизације регулаторног оквира изузетно је важно усвајање новог Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине који је ступио на снагу дана 17. јуна 2020. године („Службени гласник БиХ”, бр. 32/20). У односу на претходни закон, у новом закону истичу се три важне измјене: обавеза чланства у програму осигурања депозита за сваку банку којој је издата дозвола за рад од надлежне агенције за банкарство; увођење новог мандата Агенцији за осигурање депозита БиХ, да средствима Фонда за осигурање депозита учествује у процесу реструктурисања банака у одређеним случајевима дефинисаним овим законом и законима о банкама; скраћење рока за исплату депонената услед одузимања дозволе за рад банци чланици на 20 радних дана умјесто досадашњих 90 дана.

У 2020. години ступили су на снагу нови регулаторни прописи који се односе на пословање банака: одлуке агенција за банкарство о управљању кредитним ризиком и утврђивању очекиваних кредитних губитака којима се прописују правила за управљање кредитним ризиком, начин распоређивања изложености у нивое кредитног ризика и утврђивање очекиваних кредитних губитака те прихватљив колатерал за потребе утврђивања очекиваних кредитних губитака и ограничења највеће допуштене изложености у односу на признати капитал.

Агенције за банкарство су крајем марта 2020. године донијеле одлуке о привременим мјерама које банке примјењују с циљем ублажавања негативних економских посљедица узрокованих појавом коронавируса. Банкама је омогућено да одобравају олакшице клијентима који су директно или индиректно погођени негативним ефектима пандемије у виду мораторијума, односно одгађање плаћања кредитних обавеза. Истовремено, прописана су правила за управљање кредитним ризиком и подузимање превентивних мјера с циљем очувања капитала, које укључују задржавање добити из 2019. године, одгоду или отказивање исплате дивиденде и бонуса те могућност кориштења заштитног слоја капитала. Након истека шест мјесеци, новим одлукама о привременим мјерама пролонгиран је период у коме клијенти подносе захтјеве за олакшицама у отплати кредита банкама, до краја 2020. године. У току 2021. године рокови за подношење захтјева клијената су

пролонгирани до краја првог полугодишта, уз коначан истек мјера с крајем 2021. године. Одлуке о привременим мјерама донесене су и за микрокредитне организације и лизинг друштва.

Поред привремених мјера, у циљу очувања пословања и финансијског здравља банака за вријеме трајања пандемије коронавируса, агенције за банкарство су у току 2020. године донијеле одлуке којима су релаксирани минимални захтјеви за управљање девизним ризиком и ризиком ликвидности те критеријуми у погледу минималне стопе резервисања за очекиване кредитне губитке за дугорочне изложености одобрене за вријеме пандемије у циљу подстицања привредног раста и развоја и смањења незапослености у земљи. У 2021. години, агенције су наставиле процес усклађивања банкарске регулативе и надзора над банкама у БиХ са регулаторним оквиром ЕУ.

У септембру 2020. године, потписан је Меморандум о разумијевању између Хрватске народне банке (ХНБ) и Агенције за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (ФБА), Агенције за банкарство Републике Српске (АБРС) и Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ). Овај меморандум заправо је одређени вид надоградње на претходни Споразум о сарадњи и размјени информација у области надзора над пословањем банака, који је постигнут још 2003. године, а представља платформу за унапређење и проширење сарадње надлежних институција након уласка Републике Хрватске у механизам девизног курса (ERM II).

Застој у функционисању Комисије за вриједносне папире у ФБиХ, који датира из 2019. године, није се успио превазићи у току 2020. године. Почетком јула 2021. на Представничком дому Парламента ФБиХ именовани су чланови Комисије, што би могло представљати назнаку скорог рјешења овог питања.

Статистички додатак

Табела А1: Промјене сувереног рејтинга

Држава	Датум промјене	Standard & Poor's рејтинг		
		Дугорочни	Изглед	Краткорочни
Грчка	до 2009.	A	Стабилан	A-1
	09.01.2009.	A	Негативан, посматрање	A-1
	14.01.2009.	A	Стабилан	A-2
	07.12.2009.	A	Негативан, посматрање	A-2
	16.12.2009.	BBB+	Негативан, посматрање	A-2
	16.03.2010.	BBB+	Негативан	A-2
	27.04.2010.	BB+	Негативан	B
	02.12.2010.	BB+	Негативан, посматрање	BB+
	29.03.2011.	BB-	Негативан, посматрање	B
	09.05.2011.	B	Негативан, посматрање	C
	13.06.2011.	CCC	Негативан	C
	27.07.2011.	CC	Негативан	C
	05.02.2012.	CCC	Стабилан	C
	27.02.2012.	SD	НМ	SD
	02.05.2012.	CCC	Стабилан	C
	07.08.2012.	CCC	Негативан	C
	05.12.2012.	SD	-	SD
	18.12.2012.	B-	Стабилан	B
	28.01.2015.	B-	Негативан, посматрање	B
	15.04.2015.	CCC+	Негативан	C
	22.01.2016.	B-	Стабилан	B
	19.01.2018.	B	Позитиван	B
	25.06.2018.	B+	Позитиван	B
	25.11.2019.	BB-	Позитиван	B
	24.04.2020.	BB-	Стабилан	B
	23.04.2021.	BB	Позитиван	B
Ирска	до 2009.	AAA	Стабилан	A-1+
	09.01.2009.	AAA	Негативан	A-1+
	30.03.2009.	AA+	Негативан	A-1+
	08.06.2009.	AA	Негативан	A-1+
	24.08.2010.	AA-	Негативан	A-1+
	23.11.2010.	A	Негативан, посматрање	A-1
	02.02.2011.	A-	Негативан, посматрање	A-2
	01.04.2011.	BBB+	Стабилан	A-2
	05.12.2011.	BBB+	Негативан, посматрање	A-2
	13.01.2012.	BBB+	Негативан	A-2
	11.02.2013.	BBB+	Стабилан	A-2
	07.12.2013.	BBB+	Позитиван	A-2
	06.06.2014.	A-	Позитиван	A-2
	05.12.2014.	A	Стабилан	A-1
	05.06.2015.	A+	Стабилан	A-1
	29.11.2019.	AA-	Стабилан	A-1+
Португал	до 2009.	AA-	Стабилан	A-1+
	13.01.2009.	AA-	Негативан, посматрање	A-1+
	21.01.2009.	A+	Стабилан	A-1
	07.10.2009.	A+	Негативан	A-1
	27.04.2010.	A-	Негативан	A-2
	30.11.2010.	A-	Негативан, посматрање	A-2
	24.03.2011.	BBB	Негативан, посматрање	A-2
	29.03.2011.	BBB-	Негативан	A-3
	05.12.2011.	BBB-	Негативан, посматрање	A-3
	13.01.2012.	BB	Негативан	B
	06.03.2013.	BB	Стабилан	B
	05.07.2013.	BB	Негативан	B
	09.05.2014.	BB	Стабилан	B
	20.03.2015.	BB	Позитиван	B
	18.09.2015.	BB+	Стабилан	B
	15.09.2017.	BBB-	Стабилан	A-3
	15.03.2019.	BBB	Стабилан	A-2
	13.09.2019.	BBB	Позитиван	A-2
	24.04.2020.	BBB	Стабилан	A-2

Табела А1: Промјене сувереног рејтинга

Држава	Датум промјене	Standard & Poor's рејтинг		
		Дугорочни	Изглед	Краткорочни
Шпанија	до 2009.	AAA	Стабилан	A-1+
	12.01.2009.	AAA	Негативан, посматрање	A-1+
	19.01.2009.	AA+	Стабилан	A-1+
	09.12.2009.	AA+	Негативан	A-1+
	28.04.2010.	AA	Негативан	A-1+
	05.12.2011.	AA-	Негативан, посматрање	A-1+
	13.01.2012.	A	Негативан	A-1
	26.04.2012.	BBB+	Негативан	A-2
	10.10.2012.	BBB-	Негативан	A-3
	23.05.2014.	BBB	Стабилан	A-2
	02.10.2015.	BBB+	Стабилан	A-2
	01.04.2017.	BBB+	Позитиван	A-2
	23.03.2018.	A-	Позитиван	A-2
	20.09.2019.	A	Стабилан	A-1
	18.09.2020.	A	Негативан	A-1
Италија	до 2009.	A+	Стабилан	A-1+
	20.05.2011.	A+	Негативан	A-1+
	20.09.2011.	A	Негативан	A-1
	05.12.2011.	A	Негативан, посматрање	A-1
	13.01.2012.	BBB+	Негативан	A-2
	09.07.2013.	BBB	Негативан	A-2
	05.12.2014.	BBB-	Стабилан	A-3
	27.10.2017.	BBB	Стабилан	A-2
	26.10.2018.	BBB	Негативан	A-2
	23.10.2020.	BBB	Стабилан	A-2
Кипар	до 2009.	A+	Стабилан	A-1
	21.07.2010.	A+	Негативан, посматрање	A-1
	16.11.2010.	A	Негативан	A-1
	30.03.2011.	A-	Негативан	A-2
	29.07.2011.	BBB	Негативан, посматрање	A-2
	12.08.2011.	BBB+	Негативан, посматрање	A-2
	27.10.2011.	BBB	Негативан, посматрање	A-3
	13.01.2012.	BB+	Негативан	B
	01.08.2012.	BB	Негативан, посматрање	B
	17.10.2012.	B	Негативан, посматрање	B
	20.12.2012.	CCC+	Негативан	C
	21.03.2013.	CCC	Негативан	C
	10.04.2013.	CCC	Стабилан	C
	28.06.2013.	SD	-	SD
	03.07.2013.	CCC+	Стабилан	C
	29.11.2013.	CCC+	Стабилан	B
	25.04.2014.	B	Позитиван	B
	24.10.2014.	B+	Стабилан	B
	27.03.2015.	B+	Позитиван	B
	25.09.2015.	BB-	Позитиван	B
	18.03.2017.	BB+	Стабилан	B
	15.09.2017.	BB+	Позитиван	B
	14.09.2018.	BBB-	Стабилан	A-3

Извор: Standard & Poor's

Табела А2: Индекс цијена некретнина (2015=100)

		Сарајево	Мостар	Зеница	Тузла	УКУПНО
2006.	Q1	69	72	53		68
	Q2	74	71	49		71
	Q3	73	70	52		70
	Q4	80	60	55		74
2007.	Q1	87	73	56		83
	Q2	98	76	67		93
	Q3	108	73	72		98
	Q4	117	77	74		105
2008.	Q1	125	85	78	95	112
	Q2	133	82	84	98	119
	Q3	132	83	88	106	120
	Q4	138	87	99	107	126
2009.	Q1	129	104	101	97	120
	Q2	120	101	100	100	114
	Q3	115	105	100	107	112
	Q4	111	104	93	115	109
2010.	Q1	111	100	99	112	108
	Q2	111	110	101	110	110
	Q3	107	104	99	105	106
	Q4	106	106	107	104	106
2011.	Q1	105	107	105	97	105
	Q2	105	103	107	89	103
	Q3	104	98	102	91	102
	Q4	105	104	102	89	103
2012.	Q1	105	112	101	102	106
	Q2	104	101	109	96	103
	Q3	101	104	95	94	100
	Q4	100	101	103	96	100
2013.	Q1	101	108	105	93	102
	Q2	99	109	104	90	100
	Q3	98	105	97	94	99
	Q4	97	109	106	90	99
2014.	Q1	98	104	98	95	99
	Q2	96	102	97	93	97
	Q3	98	94	99	99	98
	Q4	98	96	101	92	98
2015.	Q1	98	101	100	98	99
	Q2	101	99	99	101	101
	Q3	99	103	102	100	100
	Q4	102	97	99	100	101
2016.	Q1	99	94	97	96	98
	Q2	100	97	104	99	100
	Q3	102	114	101	96	104
	Q4	103	113	104	98	104
2017.	Q1	104	110	104	97	104
	Q2	104	96	105	97	103
	Q3	104	104	104	103	104
	Q4	107	93	105	100	104
2018.	Q1	108	103	103	100	106
	Q2	109	110	102	100	108
	Q3	109	104	102	102	107
	Q4	109	106	102	104	108
2019.	Q1	111	105	106	103	110
	Q2	113	110	109	109	112
	Q3	112	109	113	109	112
	Q4	115	108	107	108	113
2020.	Q1	117	109	112	110	115
	Q2	117	122	125	103	117
	Q3	117	113	123	118	117
	Q4	118	106	121	117	117

Извор: ЦББиХ

Напомена: У односу на индекс цијена некретнина приказан у Извјештају за 2019. годину промијењен је базни период.

Табела А3: Главне ставке спољнотрговинске размјене роба

Назив	Вриједност извоза, милиони BAM	Вриједност извоза, милиони BAM	Индекс извозних цијена	Номинални раст извоза, у %	Промијена вриједности извоза (у процентним поенима)	
	2019.	2020.	I - XII 2020 I - XII 2019	4 = 2/1	Цјеновни ефекат	Ефекат обима извоза
	1	2	3	4 = 2/1	5	6
Базни метали и производи од базних метала	2.100,1	1.740,0		-17,1		
Од чега: Жељезо и челик	575,5	458,5	93,0	-20,3	-7,0	-13,3
Производи од жељеза и челика	780,1	723,4	96,0	-7,3	-4,0	-3,3
Алуминијум и производи од алуминијума	542,9	363,1	95,5	-33,1	-4,3	-29,2
Машине, апарати, механички и електрични уређаји	1.590,2	1.582,7		-0,5		
Машине, апарати и механички уређаји, котлови; њихови дијелови	804,3	768,5	98,1	-4,4	-1,9	-2,5
Електричне машине и опрема и њихови дијелови; апарати за снимање или репродукцију звука, телевизијски апарати за снимање или репродукцију слике и звука и дијелови и прибор за те производе	785,9	814,1	102,0	3,6	2,0	1,6
Разни производи	1.114,8	1.127,4		1,1		
Од чега: Намјештај; носачи мадраца; опрема за кревете и слични производи; свјетилке и друга расвјетна тијела која нису споменута нити укључена на другом мјесту; свијетлећи знакови, освјетљене плочице са натписом; монтажне зграде	1.007,3	1.021,6	101,0	1,4	1,0	0,4
Производи минералног поријекла	1.070,0	870,2		-18,7		
Од чега: Минерална горива, минерална уља и производи њихове дестилације; електрична енергија; битуменске твари; минерални воскови	929,2	713,8	93,2	-23,2	-6,8	-16,4
Производи хемијске индустрије или сродних индустрија	936,5	783,0		-16,4		
Аноргански хемијски производи; органски и аноргански једињења племенитих метала, метала који се ријетко налазе, радиоактивних елемената и изотопа	622,4	506,3	90,0	-18,7	-10,0	-8,7
Дрво и производи од дрвета	756,3	718,3		-5,0		
Дрво и производи од дрвета; дрвени угаљ	751,8	714,0	98,2	-5,0	-1,8	-3,2
	Вриједност увоза, милиони BAM	Вриједност увоза, милиони BAM	Индекс увозних цијена	Номинални раст увоза, у %	Промијена вриједности увоза (у процентним поенима)	
	2019.	2020.	I - XII 2020 I - XII 2019		Цјеновни ефекат	Ефекат обима увоза
Производи минералног поријекла	2.882,3	1.747,2		-39,4		
Од чега: Минерална горива, минерална уља и производи њихове дестилације; електрична енергија; битуменске твари; минерални воскови	2.731,8	1.638,5	90,0	-40,0	-10,0	-30,0
Машине, апарати, механички и електрични уређаји	2.758,6	2.516,5		-8,8		
Машине, апарати и механички уређаји, котлови; њихови дијелови	1.603,6	1.349,5	95,4	-15,8	-4,6	-11,2
Електричне машине и опрема и њихови дијелови; апарати за снимање или репродукцију звука, телевизијски апарати за снимање или репродукцију слике и звука и дијелови и прибор за те производе	1.155,0	1.166,9	101,0	1,0	1,0	0,0
Базни метали и производи од базних метала	2.152,7	1.997,9		-7,2		
Жељезо и челик	621,7	554,8	96,3	-10,8	-3,7	-7,1
Од чега: Производи од жељеза и челика	510,9	491,9	98,2	-3,7	-1,8	-2,0
Алуминијум и производи од алуминијума	411,8	371,7	92,2	-9,7	-7,8	-2,0
Производи хемијске индустрије или сродних индустрија	1.752,5	1.681,8	98,2	-4,0	-1,8	-2,2
Аноргански хемијски производи; органски и аноргански једињења племенитих метала, метала који се ријетко налазе, радиоактивних елемената и изотопа	150,9	68,4	86,0	-54,6	-14,0	-40,6
Фармацеутски производи	632,9	665,9	103,0	5,2	3,0	2,2
Етерична уља и смоле; парфимеријски, козметички или тоалетни производи	245,9	213,3	95,3	-13,2	-4,7	-8,5
Разни производи хемијске индустрије	169,5	190,7	105,0	12,5	5,0	7,5
Прехрамбене прерађевине	1.658,4	1.603,8		-3,3		
Производи од житарица, брашна, скроба или млијека; посластичарски производи	231,9	231,0	99,1	-0,4	-0,9	0,5
Разни прехрамбени производи	285,3	295,9	102,2	3,7	2,2	1,5
Пића, алкохоли и сирће	357,0	308,1	97,0	-13,7	-3,0	-10,7
Остаци и отпаци од прехрамбене индустрије; припремљена животињска храна	197,2	193,1	98,3	-2,1	-1,7	-0,4

Извор: БХАС

Табела А4: Индикатори финансијског здравља

Период	Број банака	Капитал			Квалитет aktive			Профитабилност				Ликвидност				Девизни ризик		
		Основни капитал према укупном износу изложености ризику	Регулаторни капитал према укупном износу изложености ризику	Капитал према укупној активи	Неквалитетна актива према укупној активи	Неквалитетни кредити умањени за резервисања према основном капиталу	Неквалитетни кредити према укупним кредитима	Поврат на просјечну активу	Поврат на просјечни капитал	Нето приход од камата према укупном приходу	Некаматни расходи према укупном приходу	Ликвидна средства према укупним средствима	Ликвидна средства према краткорочним финансијским обавезама	Депозити према кредитима	Краткорочне финансијске према укупним финансијским обавезама	Индексирани и кредити у страним валутама према укупним кредитима	Обавезе у страним валутама према укупним финансијским обавезама	Нето отворена позиција
2009.	30	12,39	16,07	10,72	3,92	25,46	5,87	0,09	0,84	61,54	97,38	30,94	52,95	85,57	66,10	73,89	69,17	1,70
2010.	29	12,64	16,17	11,77	8,14	42,01	11,42	-0,60	-5,49	60,06	108,96	28,99	49,71	86,26	66,85	70,05	66,97	4,37
2011.	29	13,57	17,07	13,61	8,79	25,92	11,80	0,67	5,78	63,87	86,52	27,19	46,67	84,89	68,14	66,86	66,16	15,99
2012.	28	14,06	17,00	14,21	10,26	30,05	13,47	0,60	4,91	63,67	87,35	25,43	44,05	84,38	67,92	63,14	65,24	5,35
2013.	27	15,23	17,84	14,37	11,42	30,97	15,12	-0,18	-1,42	62,29	101,22	26,38	46,23	87,17	67,26	62,87	63,77	6,69
2014.	26	14,35	16,26	14,38	10,55	27,92	14,17	0,65	5,16	61,59	85,74	26,78	46,14	92,42	68,46	62,26	62,68	10,23
2015.	26	13,76	14,86	14,10	10,14	26,88	13,71	0,30	2,03	62,04	94,53	26,48	44,04	96,89	70,69	67,09	60,29	8,97
2016.	23	15,03	15,82	14,35	8,43	18,48	11,78	1,08	7,30	60,40	80,75	27,21	44,09	101,73	72,82	62,57	57,43	1,67
2017.	23	14,77	15,68	14,01	7,16	14,35	10,05	1,46	10,17	58,31	73,34	28,37	44,31	105,06	75,17	60,06	55,15	-0,23
2018.	23	16,49	17,53	13,18	6,27	12,15	8,77	1,31	9,65	58,83	74,00	29,74	44,66	109,59	77,34	56,66	53,28	2,24
2019.	23	17,47	18,02	12,84	5,25	9,91	7,41	1,37	10,44	56,79	71,04	29,64	45,53	112,71	75,33	53,87	50,67	3,53
2020.	23	18,08	19,18	12,52	4,03	7,83	6,12	0,76	6,01	56,03	83,00	29,11	42,75	120,71	78,51	53,95	48,12	4,43

Извор: ЦББиХ

Табела А5: Статусне промјене у банкама у периоду 2001.-2020. године

Број	Банка	Врста промјене	Датум промјене
1	Sparkasse Bank д.д. Сарајево АБС банка д.д. Сарајево Шех-ин банка д.д. Зеница	АБС банка д.д. Сарајево промијенила име у Sparkasse Bank д.д. Сарајево Постала чланица Steiermaerkische Bank und Sparkassen AG, Erste Group Припојена АБС банци д.д. Сарајево	Q3 2009 Q4 2006 Q2 2002
2	Bosna Bank International (BBI) д.д. Сарајево		
3	Привредна банка Сарајево д.д. Сарајево БОР банка д.д. Сарајево Привредна банка Сарајево д.д. Сарајево	БОР банка д.д. Сарајево промијенила име у Привредна банка Сарајево д.д. Сарајево БОР банци д.д. Сарајево припојена Привредна банка Сарајево д.д. Сарајево Привредна банка Сарајево д.д. Сарајево припојена БОР банци д.д. Сарајево	Q1 2017 Q4 2016 Q4 2016
4	UniCredit Bank д.д. Мостар UniCredit Загребачка банка БиХ д.д. Мостар Загребачка банка БХ д.д. Мостар Универзал банка д.д. Сарајево HVB Central Profit банка д.д. Сарајево HVB банка д.д. Сарајево Central Profit банка д.д. Сарајево Травничка банка д.д. Травник	UniCredit Загребачка банка БиХ промијенила име у UniCredit Bank д.д. Мостар Спајање са Универзал банком д.д. Сарајево у UniCredit Zagrebačku banku BiH Спајање са Загребачком банком ВХ д.д. Мостар у UniCredit Zagrebačku banku BiH HVB Central profit banka Сарајево припојена UniCredit Zagrebačkoj banci BiH Спајање са Central Profit банком у HVB Central Profit banku д.д. Сарајево Спајање са HVB банком д.д. Сарајево у HVB Central Profit банку д.д. Сарајево Припојена Central Profit банци д.д. Сарајево	Q1 2008 Q3 2004 Q3 2004 Q1 2008 Q4 2004 Q4 2004 Q4 2002
5	UniCredit Bank а.д. Бања Лука Нова Бањалучка банка а.д. Бања Лука Бањалучка банка а.д. Бања Лука	Нова Бањалучка банка а.д. Бања Лука промијенила име Припојена HVB групацији, наставила пословање као засебно правно лице Приватизована и промијенила име у Нова Бањалучка банка а.д. Бања Лука	Q2 2008 Q4 2005 Q1 2002
6	Addiko Bank д.д. Сарајево Нуро Alpe Adria Bank д.д. Мостар	Нуро Alpe Adria Bank д.д. Мостар промијенила име и сједиште	Q4 2016
7	Addiko Bank а.д. Бања Лука Нуро Alpe Adria Bank а.д. Бања Лука Кристал банка а.д. Бања Лука	Нуро Alpe Adria Bank а.д. Бања Лука промијенила име Кристал банка а.д. Бања Лука промијенила име	Q4 2016 Q3 2003
8	АСА банка д.д. Сарајево Инвестиционо комерцијална банка (ИКБ) д.д. Зеница МОЈА банка д.д. Сарајево ФИМА банка д.д. Сарајево ВАБА банка д.д. Сарајево Валидус банка д.д. Сарајево Љубљанска банка д.д. Сарајево	ИКБ д.д. Зеница промијенила сједиште и назив у АСА банка д.д. Сарајево МОЈА банка д.д. Сарајево припојена Инвестиционо комерцијалној банци д.д. Зеница Промијенила име у МОЈА банка д.д. Сарајево Промијенила име у ФИМА банка д.д. Сарајево Промијенила име у ВАБА банка д.д. Сарајево Основана Валидус банка преузела дио активе и пасиве Љубљанске банке д.д. Сарајево	Q4 2016 Q3 2016 Q4 2010 Q3 2007 Q1 2007 Q3 2006
9	Комерционално инвестициона банка (КИБ) д.д. Велика Кладуша		
10	НЛБ Банка д.д. Сарајево НЛБ Тузланска банка д.д. Тузла Тузланска банка д.д. Тузла Comersecbank банчна скупина НЛБ д.д. Сарајево	НЛБ Тузланска банка д.д. Тузла промијенила сједиште и име у НЛБ Банка д.д. Сарајево Тузланска банка д.д. Тузла промијенила име у НЛБ Тузланска банка д.д. Тузла Припојена Тузланској банци д.д. Тузла	Q1 2012 Q3 2006 Q3 2006
11	НЛБ Банка а.д. Бања Лука НЛБ Развојна банка а.д. Бања Лука ЛХБ банка а.д. Бања Лука Развојна банка југоисточне Европе а.д. Бања Лука	НЛБ Развојна банка а.д. Бања Лука промијенила име у НЛБ а.д. Бања Лука Спајање са Развојном банком југоисточне Европе у НЛБ Развојна банка а.д. БЛ Спајање са ЛХБ банком а.д. Бања Лука у НЛБ Развојну банку а.д. Бања Лука	Q4 2015 Q2 2006 Q2 2006
12	Raiffeisen Bank д.д. БиХ, Сарајево Raiffeisen Bank НРВ д.д. Мостар	Припојена Raiffeisen банци д.д. Сарајево	Q1 2003
13	ProCredit Bank д.д. Сарајево	Microenterprise bank д.д. Сарајево промијенила име у ProCredit Bank	Q4 2003
14	ZiraatBank ВН д.д. Сарајево	Turkish Ziraat Bank Bosnia д.д. Сарајево промијенила име у Ziraat Bank ВН	Q1 2013
15	Унион банка д.д. Сарајево		
16	Sberbank д.д. Сарајево Volksbank д.д. Сарајево	Volksbank д.д. Сарајево промијенила име у Sberbank д.д. Сарајево Sberbank групација преузела Volksbank д.д. Сарајево	Q1 2013 Q1 2012
17	Sberbank а.д. Бања Лука Volksbank а.д. Бања Лука Zepter Komerc banka а.д. Бања Лука	Volksbank а.д. Бања Лука промијенила име Sberbank групација преузела Volksbank а.д. Бања Лука Постала чланица Volksbank International AG, промијенила име у Volksbank а.д. БЛ	Q1 2013 Q1 2012 Q3 2007
18	Intesa Sanpaolo банка д.д. БиХ УПИ банка д.д. Сарајево ЛТ Господарска банка д.д. Сарајево Господарска банка д.д. Сарајево ЛТ Комерцијална банка д.д. Ливно	Промијенила име у Intesa Sanpaolo банка д.д. БиХ Припојена УПИ банци д.д. Сарајево Спајање са ЛТ Комерцијалном банком Ливно у ЛТ Господарску банку д.д. Сарајево Спајање са Господарском банком Сарајево у ЛТ Господарску банку д.д. Сарајево	Q3 2008 Q3 2007 Q1 2003 Q1 2003

19	Вакуфска банка д.д. Сарајево Depozitna banka d.d. Sarajevo	Припојена Вакуфској банци д.д. Сарајево	Q2 2002
20	Нова банка а.д. Бања Лука Агропром банка а.д. Бања Лука	Нова банка а.д. Бијељина промијенила сједиште Припојена Новој банци а.д. Бијељина	Q3 2007 Q1 2003
21	Наша банка а.д. Бијељина Pavlović International Banka а.д. Слобомир Бијељина Привредна банка а.д. Добој Привредна банка а.д. Брчко Семберска банка а.д. Бијељина	Промијенила име у Наша банка а.д. Бијељина Припојена Pavlović International банци Припојена Pavlović International банци Припојена Pavlović International банци	Q4 2019 Q2 2003 Q4 2002 Q4 2001
22	Семберска банка а.д. Бијељина		
23	МФ банка а.д. Бања Лука ИЕФК банка а.д. Бања Лука	Промијенила име у МФ банка а.д. Бања Лука	Q3 2010
	Банке којима су одузете дозволе за рад од 2002. године:		Датум промјене
1	Camelia банка д.д. Бихаћ		Q1 2002
2	Привредна банка а.д. Градишка		Q1 2002
3	Екватор банка а.д. Бања Лука		Q1 2002
4	International Commercial Bank Bosnia д.д. Сарајево		Q3 2002
5	Банка за југоисточну Европу Бања Лука		Q4 2002
6	Привредна банка а.д. Српско Сарајево		Q4 2004
7	Господарска банка д.д. Мостар		Q4 2004
8	Љубљанска банка д.д. Сарајево		Q3 2006
9	Херцеговачка банка д.д. Мостар		Q3 2012
10	Postbank БХ Поштанска банка БиХ д.д. Сарајево		Q2 2013
11	Бобар банка а.д. Бијељина		Q4 2014
12	Банка Српске а.д. Бања Лука		Q2 2016

Извор: ЦББиХ

ISSN 1840-4111

9 771840 411004